

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΦΗΣ
"ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ, 2014-2020"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΠΟΛΕΩΝ V

Η Γαλάζια Διπλωματία
των Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Αντώνης Καρβούνης

Αθήνα 2017

Του Τζαννή

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΦΗΣ
«ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ, 2014-2020»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΠΟΛΕΩΝ V

**Η Γαλάζια Διπλωματία
των Διεθνών Δικτύων Πόλεων**

Αντώνης Καρβούνης

Αθήνα 2017

Σύνταξη-Επιμέλεια Κειμένων:

Δρ. Αντώνης Καρβούνης, Στέλεχος του Υπουργείου Εσωτερικών, Πρόεδρος της Διυπουργικής Επιτροπής του άρθ.4 παρ.2β του ν.3345/2005, Εθνικό Σημείο Επαφής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Ευρώπη για τους Πολίτες» και των Ευρωπαϊκών Ομίλων Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ), Επιμελητής του Δελτίου Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων & Αναπτυξιακού Σχεδιασμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΥΠΕΣ. Διδάσκει Περιφερειακή Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Σχεδιασμό και Υλοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών 'Εθνική και Ενωσιακή Διοίκηση', του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και στο Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

ISBN: 978-618-83424-2-2

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο χωρίς την άδεια του εκδότη.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η γαλάζια οικονομία της ΕΕ αντιπροσωπεύει 5,4 εκατ. θέσεις εργασίας και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που ανέρχεται σε περίπου 500€ δισ. ετησίως. Συνολικά, 75% του εξωτερικού εμπορίου της Ευρώπης και 37% του εμπορίου εντός της ΕΕ διεξάγεται διά θαλάσσης. Μεγάλο ποσοστό αυτής της δραστηριότητας, όχι όμως το σύνολό της, είναι συγκεντρωμένο γύρω από τις ακτές της Ευρώπης¹. Η θάλασσα και οι ακτές είναι, επομένως, σημαντικοί φορείς ανάπτυξης της οικονομίας. Οι λιμένες εξασφαλίζουν την εδαφική συνέχεια της Ένωσης, εξυπηρετώντας την περιφερειακή και την τοπική ναυτιλία που συνδέει περιφερειακές και νησιωτικές περιοχές. Από τη δημιουργία της το 2007, η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική επεδίωξε να αυξήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής γαλάζιας οικονομίας και να προστατεύσει καλύτερα το θαλάσσιο περιβάλλον μέσω της διευκόλυνσης της συνεργασίας όλων των παικτών στον τομέα της θάλασσας, τόσο διατομεακά όσο και διασυνοριακά. Σε αυτούς τους παίκτες συγκαταλέγονται και τα δίκτυα και οι συνεργατικοί σχηματισμοί των παράκτιων κοινοτήτων και λιμένων. Λόγω του εξωστρεφούς γεωγραφικού τους χαρακτήρα, οι λιμένες και οι παράκτιες κοινότητες υπήρξαν παραδοσιακά κέντρα νέων ιδεών και καινοτομίας.

Πιο συγκεκριμένα, η ευρωπαϊκή θαλάσσια πολιτική εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ακολουθώντας τη Στρατηγική της Λισαβόνας (2000), όπου η αειφορία συνδυάζεται με την κοινωνική συνοχή και την ανταγωνιστικότητα, και κεφαλαιοποιώντας τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής του Γκέτεμποργκ (2001), η Ε.Ε. προχωρά τον Ιούνιο του 2006 στην έκδοση της Πράσινης Βίβλου για μια Μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική, ενός κειμένου βάσης, όπου γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα διατομεακής – ολιστικής προσέγγισης των θαλασσίων υποθέσεων. Σε αυτήν

¹ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: *Γαλάζια ανάπτυξη ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας*, COM (2012) 494 τελικό, Βρυξέλλες 2012.

υπογραμμίζεται η συνεισφορά των «συνεργατικών σχηματισμών» για την αειφορία και την προώθηση της οικονομικής και καινοτόμου ανταγωνιστικότητας².

Στο διάδοχο αυτής κείμενο, τη Γαλάζια Βίβλο (2007), υπογραμμίζεται ρητά ότι οι παράκτιες κοινότητες (και αρχές) έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση των παράκτιων και θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Η Επιτροπή των Περιφερειών, οι παράκτιες περιφέρειες/κοινότητες και τα δίκτυά τους θεωρούνται πολύ σημαντικοί εταίροι για την ανάπτυξη μιας Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής στην ΕΕ³. Τα υποεθνικά επίπεδα λήψης αποφάσεων – περιφερειακά και τοπικά επίπεδα – και τα δίκτυά τους αναγνωρίζεται πλέον ότι έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν⁴. Πράγματι, στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ.1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ης Νοεμβρίου 2011 για τη θέσπιση Προγράμματος Στήριξης της περαιτέρω ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής, προβλέπεται στο άρθρο 2 ότι στο πλαίσιο του στόχου για μια ολοκληρωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση το πρόγραμμα...προωθεί διατομεακά πλαίσια και δίκτυα συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων των δημόσιων, των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, της συναφούς βιομηχανίας, των φορέων έρευνας, των πολιτών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων.

Το Σεπτέμβριο του 2012 η Επιτροπή ενέκρινε Ανακοίνωση με τίτλο: *Γαλάζια Ανάπτυξη, ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στη θάλασσα και στη ναυτιλία*. Στόχος της είναι να

² Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Πράσινη Βίβλος. Προς μια Μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση: Ένα Ευρωπαϊκό Όραμα για τους Ωκεανούς και τις Θάλασσες*, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2006) 275 τελικό, Βρυξέλλες 2006.

³ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: *Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, COM (2007) 575 τελικό, Βρυξέλλες 2007.

⁴ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: *Κατευθυντήριες γραμμές για μια ενοποιημένη προσέγγιση της θαλάσσιας πολιτικής: Προς την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την ενοποιημένη θαλάσσια διακυβέρνηση και τη διαβούλευση των ενδιαφερόμενων φορέων*, COM (2008) 395 τελικό, Βρυξέλλες 2008, σ.12.

αναληφθεί μια κοινή πρωτοβουλία με τα κράτη μέλη, με τις περιφέρειες και με όλους τους συναφείς ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να αξιοποιηθεί το δυναμικό της γαλάζιας οικονομίας. Ο θαλάσσιος και ο παράκτιος τουρισμός, η ανανεώσιμη ενέργεια από τους ωκεανούς, οι θαλάσσιοι και οι ορυκτοί πόροι, η υδατοκαλλιέργεια και η γαλάζια βιοτεχνολογία παρουσιάζουν το μεγαλύτερο δυναμικό ανάπτυξης και απαιτούν συναφείς προς τη θάλασσα πόλους συνεργασίας⁵ με τη συνδρομή βιομηχανιών, προμηθευτών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και αρμόδιων δημόσιων αρχών.

Στις 8 Οκτωβρίου 2012 εγκρίθηκε η Ατζέντα Ανάπτυξης και Απασχόλησης στους Τομείς της Θάλασσας και της Ναυτιλίας από τους Ευρωπαίους υπουργούς θαλάσσιας πολιτικής και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπου γίνεται λόγο για «βελτιωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση» και «τη διασφάλιση ότι οι τοπικές κοινότητες...συμμετέχουν και επωφελούνται από την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων μέσω ευρωπαϊκών θαλάσσιων θυλάκων συνεργασίας με κοινωνικούς εταίρους»⁶.

Η αναγνώριση του ρόλου των δικτύων επαναλαμβάνεται και στον πρόσφατο Κανονισμό αριθ.508/2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), όπου επισημαίνεται ότι η χρηματοδοτική στήριξη που παρέχεται από αυτό, ευνοεί την ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των θαλάσσιων και παράκτιων υποθέσεων, ιδίως, μεταξύ άλλων, «μέσω της προώθησης πλαισίων και δικτύων διατομεακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των δημοσίων αρχών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο...».

Κατόπιν των ανωτέρω, η παρούσα έκδοση παρουσιάζει τα σημαντικότερα γαλάζια διεθνή δίκτυα πόλεων, στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης αναφορικά με την προστιθέμενη αξία της δικτύωσης των Δήμων και την αξιοποίησή της προς όφελος των τοπικών κοινωνιών και της χώρας συνολικά.

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2017

⁵ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2012, ο.π.

⁶ Βλ. Cyprus Presidency of the Council of the European Union, *Declaration of the European Ministers responsible for the Integrated Maritime Policy and the European Commission, on a Marine and Maritime Agenda for growth and jobs the "Limassol Declaration"*, Limasol 2012.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	9
I. Η Γαλάζια Διπλωματία της ΕΕ	15
II. Η Πρακτική των Διεθνών Δικτύων Πόλεων.....	67
III. Η Επιδότηση των Γαλάζιων Διεθνών Δικτύων Πόλεων	79
IV. Το Προφίλ των Γαλάζιων Διεθνών Δικτύων Πόλεων.....	99
V. Στοιχεία Επικοινωνίας-Χρήσιμοι Σύνδεσμοι.....	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	121

I. Η Γαλάζια Διπλωματία της ΕΕ

1. Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική

Στόχος της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής είναι να παρέχει μια συνεκτικότερη προσέγγιση των ζητημάτων που αφορούν τη θάλασσα, μέσω του αυξημένου συντονισμού μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής. Η πολιτική αυτή επικεντρώνεται στα εξής:

- Ζητήματα που δεν εμπίπτουν στην πολιτική ενός μόνο τομέα, όπως π.χ. η «γαλάζια ανάπτυξη» (οικονομική ανάπτυξη που βασίζεται σε διάφορους θαλάσσιους τομείς).
- Ζητήματα που απαιτούν τον συντονισμό διαφόρων τομέων και φορέων, π.χ. γνώσεις για τη θάλασσα.

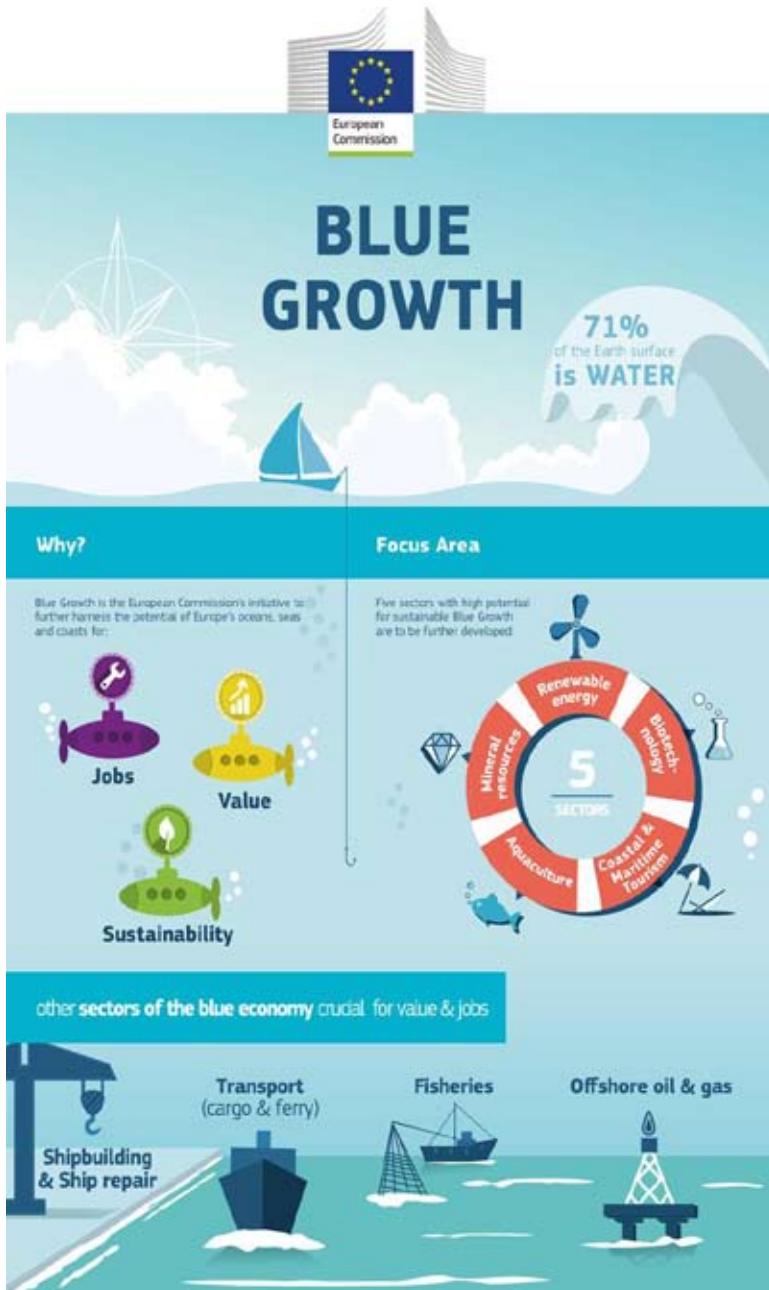
Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις εξής διατομεακές πολιτικές:

- Γαλάζια ανάπτυξη.
- Δεδομένα και γνώσεις για τη θάλασσα.
- Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός.
- Ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση.
- Στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες

Στόχος της πολιτικής αυτής είναι να συντονίζει και όχι να υποκαθιστά πολιτικές για συγκεκριμένους θαλάσσιους τομείς.

1.1 Γαλάζια Ανάπτυξη

"Γαλάζια Ανάπτυξη" είναι η μακροπρόθεσμη στρατηγική για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης του θαλάσσιου και ναυτιλιακού τομέα. Η στρατηγική αυτή αναγνωρίζει ότι οι θάλασσες και οι ωκεανοί είναι μοχλοί της ευρωπαϊκής οικονομίας, με μεγάλο δυναμικό για καινοτομία και ανάπτυξη. Αποτελεί τη συμβολή της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Η "γαλάζια" οικονομία αντιπροσωπεύει 5,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σχεδόν 500 δισ. ετησίως. Υπάρχει, όμως, δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης σε ορισμένους τομείς που επισημαίνονται στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής.

Η στρατηγική "Γαλάζια Ανάπτυξη" αποτελείται από τρεις συνιστώσες:

(α) Συγκεκριμένα μέτρα ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής

α. γνώσεις για τη θάλασσα: βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες για τη θάλασσα.

β. θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός: αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων.

γ. ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση: παροχή στις αρχές μιας καλύτερης εικόνας για το τι συμβαίνει στη θάλασσα.

(β) Στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες με στόχο να διασφαλιστεί ο πλέον κατάλληλος συνδυασμός μέτρων προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τοπικούς κλιματικούς, ωκεανογραφικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς παράγοντες:

- Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο Πέλαγος.
- Αρκτικός Ωκεανός.
- Ατλαντικός Ωκεανός.
- Βαλτική Θάλασσα
- Εύξεινος Πόντος
- Μεσόγειος Θάλασσα
- Βόρεια Θάλασσα

(γ) Στοχευμένη προσέγγιση για συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Γαλάζια Ανάπτυξη⁷, ύστερα από ανάλυση

⁷ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: *Γαλάζια Ανάπτυξη*, Βρυξέλλες 2012, σσ.8-10.

του δυναμικού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, καθώς και του δυναμικού για την έρευνα και την ανάπτυξη με στόχο την επίτευξη βελτιώσεων ως προς την τεχνολογία και την καινοτομία και ανάλυση της ανάγκης για δράση σε επίπεδο ΕΕ, προέκυψε ότι οι κάτωθι πέντε αλυσίδες προστιθέμενης αξίας μπορεί να οδηγήσουν σε βιώσιμη ανάπτυξη και σε θέσεις εργασίας στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας. Οι εν λόγω αλυσίδες συνεπώς, θα μπορούσαν να επωφεληθούν από μια πολιτική με σαφείς στόχους που θα επέτρεπε στον ιδιωτικό τομέα να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στο να βοηθήσει τη γαλάζια οικονομία να αξιοποιήσει το δυναμικό της ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στον κατάλογο αυτό υπάρχει περιθώριο για την προσθήκη και άλλων αλυσίδων προστιθέμενης αξίας. Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ ενθαρρύνουν ήδη την καινοτομία σε τομείς, όπως οι θαλάσσιες μεταφορές. Άλλες αλυσίδες προστιθέμενης αξίας μπορεί να προκύψουν με την πάροδο του χρόνου, ως κατάλληλοι τομείς για τον περαιτέρω εντοπισμό προτεραιοτήτων πολιτικής.

➤ *Γαλάζια ενέργεια*

Η θαλάσσια ενέργεια μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας όσον αφορά την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της Ευρώπης, στην ελαχιστοποίηση των απαιτήσεων όσον αφορά τη χρήση γης από τον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη (κατά 65 Mt CO₂ περίπου έως το 2020). Χάρη στους στόχους της ΕΕ όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια και τα κίνητρα για επενδύσεις, όπως είναι τα τιμολόγια τροφοδότησης ή τα «πράσινα πιστοποιητικά», η παραγωγή αιολικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης άρχισε να εξαπλώνεται ραγδαία στην Ευρώπη.

Το 2011, η αιολική ενέργεια ανοικτής θαλάσσης ανερχόταν σε ποσοστό 10% της εγκατεστημένης ισχύος, ενώ απασχολούνταν άμεσα και έμμεσα σε αυτή 35.000 εργαζόμενοι στην Ευρώπη και αντιστοιχούσε σε 2,4 € δισ. σε ετήσιες επενδύσεις. Έως τα τέλη του 2011 η συνολική ισχύς που παραγόταν στην ανοικτή θάλασσα ανερχόταν σε 3,8 GW. Με βάση τα εθνικά σχέδια δράσης των κρατών-μελών για την ανανεώσιμη ενέργεια, η ηλεκτρική ενέργεια που θα παράγεται από αιολική ενέργεια το 2020 θα ανέρχεται σε 494,6 TWh, εκ των οποίων 133,3 TWh θα παράγονται στην ανοικτή θάλασσα. Έως το 2030 η ετήσια εγκατάσταση ισχύος στην ανοικτή θάλασσα μπορεί να υπερβαίνει εκείνη που παράγεται στην ξηρά. Η αιολική ενέργεια στην ανοικτή θάλασσα μπορεί να ανέλθει σε ποσοστό 4% της ζήτησης για ηλεκτρική ενέργεια στην ΕΕ έως το 2020 και σε ποσοστό 14% έως το 2030. Αυτή η αύξηση μπορεί να μεταφραστεί σε 170.000 θέσεις εργασίας έως το 2020, αριθμός που μπορεί να αυξηθεί σε 300.000 έως το 2030. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες για τη μείωση του κόστους της αιολικής τεχνολογίας ανοικτής θαλάσσης θα επιταχύνει αυτή την αύξηση. Αυτός είναι ο πρωταρχικός στόχος του στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών τεχνολογιών (SET-Plan) μιας Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας της Βιομηχανίας για την Αιολική Ενέργεια. Πολλά κράτη-μέλη δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο αυτού του σχεδίου.

Άλλες τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας ανοικτής θαλάσσης βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης, καθώς ορισμένα κράτη-μέλη προτίθενται να εγκαταστήσουν μια μέτρια μόνον ισχύ, ύψους 2 με 4 GW, έως το 2020. Η πρόκληση συνίσταται στο να επιταχυνθεί η εμπορική εκμετάλλευση της ενέργειας από τον ωκεανό μέσω μειώσεων στις δαπάνες της τεχνολογίας, καθώς η ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται να διπλασιαστεί σε ετήσια βάση στο κοντινό μέλλον. Σε διαφορετικούς συνδυασμούς γεωγραφικών και ωκεανογραφικών συνθηκών αντιστοιχούν διαφορετικές τεχνολογίες. Αυτές οι τεχνολογίες επιτρέπουν την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε μια πιο προβλέψιμη βάση, με αποτέλεσμα να αντισταθμίζεται η προμήθεια αιολικής ενέργειας που παρουσιάζει διακυμάνσεις:

- Εγκατάσταση για την παραγωγή παλιρροϊκής ενέργειας, μια διάταξη τύπου φράγματος που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενέργειας από μάζες υδάτινου όγκου που κινούνται με κατεύθυνση προς το εσωτερικό ενός όρμου ή μιας εκβολής ποταμού ή αντίθετα. Το καλύτερο παράδειγμα αυτής της τεχνολογίας στην Ευρώπη είναι ο σταθμός ηλεκτρικής ενέργειας «La Rance» στη Γαλλία με ισχύ 240 MW, που αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη εγκατάσταση αυτού του τύπου στον κόσμο.
- Διατάξεις παραγωγής ενέργειας από τα κύματα βρίσκονται σήμερα στο στάδιο της επίδειξης και υποβρύχιες συσκευές που τίθενται σε λειτουργία από τους στροβιλισμούς των (παλιρροϊκών ή άλλων) ρευμάτων θα μπορούν σύντομα να διατεθούν στο εμπόριο. Συνολικά, 22 MW διατάξεων που λειτουργούν μέσω της ενέργειας που παράγεται από κύματα και ρεύματα εγκαταστάθηκαν το 2012.
- Η μετατροπή της ωκεάνιας θερμικής ενέργειας, η οποία χρησιμοποιεί τη διαφορά της θερμοκρασίας μεταξύ των πιο ψυχρών βαθέων ωκεάνιων υδάτων και των πιο θερμών και ρηχών ή επιφανειακών ωκεάνιων υδάτων για τη λειτουργία ενός θερμικού κινητήρα, μπορεί να αποτελεί εφικτή επιλογή για τα υπερπόντια εδάφη της ΕΕ στην Καραϊβική και στον Ινδικό Ωκεανό.

Η εμπορική εκμετάλλευση των τεχνολογιών παραγωγής γαλάζιας ενέργειας θα απαιτήσει επενδύσεις όσον αφορά τις συνδέσεις με το δίκτυο και την ικανότητα μεταφοράς. Μηχανισμοί μακροπρόθεσμης στήριξης, που συνέβαλαν με

επιτυχία στην ενθάρρυνση επενδύσεων σε άλλους τύπους ανανεώσιμης ενέργειας, πρέπει να χρησιμοποιηθούν και για τις αναδυόμενες τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας από τα κύματα και από τα παλιρροϊκά ρεύματα.

Τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ, μεταξύ των οποίων και η χρηματοδότηση, μπορεί να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στο να προσφέρουν στους επενδυτές την εμπιστοσύνη που χρειάζονται για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δάνεισε 3,3 € δισ. για έργα παραγωγής αιολικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης μεταξύ του 2005 και του 2011. Η πώληση των πρώτων 200 εκατ. δικαιωμάτων για το χρηματοδοτικό μέσο NER300 θα αποφέρει κέρδη ύψους 1,5 € δισ. έως τον Οκτώβριο του 2012. Ένα μέρος αυτού του ποσού προορίζεται για τη στήριξη έργων επίδειξης για την ενέργεια ανοικτής θαλάσσης στα κράτη μέλη. Αυτές οι προσπάθειες που καταβάλλονται στις νέες τεχνολογίες πρέπει να ενταθούν, ενώ θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία για έργα επίδειξης. Ταυτόχρονα, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη συμφιλίωση των εγκαταστάσεων για την παραγωγή παλιρροϊκής ενέργειας με τη νομοθεσία της ΕΕ όσον αφορά την προστασία της φύσης, πιθανότατα στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών ή του στρατηγικού σχεδιασμού.

Η βιομηχανία της ΕΕ είναι πρωτοπόρος στον τομέα της γαλάζιας ενέργειας και μπορεί να συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα εκτός της Ευρώπης μέσω των εξαγωγών. Επιπλέον, συνέργειες μπορούν να αναζητηθούν και με τον τομέα της συμβατικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης, για παράδειγμα, μέσω της από κοινού αντιμετώπισης προβλημάτων που αφορούν την ασφάλεια και τις υποδομές. Η πρόταση της Επιτροπής για την ενίσχυση των προδιαγραφών ασφάλειας στον τομέα των υπεράκτιων δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου σε ολόκληρη την ΕΕ αποτελεί καίρια πρωτοβουλία. Η συνεργασία με τον τομέα της συμβατικής ενέργειας θα συμβάλλει στην προστασία του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ σε προσιτές τιμές.

➤ Υδατοκαλλιέργεια

Τα ψάρια αντιστοιχούν στο 15,7% περίπου των ζωικών πρωτεϊνών που καταναλώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για τα τρόφιμα και τη γεωργία εκτιμά ότι η υδατοκαλλιέργεια προσφέρει το ήμισυ από αυτές και ότι μέχρι το 2030 το ποσοστό αυτό θα ανέλθει σε 65%. Σήμερα το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 25% στην ΕΕ.

Παγκοσμίως, παρουσιάζει αύξηση 6,6% ετησίως, κάτι που την καθιστά τον πιο ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα παραγωγής τροφίμων ζωικής προέλευσης, και ταχύτερα αναπτυσσόμενο από την ετήσια παγκόσμια αύξηση το πληθυσμού, που ανέρχεται στο 1,8%. Έτσι, συμβάλλει στη συνολική βελτίωση της ανθρώπινης διατροφής. Η ανάπτυξη στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας στην Ασία, που αντιστοιχεί σε περισσότερο από 89% της συνολικής παραγωγής, ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 5% ετησίως, ενώ η ανάπτυξη του τομέα στην ΕΕ είναι στάσιμη.

Πάνω από το 90% των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ είναι ΜΜΕ, οι οποίες παρέχουν περίπου 80.000 θέσεις εργασίας. Η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να αναπτυχθεί, προσφέροντας εμπορεύματα καλύτερης ποιότητας στους καταναλωτές που επιθυμούν να επιλέγουν φρέσκα, αξιόπιστα προϊόντα, στα οποία περιλαμβάνονται ολοένα και περισσότερο εκείνα που παράγονται με βιώσιμο ή βιολογικό τρόπο. Επιπλέον, μπορεί να βοηθήσει τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις δραστηριότητές τους, μειώνοντας ταυτόχρονα την πίεση που ασκείται λόγω της αλιείας, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων.

Η έλλειψη διαθέσιμου θαλάσσιου χώρου για δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας, ο ανταγωνισμός στην παγκόσμια αγορά και οι διοικητικοί περιορισμοί, ειδικότερα όσον αφορά τις διαδικασίες χορήγησης άδειας, είναι μερικές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται όσον αφορά την ανάπτυξη. Για τη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ο πιθανός αντίκτυπος στα αποθέματα των μη εκτρεφόμενων πληθυσμών και στην ποιότητα του νερού. Από την αρχή της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, οι επενδύσεις περιορίστηκαν λόγω της έλλειψης κεφαλαίων.

Ως μέρος της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, η Επιτροπή πρότεινε την προαγωγή της υδατοκαλλιέργειας μέσω της «ανοιχτής μεθόδου συντονισμού» που θα βασίζεται σε μη δεσμευτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, σε πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια και στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης των διοικητικών πρακτικών, ειδικότερα όσον αφορά τη χορήγηση αδειών. Τα κράτη-μέλη πρέπει να λάβουν γνώση τρόπων αύξησης της παραγωγής που είναι βιώσιμοι και ικανοποιούν τις ανησυχίες άλλων χρηστών παράκτιου ή θαλάσσιου χώρου – για παράδειγμα,

εγκαθιστώντας κλωβούς δίπλα σε υπεράκτια αιολικά πάρκα ή μέσω ολοκληρωμένων πολυτροφικών συστημάτων υδατοκαλλιέργειας. Τα μέτρα αυτά λαμβάνουν οικονομική στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας.

Το πρόγραμμα Ορίζοντας 2020 για την έρευνα και την καινοτομία, επίσης, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εκμετάλλευση του δυναμικού ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη, για παράδειγμα, μέσω της εκτροφής νέων ειδών ή της δυνατότητας για περαιτέρω απομάκρυνση από τις ακτές.

➤ *Θαλάσσιος, παράκτιος τουρισμός και τουρισμός με κρουαζιερόπλοια*

Η εξαιρετική ομορφιά και η ποικιλομορφία των ακτών της Ευρώπης, καθώς και το ευρύ φάσμα εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων που προσφέρονται, τις καθιστά προτιμώμενο προορισμό διακοπών για το 63% των ευρωπαϊκών τουριστών. Ο υπο-τομέας του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού έχει πλέον καταστεί η μεγαλύτερη θαλάσσια οικονομική δραστηριότητα, στην οποία απασχολούνται 2,35 εκατ. άνθρωποι, ήτοι ποσοστό 1,1% επί του συνόλου της απασχόλησης στην ΕΕ. Πάνω από το 90% των επιχειρήσεων απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα. Σε ορισμένες περιοχές, ο τουρισμός αποτελεί πρόσθετη πηγή εισοδήματος για τις παράκτιες κοινότητες, ενώ σε άλλες μπορεί να κυριαρχεί στην τοπική οικονομία.

Παρόλο ότι πολλοί από αυτούς τους τουρίστες μπορεί να μην απομακρύνονται πολύ από την ακτή, οι δραστηριότητες στη θάλασσα γνωρίζουν αύξηση. Η πλοήγηση με σκάφη αναψυχής αναμένεται να αυξηθεί κατά 2-3% ετησίως. Ο κλάδος των κρουαζιερόπλοιων γνωρίζει επίσης ανάπτυξη. Εντός της Ευρώπης, απασχολεί περίπου 150.000 άτομα και παρουσιάζει άμεσο κύκλο εργασιών ύψους 14,5€ δισ. Τα ναυπηγεία της ΕΕ εξυπηρέτησαν με επιτυχία αυτήν την εξειδικευμένη αγορά – τόσο όσον αφορά τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια όσο και όσον αφορά τα μικρά σκάφη αναψυχής.

Ένα υγιές περιβάλλον είναι θεμελιώδες για οποιαδήποτε μορφή «γαλάζιου» τουρισμού και ευνοεί την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού. Τα υψηλής ποιότητας ύδατα κολύμβησης και τα παρθένα παράκτια και θαλάσσια ενδιαιτήματα έχουν υψηλή αξία αναψυχής. Έτσι, οι παράκτιες περιοχές γίνονται πιο ελκυστικές, γεγονός το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, όπως είναι ο θαλάσσιος τουρισμός και τα αθλήματα, καθώς και ο οικολογικός τουρισμός, π.χ η παρατήρηση φαλαινών. Η μεγάλη ποικιλία του ευρωπαϊκού τουρισμού σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των πρωτοβουλιών που προωθούν την ανάπτυξη είναι τοπικής ή περιφερειακής κλίμακας. Η καθεμιά από τις θαλάσσιες λεκάνες της Ευρώπης παρουσιάζει διαφορετικές προκλήσεις και ευκαιρίες, που απαιτούν συγκεκριμένες προσεγγίσεις. Οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να υιοθετήσουν μια στρατηγική προσέγγιση στις επενδύσεις ώστε να ευνοηθούν υποδομές, όπως είναι η δυνατότητα προσδέσεως, οι λιμενικές εγκαταστάσεις και η μεταφορά. Η ανώτερη παιδεία πρέπει να προσφέρει στερεή βάση ως προς τα ειδικά προσόντα που απαιτούνται για τη διατήρηση και την αύξηση του μεριδίου αγοράς σε μια απαιτητική και ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. Αυτό πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που θα συμβάλλουν ώστε να αυξηθεί η τουριστική προσφορά για τη χαμηλή περίοδο και να μειωθεί το υψηλό αποτύπωμα άνθρακα και ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος του παράκτιου τουρισμού.

Λόγω της μεγάλης σημασίας της δραστηριότητας, του επισφαλούς χαρακτήρα της δραστηριότητας και του χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων μεγάλου μέρους του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού, καθώς και του κυρίαρχου αντικτύπου του τουρισμού σε πολλές παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές της Ευρώπης, τα μέτρα σε επίπεδο θαλάσσιας λεκάνης ή σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να έχουν σημαντικό θετικό αντίκτυπο. Ο διασυννοριακός συντονισμός, ως μέρος μιας στρατηγικής θαλάσσιας λεκάνης, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη τουριστικών περιοχών υψηλής αξίας. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει ήδη ζητήματα, όπως είναι οι ρυθμιστικές επιβαρύνσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Σύντομα θα ξεκινήσει αξιολόγηση των περαιτέρω ειδικών μέτρων για την ανάπτυξη του τομέα.

➤ *Θαλάσσιοι ορυκτοί πόροι*

Μεταξύ 2000 και 2010 σημειώθηκε ετήσια αύξηση ύψους 15% περίπου στην τιμή πολλών μη ενεργειακών πρώτων υλών, κυρίως ως αποτέλεσμα της ζήτησης των καταναλωτών στις αναδυόμενες οικονομίες. Υπάρχει κίνδυνος ανεπάρκειας του ανεφοδιασμού για πολλές από αυτές, μεταξύ των οποίων και εκείνων που θεωρούνται ως καίριας σημασίας για την οικονομία της Ευρώπης.

Η πρόοδος στην τεχνολογία, καθώς και οι ανησυχίες ως προς την ασφάλεια του ανεφοδιασμού ενθάρρυναν τις εταιρείες εξόρυξης να εξετάσουν τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η θάλασσα. Η εκμετάλλευση και η εξόρυξη ορυκτών, εκτός της άμμου και του αμμοχάλικου, από τη θάλασσα, έχει μόλις ξεκινήσει. Η πιο πρόσφατη δραστηριότητα αναπτύσσεται σε ρηχά ύδατα. Έως το 2020, το 5% των ορυκτών σε παγκόσμιο επίπεδο, περιλαμβανομένου του κοβάλτιου, του χαλκού και του ψευδάργυρου μπορεί να προέρχεται από το βυθό του ωκεανού. Αυτό το ποσοστό μπορεί να ανέλθει σε 10% έως το 2030. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών της θαλάσσιας εξόρυξης ορυκτών σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται να αυξηθεί από σχεδόν μηδενικό επίπεδο σε 5 € δισ. κατά την επόμενη δεκαετία και έως 10 € δισ. έως το 2030.

Μπορεί επίσης να καταστεί οικονομικά εφικτή η αφαίρεση διαλελυμένων ορυκτών, όπως είναι το βόριο ή το λίθιο, από το θαλασσινό νερό. Οι αποθέσεις με τις καλύτερες προοπτικές συναντώνται σε σουλφίδια μετάλλων, τα οποία αναδύονται από υδροθερμικά μεταλλεύματα (όπως είναι οι υδροθερμικοί πόροι «black smokers») σε περιοχές ενεργών ηφαιστειών. Οι θερμοκρασίες και οι πιέσεις σε αυτές τις περιοχές είναι πολύ υψηλές και ο αντίκτυπος της διαταραχής σε αυτά τα θερμά σημεία θαλάσσιας βιοποικιλότητας, που με βάση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θαλάσσης (UNCLOS) πρέπει να προστατεύονται, είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστος. Αυτού του είδους η δραστηριότητα εντοπίζεται σήμερα περισσότερο σε περιοχές υπό εθνική δικαιοδοσία (αποκλειστικές οικονομικές ζώνες και υφαλοκρηπίδα) όπως είναι πιο εύκολο να μεταφερθούν μεταλλεύματα στην ξηρά. Εντούτοις, υφίστανται δυνατότητες και εκτός των περιοχών θαλάσσιας δικαιοδοσίας. Στις περιοχές αυτές η Διεθνής Αρχή Θαλάσσιου Βυθού (ISA) είναι αρμόδια για τη διοργάνωση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένου και του ελέγχου όλων των δραστηριοτήτων που συνδέονται με ορυκτά. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις διατάξεις της UNCLOS, στις οποίες η ΕΕ και όλα τα κράτη-μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη.

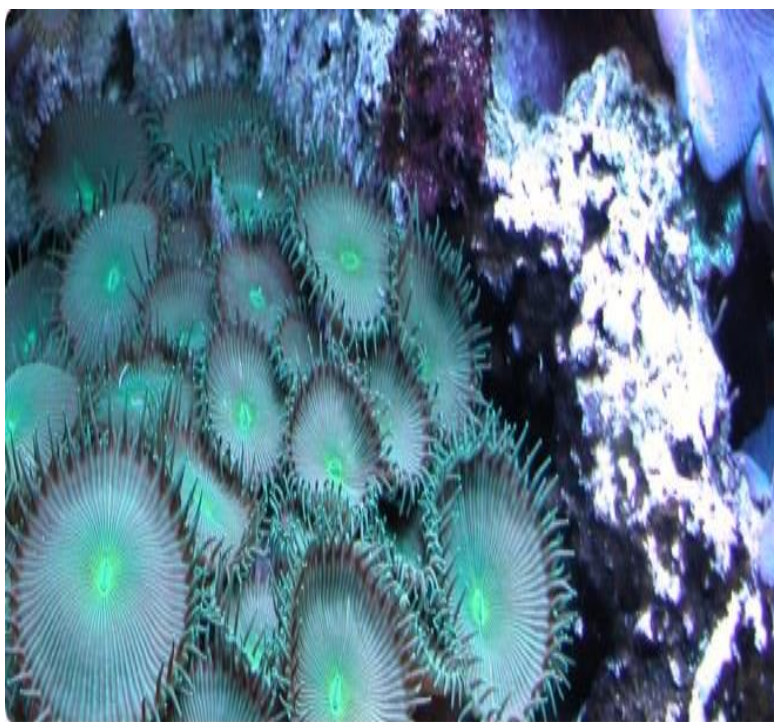
Εάν πραγματοποιηθεί αυτή η επέκταση στην εξόρυξη ορυκτών από το βυθό, οι ευρωπαϊκές εταιρείες, με τη μακρά εμπειρία τους σε εξειδικευμένα πλοία και σε υποβρύχιους χειρισμούς, βρίσκονται σήμερα στην κατάλληλη θέση για να προσφέρουν υψηλής ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Η συνεχής ανταγωνιστικότητά τους εξαρτάται από την πρόσβαση στη χρηματοδότηση σε μια εγγενώς ριψοκίνδυνη αγορά, στη στοχευμένη έρευνα και στην ανάπτυξη τεχνικών εξόρυξης, από την ικανότητα έκδοσης αδειών σε διεθνή ύδατα και από ισχυρά μέτρα για την αποφυγή της καταστροφής μοναδικών οικοσυστημάτων. Ο τομέας των θαλάσσιων ορυκτών θα επωφεληθεί από την πείρα που θα αντληθεί από τον τομέα της εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ανοικτή θάλασσα.

Η στήριξη της ΕΕ μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα για την εξασφάλιση του ότι οι ευρωπαϊκές εταιρείες δεν θα ωθούνται εκτός της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας των θαλάσσιων ορυκτών από ανταγωνιστές που λαμβάνουν στήριξη σε εθνικό επίπεδο. Στα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνεται δοκιμαστικό σχέδιο δράσης εντός του πλαισίου της προτεινόμενης ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας σχετικά με τις πρώτες ύλες, που θα στηρίζεται από συντονισμένη ερευνητική προσπάθεια της ΕΕ που θα εξετάζει τις κύριες τεχνολογικές προκλήσεις. Η συμμετοχή της ΕΕ θα συμβάλλει στο να εξασφαλιστεί ότι θα εφαρμόζονται αυστηρές νομικές διατάξεις όσον αφορά το περιβάλλον και την ασφάλεια.

➤ *Γαλάζια βιοτεχνολογία*

Η ανεξερεύνητη και όχι επαρκώς μελετημένη, φύση μεγάλου ποσοστού του βυθού σημαίνει ότι η ικανότητα των θαλάσσιων οργανισμών εκτός των ψαριών και των οστρακοδέρμων να προσφέρουν στοιχεία στη γαλάζια οικονομία αρχίζει, μόνον, σήμερα να εκτιμάται, εν μέρει μέσω νέων τεχνολογιών για τον προσδιορισμό της αλληλουχίας του γονιδιώματος των ζωντανών οργανισμών. Έχουν ήδη σημειωθεί κάποιες επιτυχίες. Τα αντιιικά φάρμακα Zovirax και Acyclovir προέκυψαν από νουκλεοτίδια που απομονώθηκαν από σπόγγους της Καραϊβικής. Το «Yondelis», που αναπτύχθηκε από μικρά, ασπόνδυλα θαλάσσια είδη ήταν το πρώτο φάρμακο θαλάσσιας προέλευσης για την καταπολέμηση του καρκίνου. Η εξερεύνηση της βιοποικιλότητας της θάλασσας μάς βοηθά σήμερα να

κατανοήσουμε, για παράδειγμα, το πώς οι οργανισμοί που μπορούν να αντέξουν ακραίες συνθήκες θερμοκρασίας και πίεσης και αναπτύσσονται χωρίς φως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών ενζύμων ή φαρμακευτικών ουσιών. Ταυτόχρονα, λόγω της ανησυχίας σχετικά με τον αντίκτυπο από τη χρήση του εδάφους και της ανάγκης για νερό των χερσαίων καλλιεργειών που προορίζονται για βιοκαύσιμα, καταβάλλονται προσπάθειες για τη διερεύνηση της δυνατότητας χρήσης των φυκιών ως πηγής βιοκαυσίμων, καθώς και για τη δυνατότητα χρήσης χημικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και βιοενεργών ενώσεων.

Μολονότι το εκτιμώμενο ποσοστό της απασχόλησης στον εν λόγω τομέα στην Ευρώπη σήμερα εξακολουθεί να είναι σχετικά χαμηλό και η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του εκτιμάται σε 0,8 € δις., η ανάπτυξη του τομέα θα προσφέρει απασχόληση

υψηλών προσόντων, ειδικότερα εάν αναπτυχθούν πρωτοποριακά φάρμακα από θαλάσσιους οργανισμούς. Βραχυπρόθεσμα, ο τομέας αναμένεται να αναδυθεί ως μικρή αγορά που θα επικεντρώνεται σε προϊόντα υψηλής ποιότητας για τους τομείς της υγείας, των καλλυντικών και των βιομηχανικών βιο-υλικών. Έως το 2020, μπορεί να αναπτυχθεί ως αγορά μεσαίου μεγέθους, που θα επεκταθεί προς την παραγωγή μεταβολιτών και πρωτογενών ενώσεων (λιπιδίων, ζάχαρης, πολυμερών, πρωτεϊνών) με προορισμό τη βιομηχανία παραγωγής τροφίμων, ζωοτροφών και για τη χημική βιομηχανία. Σε ένα τρίτο στάδιο, περίπου 15 έτη από σήμερα, και εφόσον σημειωθεί σημαντική τεχνολογική πρόοδος, ο τομέας της βιοτεχνολογίας μπορεί να εξελιχθεί σε προμηθευτή μαζικών προϊόντων στην αγορά, παράλληλα με μια σειρά ειδικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η επιτάχυνση αυτής της διαδικασίας θα απαιτήσει το συνδυασμό βασικής έρευνας στον τομέα της θαλάσσιας ζωής και εφαρμοσμένης έρευνας σε πιθανές βιομηχανικές εφαρμογές, οι οποίες, μολονότι έχουν χαμηλές πιθανότητες επιτυχίας, θα είναι πολύ αποδοτικές σε περίπτωση επιτυχίας.

Μια στρατηγική προσέγγιση στην έρευνα και στην καινοτομία θα προσφέρει τις επιστημονικές και τεχνολογικές βάσεις για την τεκμηρίωση των στρατηγικών αποφάσεων που χρειάζονται οι αναδυόμενοι βιομηχανικοί τομείς. Μέσω της μείωσης των τεχνικών εμποδίων στον εν λόγω τομέα, το σύνολο του τομέα θα καταστεί πιο ελκυστικό για τους επενδυτές. Θα βοηθήσει, επίσης, τη βιομηχανία στην ΕΕ να μετακινηθεί από το στάδιο της ανάπτυξης στην εμπορική εκμετάλλευση των καινοτόμων προϊόντων. Μια ευρωπαϊκή προσέγγιση θα συνέβαλε στην αύξηση της ευαισθητοποίησης μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, του ιδιωτικού τομέα και του γενικού κοινού σχετικά με το δυναμικό των θαλάσσιων υδρόβιων προϊόντων.

1.2 Γνώσεις για τη θάλασσα 2020

Οι "Γνώσεις για τη θάλασσα 2020" συγκεντρώνουν θαλάσσια δεδομένα από διάφορες πηγές προκειμένου⁸:

- να διευκολυνθεί η πρόσβαση του κλάδου, των δημόσιων αρχών και των ερευνητών σε τέτοια δεδομένα, και να αξιοποιηθούν αυτά καλύτερα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών·
- να βελτιωθούν οι γνώσεις μας για τη συμπεριφορά των θαλασσών.

Τα δεδομένα που συλλέγουν τα κράτη-μέλη δεν αντιμετωπίζουν τις θάλασσες ως ένα παγκόσμιο σύνολο με αλληλοσυνδεόμενα χαρακτηριστικά, όπως, μεταβαλλόμενους ανέμους, εποχικά ρεύματα και μεταναστευτικά είδη· για το λόγο

⁸ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Καινοτομία στο πλαίσιο της Γαλάζιας Οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης*, Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 2014.

αυτό, η ανάλυση σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία. Η ΕΕ έχει αναλάβει την ενσωμάτωση διάφορων εθνικών και τοπικών συστημάτων σε ένα συνεκτικό σύνολο. Οι σαφείς εξουσίες της σε τομείς, όπως η αλιεία, το περιβάλλον, οι μεταφορές, η έρευνα, οι επιχειρήσεις και η βιομηχανία, της δίνουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτεί και να νομοθετεί, στο πλαίσιο της ανακοίνωσης "Γνώσεις για τη θάλασσα 2020". Μέσω των ιστοσελίδων που διαθέτει το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Θαλάσσιων Παρατηρήσεων και Δεδομένων (EMODNET), μηχανικοί και επιστήμονες μπορούν να ανατρέχουν σε δεδομένα για μια συγκεκριμένη θαλάσσια λεκάνη, και να τηλεφορτώνουν αρχικές παρατηρήσεις, αλλά και τελικά αποτελέσματα, όπως ψηφιακά μοντέλα εδάφους, κατανομές ιζημάτων και θαλάσσια ενδιαιτήματα.

1.3 Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός

Πρόκειται για το σχεδιασμό του χρόνου και του τρόπου άσκησης ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στη θάλασσα, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητά τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Κατά τη διαδικασία αυτή, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη συνεργάζονται με διαφάνεια με στόχο το σχεδιασμό των θαλάσσιων δραστηριοτήτων.

Τον Ιούλιο του 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν νομοθεσία σχετικά με τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στην Ευρώπη⁹. Αν κάθε χώρα της ΕΕ είναι ελεύθερη να σχεδιάζει τις θαλάσσιες δραστηριότητές της, θα εξασφαλίζεται, χάρη στον καθορισμό ελάχιστων κοινών απαιτήσεων η συνοχή του σχεδιασμού σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, όσον αφορά τις κοινές θάλασσες.

Ο ανταγωνισμός που επικρατεί στο θαλάσσιο χώρο, όσον αφορά τις εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις υδατοκαλλιέργειες και άλλους τομείς οικονομικής ανάπτυξης, δείχνει ότι απαιτείται μια αποτελεσματική διαχείριση ώστε να αποφευχθούν πιθανές συγκρούσεις και να δημιουργηθούν συνέργειες μεταξύ των διάφορων δραστηριοτήτων.

Με το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επιτυγχάνουμε:

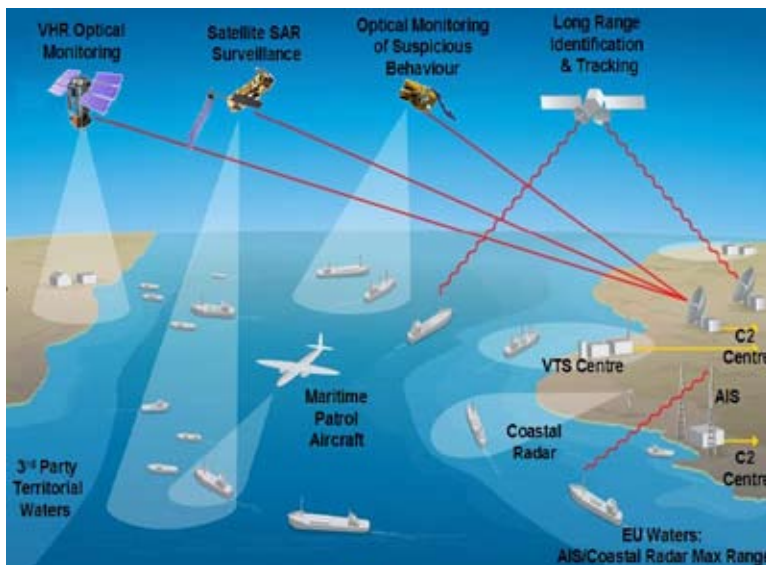
- *Περιορισμό των συγκρούσεων* μεταξύ τομέων και δημιουργία συνεργειών μεταξύ διάφορων δραστηριοτήτων.
- *Ενθάρρυνση των επενδύσεων* με τη διασφάλιση προβλεψιμότητας, διαφάνειας και σαφέστερων κανόνων. Έτσι θα δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των δικτύων, θα καθοριστούν Προστατευόμενες Θαλάσσιες Περιοχές και θα διευκολυνθούν οι επενδύσεις που αφορούν το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.
- *Ενίσχυση του συντονισμού* μεταξύ εθνικών διοικήσεων, μέσω της εφαρμογής ενιαίου μηχανισμού για την ισόρροπη ανάπτυξη διάφορων θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Με τον τρόπο αυτόν, θα απλουστευθούν οι διαδικασίες και θα μειωθεί το κόστος.
- *Αύξηση της διασυνοριακής συνεργασίας* μεταξύ χωρών της ΕΕ, όσον αφορά τα καλώδια, τους αγωγούς, τις θαλάσσιες οδούς, τις αιολικές εγκαταστάσεις, κ.λπ.

⁹ Βλ. Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

- Προστασία του περιβάλλοντος μέσω της έγκαιρης εκτίμησης του αντικτύπου και των δυνατοτήτων πολλαπλής χρήσης του χώρου.

1.4 Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Επιτήρηση

Η ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση παρέχει μεθόδους ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των αρχών που ενδιαφέρονται για τη θαλάσσια επιτήρηση, ή που συμμετέχουν ενεργά σε αυτήν. Η ανταλλαγή δεδομένων καθιστά την επιτήρηση οικονομικότερη και αποτελεσματικότερη. Σήμερα, οι αρχές της ΕΕ και οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για διάφορες πτυχές της επιτήρησης, όπως οι συνοριακοί έλεγχοι, η ασφάλεια και η προστασία, οι αλιευτικοί έλεγχοι, τα τελωνεία, το περιβάλλον ή η άμυνα, συλλέγουν χωριστά τα δεδομένα και συνήθως δεν τα ανταλλάσσουν μεταξύ τους, με αποτέλεσμα τα ίδια δεδομένα να συλλέγονται ενδεχομένως πολλές φορές.

Τον Ιούλιο του 2014 με την έκδοση σχετικής Ανακοίνωσης¹⁰ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε ένα ακόμη βήμα προς μια αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη ως προς το κόστος επιτήρηση των ευρωπαϊκών θαλασσών. Χάρη στη συγκέντρωση δεδομένων επιτήρησης από πολιτικές και στρατιωτικές αρχές, όπως η ακτοφυλακή, το πολεμικό ναυτικό, οι αρχές παρακολούθησης της θαλάσσιας κυκλοφορίας, του περιβάλλοντος και της ρύπανσης, οι αρχές αλιείας και συνοριακών ελέγχων, είναι δυνατό να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις εργασιών και να εξοικονομηθούν έως και 400 εκατομμύρια ευρώ ανά έτος. Η στενότερη συνεργασία και η ανταλλαγή δεδομένων μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση θαλάσσιων συμβάντων σε πραγματικό χρόνο, όπως ατυχήματα, περιστατικά ρύπανσης, εγκληματικές ενέργειες και απειλές για την ασφάλεια. Το CISE, το Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών για το θαλάσσιο τομέα, αποσκοπεί στη μεγαλύτερη συνεργασία και ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Το CISE είναι ένας από τους θεμέλιους λίθους της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Ασφάλεια των Θαλασσών.

Στην ανωτέρω Ανακοίνωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει την ικανοποιητική πρόοδο που σημειώθηκε σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο μετά τη χάραξη του χάρτη πορείας του CISE το 2010 και την ουσιαστική δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων στον τομέα αυτό. Προτείνει, επίσης, κατευθύνσεις και προτεραιότητες για περαιτέρω δράση τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Κεντρικός στόχος πρέπει να είναι η περαιτέρω ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών, ιδίως μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, με σκοπό την καλύτερη διασύνδεση των υπαρχόντων συστημάτων θαλάσσιας επιτήρησης και τη διαλειτουργικότητά τους. Αυτό θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, καλύτερη ποιότητα, ανταπόκριση και συντονισμό των επιχειρήσεων θαλάσσιας επιτήρησης στα ύδατα της ΕΕ, καθώς και σε κάθε άλλη γεωγραφική περιοχή ζωτικού ενδιαφέροντος για την ΕΕ. Θα συμβάλλει δε στη δημιουργία ασφαλέστερου

¹⁰ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, *Καλύτερη επίγνωση της κατάστασης μέσω ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των αρχών θαλάσσιας επιτήρησης: τα επόμενα βήματα στο πλαίσιο του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών για τον θαλάσσιο τομέα της ΕΕ*, COM/2014/0451 final, Βρυξέλλες 2014.

επενδυτικού κλίματος για γαλάζια ανάπτυξη, καθώς και στην ευημερία και ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ.

1.5 Στρατηγικές για τις Θαλάσσιες Λεκάνες

Η Βαλτική Θάλασσα, ο Εύξεινος Πόντος, η Μεσόγειος Θάλασσα, η Βόρεια Θάλασσα, ο Ατλαντικός Ωκεανός και ο Αρκτικός Ωκεανός - κάθε θαλάσσια περιοχή είναι μοναδική και δικαιούται μια κατάλληλα προσαρμοσμένη στρατηγική. Η θαλάσσια πολιτική προωθεί στρατηγικές οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης που αξιοποιούν τα πλεονεκτήματα και αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες κάθε ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής στην ΕΕ: από την κλιματική αλλαγή στην Αρκτική έως το δυναμικό ανανεώσιμης ενέργειας στον Ατλαντικό, τα προβλήματα ρύπανσης των θαλασσών και των ωκεανών και τη θαλάσσια ασφάλεια.

1.5.1 Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο πέλαγος

Η Αδριατική Θάλασσα και το συνεχόμενο με αυτήν Ιόνιο Πέλαγος αποτελούν σημαντική θαλάσσια και ναυτιλιακή

περιοχή στην Ευρώπη, αν και έχουν αρκετή ποικιλομορφία από οικονομικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής σκοπιάς. Οι οικονομικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ χωρών και περιοχών υπήρξαν ιστορικά έντονες και σήμερα ενισχύονται ακόμη περισσότερο από τη διαδικασία προσχώρησης των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ. Ωστόσο, οι υφιστάμενες θαλάσσιες συνδέσεις δεν ικανοποιούν τις ανάγκες κινητικότητας των πολιτών, των επιχειρήσεων και των τουριστών. Και παρά τον πλούτο θαλάσσιας παράδοσης και γνώσεων, η καινοτομία κινεί μόλις με βραδύ ρυθμό τη θαλάσσια οικονομία προς την πρόοδο. Επιπλέον, τα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα αντιμετωπίζουν σειρά περιβαλλοντικών προκλήσεων, καθώς και αυξημένη αστικοποίηση και κυκλοφοριακή κίνηση. Η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της συνιστούν εντεινόμενες απειλές για τις παράκτιες περιοχές.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε μια νέα στρατηγική της ΕΕ για την περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου στις 17 Ιουνίου 2014¹¹. Η στρατηγική αυτή περιστρέφεται κυρίως γύρω από τις

¹¹ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και

δυνατότητες της θαλάσσιας οικονομίας - «γαλάζια ανάπτυξη», μεταφορές ξηράς-θάλασσας, ενεργειακή συνδεσιμότητα, προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και προώθηση του βιώσιμου τουρισμού - τομείς που μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στη δημιουργία απασχόλησης και στην τόνωση της ανάπτυξης στην περιοχή. Ως βάση λήφθηκε η Θαλάσσια στρατηγική για την Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο πέλαγος, η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 30 Νοεμβρίου 2012 και έχει πλέον ενσωματωθεί στη νέα στρατηγική.

Πρόκειται για την πρώτη «μακροπεριφερειακή στρατηγική» της ΕΕ στην οποία τόσο πολλές αναλογικά τρίτες χώρες (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και Σερβία) συνεργάζονται με κράτη-μέλη της ΕΕ (Ελλάδα, Ιταλία, Κροατία και Σλοβενία). Ένα ζεύγος κρατών - ένα από την ΕΕ και ένα εκτός της ΕΕ - συντόνισαν την εκπόνηση κάθε στοιχείου του σχεδίου δράσης:

1. Η Ελλάδα και το Μαυροβούνιο ασχολήθηκαν με τη «Γαλάζια ανάπτυξη»: ο πυλώνας αυτός στοχεύει στην καινοτόμο ναυτιλιακή και θαλάσσια ανάπτυξη στην περιφέρεια, και προωθεί τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, καθώς και τις επιχειρηματικές δυνατότητες που προσφέρει η Γαλάζια ανάπτυξη.

2. Η Ιταλία και η Σερβία, με τη «Σύνδεση της περιφέρειας» (μεταφορικά και ενεργειακά δίκτυα): ο πυλώνας αυτός στοχεύει στη βελτίωση της μεταφορικής και ενεργειακής συνδεσιμότητας στην περιφέρεια, αλλά και μεταξύ της περιφέρειας και της υπόλοιπης Ευρώπης.

3. Η Σλοβενία και η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, με την «Ποιότητα του περιβάλλοντος»: ο πυλώνας αυτός ασχολείται με την ποιότητα του περιβάλλοντος μέσω της αυξημένης συνεργασίας σε επίπεδο περιφέρειας.

4. Η Κροατία και η Αλβανία, με το «Βιώσιμο τουρισμό»: ο πυλώνας αυτός στοχεύει στην ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων που παρουσιάζει η περιφέρεια όσον αφορά τον καινοτόμο, βιώσιμο, υπεύθυνο και ποιοτικό τουρισμό.

Επιπλέον, η δημιουργία ικανοτήτων καθώς και η έρευνα, η καινοτομία και οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι σημαντικές διατομεακές παράμετροι. Ο περιορισμός της

Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη *Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου*, COM/2014/0357 final, Βρυξέλλες 2014.

κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σ' αυτήν, καθώς και η διαχείριση του κινδύνου καταστροφών, είναι οριζόντιες αρχές που διέπουν όλους τους παραπάνω τέσσερις πυλώνες.

1.5.2 Θαλάσσια Λεκάνη της Μεσογείου

Παρόλο που περισσότερες από 20 χώρες περιβάλλονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα, μεγάλο μέρος της βρίσκεται εκτός εθνικής δικαιοδοσίας.

Συνεπώς, απαιτείται συνεργασία για τα εξής:

- τη διαχείριση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων,
- την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της θαλάσσιας κληρονομιάς,
- την πρόληψη και την καταπολέμηση της ρύπανσης,
- τη βελτίωση της ασφάλειας στη θάλασσα,
- την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Στην περιοχή της Μεσογείου, η ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στοχεύει στη βελτίωση της συνεργασίας και της διακυβέρνησης, καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Περιλαμβάνει τα εξής:

- Τις ομάδες εργασίας για την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στη Μεσόγειο, στις οποίες εκπροσωπούνται όλες οι χώρες της Μεσογείου και οι περιφερειακές οργανώσεις, που συνεδριάζουν σε ετήσια βάση.
- Την τριμερή συνεργασία μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού - για την ανάπτυξη των θαλάσσιων τομέων στη Μεσόγειο, κυρίως στις νότιες χώρες εταίρους της ΕΕ. Στη βάση αυτής της συνεργασίας και σε συνέχεια του 12ου συνεδρίου FEMIP, τα τρία αυτά μέρη συνεργάζονται με τη γραμματεία της Ένωσης για τη Μεσόγειο και τις ενδιαφερόμενες χώρες για βασικά θέματα, όπως:
 - ο την ανάπτυξη θαλάσσιων συνεργατικών σχηματισμών,
 - ο την προώθηση ενός δικτύου ιδρυμάτων και ακαδημιών ναυτικής εκπαίδευσης,
 - ο την ανάπτυξη ενός εικονικού κέντρου γνώσεων για τη θαλάσσια και ναυτιλιακή πολιτική στη Μεσόγειο.
- Το σχέδιο για την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στη Μεσόγειο - το οποίο χρηματοδοτούν οι χώρες του Νότου, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, και στοχεύει να βοηθήσει αυτές τις χώρες να αναπτύξουν ολοκληρωμένες στρατηγικές για θαλάσσια και ναυτιλιακά θέματα.
- Την ανάπτυξη υποπεριφερειακών στρατηγικών για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων και την αντιμετώπιση των αδυναμιών συγκεκριμένων θαλάσσιων περιοχών, π.χ. η νέα στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής Θάλασσας και του Ιονίου Πελάγους και το σχέδιο δράσης της.
- Κάθε χρόνο, το Μεσογειακό Φόρουμ για τις Υπηρεσίες Ακτοφυλακής – ένα εθελοντικό, ανεξάρτητο και μη πολιτικό φόρουμ, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι διοικητικών αρχών, οργανισμών και φορέων αρμόδιων για τις υπηρεσίες ακτοφυλακής σε όλες τις χώρες της Μεσογείου. Το φόρουμ χρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- Προσπάθειες για την ανάπτυξη του *Εικονικού Κέντρου Γνώσεων για θαλάσσια και ναυτιλιακά θέματα στη Μεσόγειο*, με στόχο τη συγκέντρωση και την ανταλλαγή γενικών, τεχνικών και τομεακών πληροφοριών. Το κέντρο αυτό θα συμβάλλει στη βελτίωση των συνεργειών μεταξύ των πρωτοβουλιών και των προγραμμάτων, στη διευκόλυνση του συντονισμού και της συνεργασίας, στην προώθηση των επενδύσεων και της καινοτομίας, και στην ενίσχυση των θαλάσσιων επιχειρήσεων.
- Το 2014 δημοσιεύθηκαν δύο μελέτες στην ιστοσελίδα Θαλάσσιο Φόρουμ:

(α) *Δράσεις στήριξης για την ανάπτυξη θαλάσσιων συνεργατικών σχηματισμών στη Μεσόγειο και στον Εύξεινο Πόντο* - με στόχο τη χαρτογράφηση των υφιστάμενων συνεργατικών σχηματισμών, τον εντοπισμό των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών των διαφόρων ειδών συνεργατικών σχηματισμών και την εξέταση του κατά πόσον είναι σκόπιμο να αναπτυχθούν εθνικοί συνεργατικοί σχηματισμοί και να προωθηθεί η μεταξύ τους συνεργασία σε τοπικό επίπεδο.

(β) *Μεσόγειος Θάλασσα – Εντοπισμός των στοιχείων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής της θαλάσσιας συνεργασίας*, που αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης μελέτης για το αναπτυξιακό δυναμικό των θαλάσσιων επιχειρήσεων στη Μεσόγειο, στη θάλασσα της Αδριατικής και του Ιονίου Πελάγους και στον Εύξεινο Πόντο. Στόχος είναι η αξιολόγηση της υφιστάμενης θαλάσσιας συνεργασίας, η ανάδειξη της προστιθέμενης αξίας της συνεργασίας μεταξύ των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων λεκανών, καθώς και ο προσδιορισμός και η πρόταση, αφενός, ενός καταλληλότερου περιεχομένου και γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής και, αφετέρου, μιας αποτελεσματικότερης διαδικασίας για την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ θαλάσσιων και υποθαλάσσιων λεκανών.

- Εντός του 2015, η Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας δρομολόγησε:

(α) μελέτη για τη *δικτύωση θαλάσσιων εκπαιδευτικών ακαδημιών και ιδρυμάτων* στην περιοχή της Μεσογείου, με στόχο να εκτιμηθεί κατά πόσον μπορεί να συσταθεί ένα τέτοιο δίκτυο και με ποιον τρόπο, καθώς επίσης αν μπορεί το δίκτυο αυτό να έχει προστιθέμενη αξία και να περιλαμβάνει δραστηριότητες σχετικές με την ακτοφυλακή,

(β) έρευνα που θα συμβάλει στην *ανάπτυξη και την καινοτομία στη θαλάσσια οικονομία* μέσω του Εικονικού Κέντρου Γνώσεων για Θαλάσσια και Ναυτιλιακά Θέματα στη Μεσόγειο.

Οι σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες της Νότιας Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής αναπτύσσονται μέσω της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης, που θεσπίστηκε το 1995 με βάση τη Δήλωση της Βαρκελώνης. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) άρχισε να ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και αυτών των περιοχών.

Η Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, γνωστή επίσης ως Διαδικασία της Βαρκελώνης, είναι ένα περιφερειακό φόρουμ πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας που υλοποιείται παράλληλα με τις διμερείς συμφωνίες σύνδεσης και τα σχέδια δράσης της ΕΠΓ. Η διαδικασία ξεκίνησε εκ νέου το 2008 όταν συστάθηκε η Ένωση για τη Μεσόγειο.

Τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ σχέδια για τη θάλασσα και τη ναυτιλία εμπίπτουν σε διάφορους τομείς πολιτικής. Μερικά από αυτά είναι τα εξής:

- Ανάπτυξη δικτύου προστατευμένων θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών της Μεσογείου (σχέδιο MedPAN South).
- Ενίσχυση της συνεργασίας για την ασφάλεια στη θάλασσα και την πρόληψη της ρύπανσης (Σχέδιο SAFEMED).
- Στήριξη της ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής για τη Μεσόγειο (σχέδιο IMP-MED).
- Συνεργασία θαλάσσιων περιοχών για τη Μεσόγειο (σχέδιο MAREMED).
- Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός Αδριατικής και Ιονίου (σχέδιο ADRIPLAN).

- Θαλάσσια περιβαλλοντική έρευνα με γνώμονα την πολιτική για τις θάλασσες της Νότιας Ευρώπης (PERSEUS).

1.5.3 Σχέδιο δράσης για μια θαλάσσια στρατηγική στην περιοχή του Ατλαντικού

Ο θαλάσσιος και ο ναυτιλιακός τομέας, οι οποίοι αποτελούν τη «γαλάζια οικονομία», έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν 7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη μέχρι το 2020. Αυτές οι θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν, όχι μόνο στους αναδυόμενους τομείς, όπως οι υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά και μέσω της τόνωσης των παραδοσιακών ναυτιλιακών κλάδων. Η περιοχή του Ατλαντικού μπορεί να συμβάλλει σημαντικά σε αυτήν τη «γαλάζια ανάπτυξη». Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να διαφυλαχθεί η περιβαλλοντική και οικολογική σταθερότητα του μεγαλύτερου και σημαντικότερου οικοσυστήματος της Ευρώπης για τις επόμενες γενιές.

Αποτέλεσμα των συζητήσεων με τα κράτη-μέλη (Γαλλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) και της ανάδρασης από το Φόρουμ για τον Ατλαντικό ήταν το εν λόγω σχέδιο δράσης (2013)¹², το οποίο θα πρέπει να υλοποιηθεί μέχρι το 2020. Αυτή η δράση έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της στρατηγικής για τον Ατλαντικό και να επιτευχθεί έξυπνη, βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη και απασχόληση. Το παρόν σχέδιο δράσης δεν θα είναι περιοριστικό. Αποτελείται από ένα ενδεικτικό σύνολο τομέων δράσης σε ό,τι αφορά την έρευνα και τις επενδύσεις για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.

¹² Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών *Σχέδιο δράσης για μια θαλάσσια στρατηγική στην περιοχή του Ατλαντικού Επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης*, COM/2014/0357 final, Βρυξέλλες 2013.

Πολλές ενέργειες έχουν ήδη αναληφθεί από τα εν λόγω κράτη-μέλη, επί μέρους και συλλογικές, για την ανάπτυξη της θαλάσσιας και ναυτιλιακής οικονομίας τους. Ως εκ τούτου, το σχέδιο δράσης προσδιορίζει τους τομείς όπου υπάρχει περιθώριο για πρόσθετο συλλογικό έργο. Ο χειρισμός αυτών των προτεραιοτήτων μπορεί να προωθήσει την καινοτομία, να συμβάλλει στην προστασία και βελτίωση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος του Ατλαντικού, να βελτιώσει τη συνδεσιμότητα και να δημιουργήσει συνέργιες για ένα υπόδειγμα περιφερειακής ανάπτυξης, βιώσιμης και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Το σχέδιο δράσης προσκαλεί τον ιδιωτικό τομέα, τους ερευνητές, τους περιφερειακούς και εθνικούς δημόσιους φορείς και άλλους παράγοντες να αρχίσουν να καταρτίζουν σχέδια που να ανταποκρίνονται στις εξής προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 1: Προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.

Προτεραιότητα 2: Προστασία, διασφάλιση και ανάπτυξη του δυναμικού του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος του Ατλαντικού.

Προτεραιότητα 3: Βελτίωση της προσβασιμότητας και της συνδεσιμότητας.

Προτεραιότητα 4: Δημιουργία ενός βιώσιμου μοντέλου περιφερειακής ανάπτυξης χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Οι μηχανισμοί εφαρμογής θα πρέπει να είναι απλοί, καλά εστιασμένοι και να βασίζονται σε ορθές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία, στο πλαίσιο άλλων στρατηγικών για θαλάσσιες λεκάνες, με τους εξής τρόπους:

- ανάληψη πολιτικής δέσμευσης και εποπτεία·
- μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε ό,τι αφορά το σχέδιο δράσης και τους στόχους του·
- προώθηση της αγοράς από τον ιδιωτικό τομέα·
- παροχή αξιολόγησης και εκτίμησης της προόδου.

Επίσης:

- καθοδήγηση των ενδιαφερομένων και των πιθανών φορέων προώθησης σχεδίων·
- διευκόλυνση της συνεργασίας στην περιοχή του Ατλαντικού·
- επαφή με τις διαχειριστικές αρχές των προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ·
- επαφή μεταξύ πιθανών εταίρων σχεδίων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που να ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες, οι οποίες καθορίζονται στο σχέδιο δράσης·
- προσδιορισμός πιθανών πηγών χρηματοδότησης για έργα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο.

1.5.4 Ολοκληρωμένη Πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική

Η Αρκτική καλύπτει τον κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό, τις περιφερειακές του θάλασσες, όπως είναι η θάλασσα του Μπάρεντς, οι θάλασσες Chara και Chucchi, καθώς και τα εδάφη του Καναδά, του Βασιλείου της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας, της Ρωσικής Ομοσπονδίας, της Σουηδίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Τρία κράτη-μέλη της ΕΕ είναι, επομένως, και κράτη της Αρκτικής, ενώ η Ισλανδία και η Νορβηγία είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Τα τελευταία χρόνια, ο ρόλος της Αρκτικής στην κλιματική αλλαγή έχει καταστεί πολύ πιο εμφανής με εκτεταμένες επιπτώσεις, διότι η περιοχή λειτουργεί ως ρυθμιστής του κλίματος του πλανήτη, συμπεριλαμβανομένων των καιρικών φαινομένων στην Ευρώπη. Τις τελευταίες δεκαετίες, η Αρκτική υπερθερμαίνεται με ταχύτητα σχεδόν διπλάσια από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Οι επιστήμονες τονίζουν ότι η Αρκτική συμβάλλει, επίσης, στην κλιματική αλλαγή, λόγω της σταδιακής έκλυσης αερίων μεθανίου, καθώς η θερμοκρασία της περιοχής αυξάνεται. Με τη σειρά τους, οι κλιματικές αλλαγές στην Αρκτική οδηγούν σε αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή. Έχουν ιδρυθεί διάφοροι διεθνείς οργανισμοί και φόρουμ, ώστε να διευκολυνθεί η διεθνής συνεργασία όσον αφορά την κοινή διαχείριση της περιοχής της Αρκτικής.

Παρότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν βρέχεται άμεσα από τον Αρκτικό Ωκεανό, συνδέεται άρρηκτα με την Αρκτική. Μας συνδέουν ιστορικοί, οικονομικοί, εμπορικοί και γεωγραφικοί δεσμοί, ενώ πολλές τρέχουσες ευρωπαϊκές δραστηριότητες, χρηματοδοτήσεις, προγράμματα και αποφάσεις έχουν ήδη αντίκτυπο στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Ενόψει της κλιματικής αλλαγής και της αυξανόμενης ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή απαιτούνται πολλές προσπάθειες για την προστασία της ανοιχτής θάλασσας της

Αρκτικής. Η βιώσιμη διαχείριση της ανοιχτής θάλασσας της Αρκτικής, εκτός της εθνικής δικαιοδοσίας, αποτελεί παγκόσμια ευθύνη και αφορά, συνεπώς, και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τρία κράτη της Αρκτικής είναι επίσης κράτη-μέλη της ΕΕ: η Δανία, η Σουηδία και η Φινλανδία. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί στενές σχέσεις με την Ισλανδία και τη Νορβηγία ως μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, ενώ χώρες όπως ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι στρατηγικοί εταίροι της ΕΕ.

Για την Αρκτική ισχύει εκτεταμένο διεθνές νομικό πλαίσιο, στο οποίο περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

- Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας (UNCLOS), με την οποία κατοχυρώνονται τα δικαιοδοτικά δικαιώματα των κρατών στις διάφορες θαλάσσιες ζώνες. Η ΕΕ αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της UNCLOS.
- Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ), ένας ειδικευμένος οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που έχει την ευθύνη της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας και της πρόληψης της θαλάσσιας ρύπανσης από πλοία. Όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι μέλη του ΔΝΟ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την ιδιότητα του παρατηρητή.
- Το Συμβούλιο της Αρκτικής είναι ένα διεθνές, διακυβερνητικό βήμα που ασχολείται άμεσα με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία της Αρκτικής. Ιδρύθηκε το 1996 και δεν επιλύει διαφορές όσον αφορά τα όρια, τους πόρους ή οποιοδήποτε άλλο ζήτημα σχετικό με θέματα ασφάλειας. Η ΕΕ είναι *ad hoc* παρατηρητής στο Αρκτικό Συμβούλιο, τρία κράτη- μέλη είναι μέλη του Αρκτικού Συμβουλίου (το Βασίλειο της Δανίας, η Φινλανδία και η Σουηδία), ενώ επτά κράτη- μέλη είναι μόνιμοι παρατηρητές (η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, η Πολωνία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο).
- Το Ευρω-Αρκτικό Συμβούλιο της Θάλασσας του Μπάρρεντς (BEAC) είναι το βήμα διακυβερνητικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας στην περιοχή της θάλασσας του Μπάρρεντς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πλήρες μέλος.
- Η Βόρεια Διάσταση είναι μια κοινή πολιτική μεταξύ της ΕΕ, της Ρωσίας, της Νορβηγίας και της Ισλανδίας. Ξεκίνησε το 1999 με στόχο να παρέχει ένα πλαίσιο για

την προώθηση του διαλόγου και την ανάπτυξη συγκεκριμένης συνεργασίας σε θέματα, όπως είναι η οικονομία, ο πολιτισμός, το περιβάλλον και οι μεταφορές.

- Η σύμβαση OSPAR έχει ως στόχο την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων από τις αναδυόμενες απειλές που σχετίζονται με τη ρύπανση, τις θαλάσσιες δραστηριότητες, σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή και την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία.

Το 2014, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησαν από την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο να αναπτύξουν μια ολοκληρωμένη πολιτική για ζητήματα που αφορούν την Αρκτική και ένα πιο συνεκτικό πλαίσιο για τη δράση της ΕΕ και τα προγράμματα χρηματοδότησης στην Αρκτική.

Η νέα ολοκληρωμένη πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική,¹³ η οποία εγκρίθηκε το 2016, αποτελεί απόρροια αυτού του αιτήματος και αναμένεται να ενισχύσει περαιτέρω την παρουσία της ΕΕ στην Αρκτική, με την αξιοποίηση ορισμένων υφιστάμενων δραστηριοτήτων και αποφάσεων της ΕΕ, οι οποίες έχουν ήδη αντίκτυπο στην περιοχή έπειτα από την ανακοίνωση πολιτικής του 2008 και την ενημέρωση και την επισκόπηση των δραστηριοτήτων του 2012.

Η ολοκληρωμένη πολιτική περιλαμβάνει 39 δράσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτικής της ΕΕ όσον αφορά την Αρκτική σε τρεις στενά συνδεδεμένους τομείς:

(Α) Για την περαιτέρω αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος:

- Η ΕΕ έχει ήδη δεσμευτεί να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 40 % έως το 2030 και κατά 80 % έως το 2050, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Η ΕΕ θα καταβάλει προσπάθειες ώστε η συμφωνία για το κλίμα που επετεύχθη στο Παρίσι το Δεκέμβριο του 2015 να εφαρμοστεί σε διεθνές επίπεδο. Ήδη το 20 % του προϋπολογισμού της ΕΕ προορίζεται

¹³ Βλ. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. *Μια Ολοκληρωμένη Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αρκτική*, JOIN(2016)21 final, Βρυξέλλες 2016.

για μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της.

- Η ΕΕ είναι πρόθυμη να συνεργασθεί με τα κράτη της Αρκτικής, τους τοπικούς πληθυσμούς και τις αυτόχθονες κοινότητες, καθώς και τα συναφή διεθνή φόρουμ, με στόχο να διαμορφωθεί μια φιλόδοξη ατζέντα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή για την περιοχή της Αρκτικής.
- Η ΕΕ θα συμβάλλει επίσης σε διεθνή μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών μαύρου άνθρακα και μεθανίου.
- Η ΕΕ αναμένεται να διατηρήσει τα τρέχοντα επίπεδα χρηματοδότησης για την έρευνα σχετικά με την Αρκτική στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» (περίπου 20 εκατ. EUR ετησίως). Για το 2016 και το 2017 δεσμεύτηκε ποσό ύψους 40 εκατ. EUR που διατέθηκε σε προγράμματα παρακολούθησης, προγράμματα σχετικά με τις καιρικές και κλιματικές αλλαγές στο βόρειο ημισφαίριο και τη μείωση του περμαφρόστ.
- Είκοσι δύο από τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά ιδρύματα στον τομέα της έρευνας για την Αρκτική θα αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την έρευνα στους πόλους, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας EE–PolarNet.
- Η ΕΕ θα στηρίζει τη διακρατική πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές στην Αρκτική (ερευνητικούς σταθμούς, επιστημονικά σκάφη και δορυφορική παρατήρηση) και σε ανοικτούς πόρους δεδομένων. Το διαστημικό πρόγραμμα Copernicus της ΕΕ θα στηρίζει τη διεθνή έρευνα για την κλιματική αλλαγή στην Αρκτική.
- Αρκετές διεθνείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, όπως είναι η σύμβαση του ΟΗΕ για τη βιολογική ποικιλότητα, έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Αρκτική, ωστόσο, δεν εφαρμόζονται από τα συμβαλλόμενα μέρη. Η ΕΕ θα ενθαρρύνει την εφαρμογή τους.
- Οι ρύποι και τα βαρέα μέταλλα που μολύνουν σήμερα τον τροφικό ιστό της Αρκτικής θα πρέπει να εξαιρεθούν σταδιακά έως το 2020.
- Στο πλαίσιο της βιώσιμης διαχείρισης του Αρκτικού Ωκεανού, η ΕΕ υποστηρίζει τη δημιουργία ενός δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στην Αρκτική.

Η ΕΕ επιθυμεί να καταρτίσει διεθνή συμφωνία με σκοπό την πρόληψη της άναρχης αλιείας στο κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό. Μακροπρόθεσμα, οι θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι πρέπει να τελούν υπό τη διαχείριση είτε οργάνωσης διαχείρισης της αλιείας, είτε σχετικής συμφωνίας.

(Β) Προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή:

- Το ευρωπαϊκό τμήμα της Αρκτικής πάσχει από έλλειψη επενδύσεων, ενώ μια σειρά χρηματοδοτικών μέσων και υπηρεσιών της ΕΕ επιτρέπουν τη στήριξη της καινοτομίας, της ανάπτυξης υποδομών, όπως είναι η βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων, και των επιχειρήσεων (π.χ. με το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη, το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), το πρόγραμμα *Interreg* και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων, αντίστοιχα). Η Επιτροπή θα καταβάλλει προσπάθειες, ώστε να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ που έχουν σημασία για την Αρκτική, να προσδιοριστούν οι βασικές επενδυτικές και ερευνητικές προτεραιότητες και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη ικανοτήτων των ενδιαφερόμενων φορέων, με στόχο τη μεγιστοποίηση της χρηματοδοτικής στήριξης για την περιοχή.
- Τα διαστημικά προγράμματα της ΕΕ και στοχοθετημένα ερευνητικά έργα της ΕΕ θα συμβάλλουν στη θαλάσσια ασφάλεια στην περιοχή μέσω της επιτήρησης και της παρακολούθησης της κυκλοφορίας των πλοίων και των μετακινήσεων πάγου (*Copernicus*) και της παροχής υπηρεσιών πλοήγησης (*Galileo*).

(Γ) Όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία:

- Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να συμμετέχει ενεργά σε διεθνή φόρουμ που σχετίζονται με την Αρκτική, όπως το Αρκτικό Συμβούλιο, το Ευρω-Αρκτικό Συμβούλιο της Θάλασσας του Μπάρρεντς και τη Βόρεια Διάσταση.
- Η ΕΕ θα συνεργάζεται με όλους τους εταίρους της στην Αρκτική, όχι μόνον με τρίτες χώρες που έχουν εδάφη στην Αρκτική, αλλά και χώρες που εκδηλώνουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την περιοχή της Αρκτικής, όπως η Κίνα, η Ινδία και η Ιαπωνία, σε θέματα π.χ. επιστήμης και έρευνας.
- Καθώς οι πολιτικές της ΕΕ επηρεάζουν άμεσα την περιοχή, η ΕΕ θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τους

αυτόχθονες πληθυσμούς της Αρκτικής και τις τοπικές κοινότητες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματά τους γίνονται σεβαστά και οι απόψεις τους λαμβάνονται υπόψη κατά την τρέχουσα διαμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ.

1.5.5 Βιώσιμη Ατζέντα για τη Γαλάζια Ανάπτυξη της Περιφέρειας της Βαλτικής Θάλασσας

Η Ατζέντα για τη Γαλάζια Ανάπτυξη της Περιφέρειας της Βαλτικής Θάλασσας (Σουηδία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Λετονία, Λιθουανία και Πολωνία) υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 16 Μαΐου του 2014 και παρέχει ένα πλαίσιο αξιοποίησης του δυναμικού της εν λόγω περιφέρειας για την ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης στο θαλάσσιο τομέα. Ο ανταγωνιστικός και καινοτόμος ερευνητικός και επιχειρηματικός τομέας αποτελεί εγγύηση για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων της περιοχής. Η Ατζέντα προτείνει τα εξής¹⁴:

¹⁴ Βλ. European Commission, A Sustainable Blue Growth Agenda for the Baltic Sea Region. Commission Staff Working Document, SWD (2014)167 final, Βρυξέλλες 2014.

- Μια συνεπή προσέγγιση για τις καινοτομίες, την αυξημένη αειφορία.
- Καινοτόμες δράσεις στα πεδία των θαλάσσιων τεχνολογιών, της βιοτεχνολογίας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των υπηρεσιών υποδοχής των λιμανιών, του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού.
- Έμφαση στις κατάλληλες δεξιότητες και προσόντα, καθώς και στην ανάπτυξη θυλάκων.
- Συμμετοχή φορέων από διαφορετικούς τομείς της δημόσιας πολιτικής σε συντονισμό με την ενωσιακή στρατηγική για την περιφέρεια της Βαλτικής.

1.5.6 Η Στρατηγική για τη Μαύρη Θάλασσα

Για την επίτευξη συνοχής και καλύτερου συντονισμού μεταξύ των 6 χωρών της Μαύρης Θάλασσας – Βουλγαρία, Γεωργία, Ρουμανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Τουρκία και Ουκρανία – η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει το διάλογο με όλους τους εμπλεκόμενους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, υποστηρίζει συνεργατικές δράσεις και δεξιότητες στο θαλάσσιο και ναυτιλιακό τομέα. Το ετήσιο υψηλού επιπέδου συνέδριο έχει μετατραπεί σε σημαντικό φόρουμ για τη συμμετοχή της κοινότητας των εμπλεκόμενων φορέων της Μαύρης Θάλασσας.

Επίσης, η Επιτροπή υποστηρίζει το έργο πάνω από δέκα ερευνητικών ιδρυμάτων και δημοσίων φορέων προκειμένου να συγκεντρώσει τα δεδομένα που διαθέτουν τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο ενός ψηφιακού χάρτη του βυθού της θαλάσσιας αυτής περιφέρειας. Περαιτέρω, εκπονήθηκαν μελέτες σε μια σειρά τομείς για ενισχυμένη συνεργασία και για την αξιοποίηση του δυναμικού για θαλάσσιους θύλακες. Στο πλαίσιο της περιφερειακής συνεργασίας, η Συνέργεια της Μαύρης Θάλασσας συνιστά μια πρωτοβουλία για την περιφερειακή συνεργασία ως ένα ευέλικτο πλαίσιο για τη διασφάλιση της συνοχής και της πολιτικής καθοδήγησης προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Το 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε κείμενο εργασίας για την υλοποίηση της Συνέργειας, παραθέτοντας στοιχεία για την πρόοδο που έχει συντελεστεί σε αρκετούς τομείς συνεργασίας στην Περιφέρεια της Μαύρης Θάλασσας¹⁵.

1.5.7 Η Στρατηγική Συνεργασία για τη Γαλάζια Ανάπτυξη στη Βόρεια Θάλασσα

Σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2014 σχετικά με το δυναμικό της Γαλάζιας Ανάπτυξης για την περιοχή της Βόρειας Θάλασσας (Νορβηγία, Δανία, Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) υπολογίστηκε ότι η γαλάζια οικονομία αντιπροσωπεύει περίπου 150 δις. ευρώ όπου οι εργαζόμενοι φθάνουν τους 850.000.

¹⁵ Βλ. European Commission, *Black Sea Synergy: Review of a Regional Cooperation Initiative*, Joint Staff Working Document, Brussels: European Commission, Βρυξέλλες 2015.

Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι σημαντικότεροι τομείς συνεργασίας των εμπλεκόμενων χωρών στον τομέα της γαλαζίας οικονομίας αφορούν τα εξής: παράκτιοι θαλάσσιοι πόροι (αερίου και πετρελαίου), ιχθυοκαλλιέργεια, ναυπηγική, τουρισμός κρουαζιέρας και παράκτια προστασία. Το συμπέρασμα της έκθεσης ήταν ότι η ανάπτυξη και η προσαρμογή των καινοτόμων, βιώσιμων διατομεακών προσεγγίσεων, διαδικασιών και υποδομών θα αποτελέσουν τις κινητήριες δυνάμεις αυτής της θαλάσσιας περιφέρειας¹⁶.

2. Οι Μακροπεριφερειακές Στρατηγικές της ΕΕ

Η ανάπτυξη μακροπεριφερειακών στρατηγικών έχει προωθηθεί από διάφορες χώρες και περιφέρειες της ΕΕ συμπληρωματικά προς τις παραδοσιακές πολιτικές ανά χώρα σχετικά με την εδαφική διαχείριση. Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως είναι π.χ. η ανάπτυξη με γνώμονα την καινοτομία, το περιβάλλον ή η κλιματική αλλαγή, με την εφαρμογή μιας προσέγγισης από τη βάση προς την κορυφή, η οποία περιλαμβάνει τη συμμετοχή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων.

Μετά την έγκριση της στρατηγικής της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (EUSBSR) από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2009, αναπτύχθηκαν τρεις ακόμη μακροπεριφερειακές στρατηγικές: η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη (EUSDR) το 2011, η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR) το 2014 και η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων (EUSALP) το 2016.

Με τη συμμετοχή 19 χωρών της ΕΕ και 8 τρίτων χωρών, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές έχουν πλέον καταστεί αναπόσπαστο μέρος του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ. Οι στόχοι τους συνάδουν πλήρως με τις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ· ενισχύουν τις συνέργειες μεταξύ των διαφόρων πολιτικών και μέσων της ΕΕ και εδράζονται στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή.

¹⁶ Βλ. Strategic Cooperation on Blue Growth in the North Sea, *Workshop Background Paper*, June 2016.

Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές προσθέτουν αξία στη διάσταση της συνεργασίας της πολιτικής για τη συνοχή. Προσφέρουν μια πλατφόρμα για πολυτομεακή, πολυεθνική και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, η οποία είναι επίσης ανοικτή και σε τρίτες χώρες. Μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παροχή βοήθειας στις χώρες αυτές προκειμένου να ενισχυθούν οι δεσμοί τους με την ΕΕ και να μετριαστούν οι

ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

Λαμβανομένων υπόψη των τριών «όχι» – όχι σε νέα νομοθεσία της ΕΕ, όχι σε νέα χρηματοδότηση της ΕΕ, όχι σε νέα όργανα – οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές προσαρμόζονται στις υφιστάμενες πρωτοβουλίες και στα πλαίσια πολιτικής της ΕΕ (π.χ. ΔΕΔ-Μ). Απαιτούν την ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων και όχι νέων πρωτοβουλιών πολιτικής. Μπορούν να υποστηριχθούν μέσω προγραμμάτων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΔΕΤ), συμπεριλαμβανομένου του Interreg, ενώ και τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ θα πρέπει να εναρμονίζονται για την επίτευξη κοινών στόχων.

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁷, αναφορικά με την υλοποίησή τους, προκύπτει ότι έπειτα από επτά έτη υλοποίησης, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές παράγουν τα πρώτα τους αποτελέσματα, αλλά δεν έχουν δείξει ακόμη το πλήρες δυναμικό τους. Τα οφέλη θα ήταν πολύ μεγαλύτερα εάν τα κράτη μέλη που δρομολόγησαν αυτές τις διαδικασίες συνεργασίας αναλάμβαναν μεγαλύτερη ευθύνη. Οι τομείς στους οποίους απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διακυβέρνησης, την εστίαση στα αποτελέσματα, τη χρηματοδότηση και τη σχέση με τις τρίτες χώρες. Τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να εξεταστούν, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της πολιτικής για τη συνοχή μετά το 2020. Σκοπός των μακροπεριφερειακών στρατηγικών είναι, όχι μόνο η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά και η δημιουργία συνεργειών για την ανάπτυξη και την απασχόληση στις σχετικές περιφέρειες. Οι μακροπεριφέρειες μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης θεώρησης του μέλλοντος της ευρωπαϊκής επικράτειας. Μπορούν να καταστούν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη εδαφικής συνοχής στους διάφορους τομείς πολιτικής, ενώ μπορούν, επίσης, να εμπνεύσουν παρόμοιες προσεγγίσεις, όπως το αστικό θεματολόγιο της ΕΕ. Απαιτούν στενότερους δεσμούς μεταξύ των τομέων πολιτικής της ΕΕ και των κονδυλίων της

¹⁷ Βλ. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ, COM(2016), 805 final, Βρυξέλλες 2016.

ΕΕ. Προκειμένου να αξιοποιηθεί το δυναμικό τους προς όφελος των Ευρωπαίων πολιτών, θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω οι δεσμοί μεταξύ των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και της πολιτικής για τη συνοχή όσον αφορά τη στόχευση στρατηγικών τομέων και το συντονισμό των πολιτικών και των μέσων της ΕΕ.

Ειδικότερα, σε σχέση με τη μακροπεριφερειακή στρατηγική της Αδριατικής και του Ιονίου, διαπιστώνεται ότι οι δραστηριότητες επικεντρώθηκαν πρωτίστως στη δημιουργία δομών και κανόνων διακυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτήθηκε η διεξαγωγή εκτεταμένων συζητήσεων και διαβουλεύσεων μεταξύ των βασικών ενδιαφερόμενων φορέων, κυρίως μεταξύ των εθνικών συντονιστών. Παρά την ισχυρή πολιτική υποστήριξη, οι πόροι που διατέθηκαν από τις συμμετέχουσες χώρες για τη στήριξη της στρατηγικής παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκείς. Παρότι η Επιτροπή έχει αναλάβει ενεργό ρόλο στο συντονισμό των πολιτικών, οι βασικοί φορείς υλοποίησης θα βρεθούν αντιμέτωποι με επίμονες δυσκολίες όσον αφορά την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων λόγω της έλλειψης σαφούς δέσμευσης εκ μέρους των εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία επί ενός σχεδίου εργασίας με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και να διασφαλιστούν οι επαφές μεταξύ των υπευθύνων υλοποίησης των έργων, των προγραμμάτων και των πηγών χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται, επίσης, η παροχή τεχνικής βοήθειας και συμβουλών κατά περίπτωση. Η χρηματοδοτική και επιχειρησιακή υποστήριξη που παρέχεται από το σημείο διευκόλυνσης αναμένεται να συμβάλει στην υπέρβαση ορισμένων από αυτές τις δυσκολίες.

Ενώ οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που προσφέρει η στρατηγική παραμένουν σημαντικές στο σύνολό τους, οι χώρες της Αδριατικής και του Ιονίου βρίσκονται αντιμέτωπες με μια μείζονα προσφυγική και μεταναστευτική κρίση, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει την περιοχή. Η κρίση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω της EUSAIR με συντονισμένο και ρεαλιστικό τρόπο.

Οι προτεραιότητες στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας θα πρέπει να προσαρμοστούν προκειμένου να συμπληρώνουν –και όχι να αναπαράγουν– τις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται σε άλλα φόρουμ συνεργασίας υψηλού

επιπέδου (π.χ. η διαδικασία του Βερολίνου ή η Ενεργειακή Κοινότητα).

Η διασφάλιση της εναρμόνισης της χρηματοδότησης με τις προτεραιότητες της στρατηγικής έχει ουσιώδη σημασία. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες σε διοικητικό επίπεδο προκειμένου να παρασχεθεί στα έργα η αναγκαία χρηματοδοτική στήριξη μέσω των διαθέσιμων περιφερειακών, εθνικών ή ενωσιακών προγραμμάτων.

Αναφορικά με τη μακροπεριφερειακή στρατηγική της Βαλτικής, μέσα σε διάστημα επτά ετών από τη θέσπισή της, η στρατηγική έχει δώσει ώθηση στη δημιουργία νέων δικτύων και έχει αυξήσει την αποτελεσματικότητα των ήδη υφιστάμενων (π.χ. φόρουμ για την αλιεία στη Βαλτική Θάλασσα, SUBMARINER). Αυτό οδήγησε στην έναρξη νέων έργων και στην επέκταση των ήδη υφιστάμενων (π.χ. διαδραστική διαχείριση των υδάτων, εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Βαλτικής). Η ενοποίηση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στην περιοχή έχει παράσχει στους φορείς της Βαλτικής Θάλασσας ένα κοινό πλαίσιο διαλόγου.

Η στρατηγική έχει συμβάλει στη διαμόρφωση πολιτικής σε διάφορα επίπεδα: στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της πρωτοβουλίας BEMIP μέσω της ένταξης νέων τομέων - ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας - και στη διαμόρφωση των εργασιών του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού σχετικά με την ανάπτυξη και τη δοκιμή υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής πλοήγησης στην περιοχή. Έχει συμβάλει, επίσης, στην εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας, π.χ. της Οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα, της Οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική, της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Θέματα περιφερειακής σημασίας επανήλθαν στο πολιτικό θεματολόγιο και στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται η διοργάνωση, το 2015, της πρώτης συνεδρίασης υψηλού επιπέδου για τον πολιτισμό μετά το 2008.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού σε όλα τα επίπεδα, είτε στο εσωτερικό των χωρών, είτε μεταξύ των χωρών (χώρες της ΕΕ και τρίτες χώρες), είτε μεταξύ περιφερειακών οργανισμών, έχει οδηγήσει στη δημιουργία ισχυρότερων συνεργειών.

Η προετοιμασία μακροπεριφερειακών έργων που υποστηρίζονται από διακρατικές συμπράξεις και δίκτυα έχει διευκολυνθεί από την έναρξη λειτουργίας της Διευκόλυνσης

Κεφαλαίων Εκκίνησης της EUSBSR, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα Interreg για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας. Η δημιουργία δικτύου διαχειριστικών αρχών του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) το 2016 θα καταστήσει δυνατή την αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων, μέσω της υποστήριξης της υλοποίησης της EUSBSR με ειδικά ανά χώρα προγράμματα του ΕΤΠΑ και μέσω της αύξησης του συντονισμού μεταξύ των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων.

Τα επιτεύγματα αυτά έχουν υποστηριχθεί από μια συνολική επανεξέταση του σχεδίου δράσης της EUSBSR, η οποία διεξήχθη το 2015 και οδήγησε σε μια περισσότερο εξορθολογισμένη και στοχευμένη στρατηγική. Η επανεξέταση συνέβαλε, επίσης, στην ενίσχυση του αισθήματος ευθύνης μέσω της καθιέρωσης της εναλλασσόμενης προεδρίας της ομάδας εθνικών συντονιστών το 2014.

Η βελτίωση της περιβαλλοντικής κατάστασης της Βαλτικής Θάλασσας εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό πεδίο εστίασης της EUSBSR από την έναρξη εφαρμογής της το 2009. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες λαμβανομένων υπόψη των περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Βαλτική (ευτροφισμός, νιτρικά άλατα γεωργικής προέλευσης, αλιεία). Η περιοχή θα μπορούσε, επίσης, να επωφεληθεί από τη βελτίωση της διασύνδεσης στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών και από τη βελτίωση της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Επιπλέον, η ταχεία αύξηση του αριθμού των μεταναστών απαιτεί μεγαλύτερη συνεργασία. Θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η λήψη αποτελεσματικών μέτρων ένταξης, κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης.

Η χάραξη πολιτικής θα μπορούσε να βελτιωθεί με τη λήψη διάφορων επιχειρησιακών μέτρων. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα: η διευκόλυνση της διαχείρισης και της βιωσιμότητας των έργων μέσω της παροχής εργαλείων αναζήτησης στους εταίρους, τα οποία είναι ικανά να εντοπίζουν τους κατάλληλους ανθρώπους με τις κατάλληλες ικανότητες· η ενίσχυση της συμβολής των οριζόντιων δράσεων στην υλοποίηση σε κάθε τομέα πολιτικής· η ενίσχυση του δεσμού μεταξύ των έργων και των επιπέδων πολιτικής μέσω, για παράδειγμα, της ενημέρωσης των εθνικών συντονιστών σχετικά με τα αποτελέσματα των έργων.

3. Ο ρόλος των διεθνών δικτύων παράκτιων αρχών στην Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

Η ευρωπαϊκή θαλάσσια πολιτική εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ακολουθώντας τη Στρατηγική της Λισαβόνας (2000), όπου η αειφορία συνδυάζεται με την κοινωνική συνοχή και την ανταγωνιστικότητα, και κεφαλαιοποιώντας τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής του Γκέτεμποργκ (2001), η Ε.Ε. προχωρά τον Ιούνιο του 2006 στην έκδοση της Πράσινης Βίβλου για μια Μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική, ενός κειμένου βάσης, όπου γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα διατομεακής – ολιστικής προσέγγισης των θαλασσίων υποθέσεων. Σε αυτήν υπογραμμίζεται η συνεισφορά των «συνεργατικών σχηματισμών» για την αειφορία και την προώθηση της οικονομικής και καινοτόμου ανταγωνιστικότητας¹⁸.

Στο διάδοχο αυτής κείμενο, τη Γαλάζια Βίβλο (2007), υπογραμμίζεται ρητά ότι οι παράκτιες κοινότητες (και αρχές) έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση των παράκτιων και θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Η Επιτροπή των Περιφερειών, οι παράκτιες περιφέρειες/κοινότητες και τα δίκτυά τους θεωρούνται πολύ σημαντικοί εταίροι για την ανάπτυξη μιας Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής στην ΕΕ¹⁹. Τα υποεθνικά επίπεδα λήψης αποφάσεων – περιφερειακά και τοπικά επίπεδα – και τα δίκτυά τους αναγνωρίζεται πλέον ότι έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν²⁰.

Πράγματι, στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ.1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ης Νοεμβρίου 2011 για τη θέσπιση Προγράμματος Στήριξης της περαιτέρω ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής, προβλέπεται στο άρθρο 2 ότι, στο πλαίσιο του στόχου για μια ολοκληρωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση το πρόγραμμα...προωθεί διατομεακά πλαίσια και δίκτυα συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων των δημόσιων, των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, της συναφούς βιομηχανίας, των φορέων έρευνας, των πολιτών,

¹⁸ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Πράσινη Βίβλος*, ο.π..

¹⁹ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2007, ο.π..

²⁰ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008, ο.π., σ.12.

των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων.

Το Σεπτέμβριο του 2012 η Επιτροπή ενέκρινε Ανακοίνωση με τίτλο: *Γαλάζια Ανάπτυξη, ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στη θάλασσα και στη ναυτιλία*. Στόχος της είναι να αναληφθεί μια κοινή πρωτοβουλία με τα κράτη-μέλη, με τις περιφέρειες και με όλους τους συναφείς ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να αξιοποιηθεί το δυναμικό της γαλάζιας οικονομίας. Ο θαλάσσιος και ο παράκτιος τουρισμός, η ανανεώσιμη ενέργεια από τους ωκεανούς, οι θαλάσσιοι και οι ορυκτοί πόροι, η υδατοκαλλιέργεια και η γαλάζια βιοτεχνολογία παρουσιάζουν το μεγαλύτερο δυναμικό ανάπτυξης και απαιτούν συναφείς προς τη θάλασσα πόλους συνεργασίας²¹ με τη συνδρομή βιομηχανιών, προμηθευτών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και αρμόδιων δημόσιων αρχών.

Στις 8 Οκτωβρίου 2012 εγκρίθηκε η Ατζέντα Ανάπτυξης και Απασχόλησης στους τομείς της Θάλασσας και της Ναυτιλίας από τους Ευρωπαίους υπουργούς θαλάσσιας πολιτικής και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπου γίνεται λόγος για «βελτιωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση» και «τη διασφάλιση ότι οι τοπικές κοινότητες...συμμετέχουν και επωφελοούνται από την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων μέσω ευρωπαϊκών θαλάσσιων θυλάκων συνεργασίας με κοινωνικούς εταίρους»²².

Η αναγνώριση του ρόλου των δικτύων επαναλαμβάνεται και στον πρόσφατο Κανονισμό αριθ.508/2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), όπου επισημαίνεται ότι η χρηματοδοτική στήριξη που παρέχεται από αυτό, ευνοεί την ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης των θαλάσσιων και παράκτιων υποθέσεων, ιδίως, μεταξύ άλλων, «μέσω της προώθησης πλαισίων και δικτύων διατομεακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των δημοσίων αρχών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο...».

²¹ Βλ. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2012, ο.π.

²² Βλ. Cyprus Presidency of the Council of the European Union, 2012, ο.π.

II. Η Πρακτική των Διεθνών Δικτύων Πόλεων

1. Η Έννοια των Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Γενικά, δίκτυο πόλεων είναι μία ομάδα πόλεων που όλες μαζί ευθύνονται αλλά και συμμερίζονται τους κοινούς σκοπούς με σκοπό την επικοινωνία, τη συνεργασία, το συνεταιρισμό. Ειδικότερα, ένα διεθνές δίκτυο:

- αποτελεί μια πολυμερή συνεργασία και μια οργανωτική μέθοδο, η οποία βελτιώνει τη λειτουργική δυναμική όλων των συμμετεχόντων μερών,
- συνδέει εταίρους από διαφορετικές χώρες, που επιδιώκουν έναν ή περισσότερους κοινούς στόχους ή τομείς δημόσιας πολιτικής κοινού ενδιαφέροντος και κανείς από αυτούς δεν αποβλέπει να επιβληθεί στους υπολοίπους,

2. Τα χαρακτηριστικά των Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Σύμφωνα με την κοινή εμπειρία και τη διεθνή πρακτική, τα κυριότερα χαρακτηριστικά ενός δικτύου πόλεων είναι τα εξής:

α. Εθελοντικός χαρακτήρας και αυτονομία των μελών του δικτύου.

β. Συμμετοχή εταίρων (Ο.Τ.Α., Μ.Κ.Ο., ενώσεις Ο.Τ.Α., πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα κ.α.) από διαφορετικά κράτη με διακριτό νομικό καθεστώς (δημόσιο, ιδιωτικό, ενώσεις).

γ. Προσήλωση σε κοινό ή κοινούς στόχους (μονοθεματικό ή πολυθεματικό δίκτυο) και στην προετοιμασία μιας ή περισσοτέρων πρωτοβουλιών. Τα δίκτυα πόλεων δεν οργανώνονται πλέον μόνο με οικονομικούς όρους, αλλά διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στο επίπεδο του διαπολιτισμικού διαλόγου και των εκπαιδευτικών ανταλλαγών.

δ. Προαιρετική νομική κατοχύρωση. Στην περίπτωση που δεν είναι νομικά κατοχυρωμένο, το δίκτυο οφείλει να συσταθεί σύμφωνα με έναν Καταστατικό Χάρτη δεσμεύσεων, υπογεγραμμένο από κάθε εταίρο.

ε. Τήρηση ενός συνόλου κανόνων οικονομικής διαχείρισης και διαφάνειας.

στ. Σεβασμός των αρχών της αμοιβαίας κατανόησης και ανοχής μεταξύ των εταίρων και της συλλογικής ευθύνης κατά την υλοποίηση μιας πρωτοβουλίας.

3. Τα οφέλη από τη συμμετοχή σε Διεθνή Δίκτυα Πόλεων

Σε γενικές γραμμές, τα οφέλη που μπορεί ένας Ο.Τ.Α. να αποκομίσει από τη συμμετοχή του σε ένα διεθνές δίκτυο πόλεων προσδιορίζονται από τους εξής παράγοντες:

- Το λόγο ή λόγους σύστασης του δικτύου.
- Το αριθμητικό και ειδικό βάρος των μελών του δικτύου.
- Τους υλικούς και ανθρωπίνους πόρους του δικτύου.
- Την περιφερειακή και διεθνή εμβέλεια του δικτύου.
- Την εμπειρία και τεχνογνωσία των μελών του δικτύου σε θέματα διεθνών συνεργασιών.

Με βάση τις ανωτέρω προϋποθέσεις και συνθήκες δημιουργίας και λειτουργίας ενός δικτύου, τα κυριότερα οφέλη που μπορεί ένας Ο.Τ.Α. ή η χώρα προέλευσής του να προσπορίσουν από την συμμετοχή του σε ένα διεθνές δίκτυο θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής:

- α. Συντονισμένη προώθηση και προβολή των επιδιώξεων ή της ταυτότητας (brandname) μιας τοπικής αρχής ή τοπικής κοινωνίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- β. Δυναμική παρουσία, εκπροσώπηση, πρόσβαση και άσκηση πίεσης σε ευρωπαϊκά και διεθνή fora και οργανισμούς.
- γ. Πολυμερής και βιώσιμη συνεργασία με άλλους Ο.Τ.Α. ή ενώσεις Ο.Τ.Α. της αλλοδαπής, με οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και με τον εθελοντικό τομέα.
- δ. Προετοιμασία ή συμμετοχή σε ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες τρίτων.
- ε. Απόκτηση τεχνογνωσίας, εμπειρίας, τεχνικών, βέλτιστων πρακτικών, αναγκαίων για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο.
- στ. Διευκόλυνση και παρακίνηση της απασχόλησης, αφού τα δίκτυα και παρέχουν θέσεις εργασίας σε εκπαιδευόμενους νέους και επαγγελματίες.

ζ. Σημαντικό εργαλείο για τις εθνικές κυβερνήσεις για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών σε τομεακές πολιτικές (π.χ. πολιτισμού, εκπαίδευσης) και επικουρικά σε θέματα εξωτερικής πολιτικής.

η. Παροχή αυξανόμενης επαγγελματικής κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε νέους σε διάφορους τομείς πολιτικής.

θ. Αναζωογόνηση των διεθνών συνεργασιών και σχέσεων μιας χώρας σε γεωγραφικές περιοχές εθνικού ενδιαφέροντος.

4. Πρακτικά βήματα για τη σύσταση Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Η δημιουργία ενός διεθνούς δικτύου πόλεων διανύει συγκεκριμένες φάσεις.

4.1 Προσδιορισμός του επιδιωκόμενου στόχου (rationale)

Πριν απ' οτιδήποτε άλλο, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί επακριβώς το όραμα, ο λόγος που καθιστά αναγκαία τη σύσταση ενός διεθνούς δικτύου. Με άλλα λόγια, να γίνει από όλους τους συμμετέχοντες κατανοητό τί είναι αυτό που επιδιώκουν να επιτύχουν σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο και πώς είναι δυνατό αυτό να γίνει τελικά εφικτό.

4.2 Εξασφάλιση υποστήριξης (support)

Η διασφάλιση της υποστήριξης των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και διεθνών φορέων αποτελεί μια μορφή εγγύησης, όχι μόνο για τη βιωσιμότητα του δικτύου, αλλά και για τη δυνατότητα υλοποίησης του επιδιωκόμενου στόχου του. Αυτό προϋποθέτει την αποσαφήνιση του στόχου και των επιμέρους επιδιώξεων του δικτύου προς κάθε ενδιαφερόμενο που επιθυμεί να στηρίξει ή ακόμη να συμμετάσχει ενεργά στο δίκτυο.

4.3 Ανεύρεση εταίρων (partners)

Η ανεύρεση εταίρων για τη δημιουργία ενός δικτύου απαιτεί μια διερευνητική διαδικασία, ανάλογη με εκείνη που ακολουθείται στην περίπτωση των αδελφοποιήσεων. Όμως, στην περίπτωση ενός δικτύου θα πρέπει, για την επιλογή ενός εταίρου, να αποφασιστεί εξαρχής, εάν και σε ποιο βαθμό το δίκτυο θα έχει μονοθεματικό ή πολυθεματικό χαρακτήρα, ορισμένη χρονική διάρκεια ζωής, επίσημο ή ανεπίσημο τύπο. Επίσης, σκόπιμο θα ήταν, πριν την υποβολή οποιασδήποτε επίσημης πρότασης σε κάποιον εν δυνάμει εταίρο, να έχει προηγηθεί η ανάληψη μιας σειράς κοινών δράσεων και πρωτοβουλιών με τον ίδιο (π.χ. ύπαρξη σχέσεων αδελφοποίησης, από κοινού διοργάνωση ενός θεματικού συνεδρίου ή άλλων εκδηλώσεων με συμμετοχή μελών των τοπικών κοινοτήτων) που θα μπορούσαν να αποτελέσουν οδηγό για την περαιτέρω εμβάθυνση της συνεργασίας.

4.4 Επισημοποίηση της σχέσης (agreement)

Μετά την καταρχήν συμφωνία των ενδιαφερόμενων μερών ως προς το χαρακτήρα, τους στόχους, τα μέσα υλοποίησης των επιδιώξεών τους, ακολουθεί η υπογραφή μιας διακήρυξης αρχών, όπου αποτυπώνονται ξεκάθαρα τα εξής στοιχεία:

- α. η ονομασία του δικτύου,
- β. οι λόγοι που οδήγησαν τα συμμετέχοντα μέρη στη σύστασή του,
- γ. η αποστολή του δικτύου,
- δ. οι επιμέρους στόχοι και δράσεις του δικτύου,
- ε. τα μέσα υλοποίησης των στόχων του δικτύου,
- στ. η έδρα του δικτύου.

4.5 Κατανομή αρμοδιοτήτων και οργανωτική δομή (responsibilities - structure)

Μετά την υπογραφή της διακήρυξης και τη συμφωνία επί των επιχειρησιακών δράσεων, οι εταίροι προχωρούν στην εκλογή προσωρινής διοικούσας επιτροπής. Σε αυτήν συμμετέχουν εκπρόσωποι των εταίρων-πόλεων, οι οποίοι

αναλαμβάνουν, εντός καθορισμένου χρονικού πλαισίου, να υλοποιήσουν τις εξής εργασίες:

- ο Την εκπόνηση του σχεδίου δράσεων, τουλάχιστον για το πρώτο έτος λειτουργίας του δικτύου.
- ο Την κατάρτιση του εσωτερικού κανονισμού του δικτύου.
- ο Την κατασκευή ιστοσελίδας.
- ο Την ανάπτυξη επαφών και του συστήματος δημοσίων και διεθνών σχέσεων.
- ο Τις ενέργειες διεύρυνσης του δικτύου

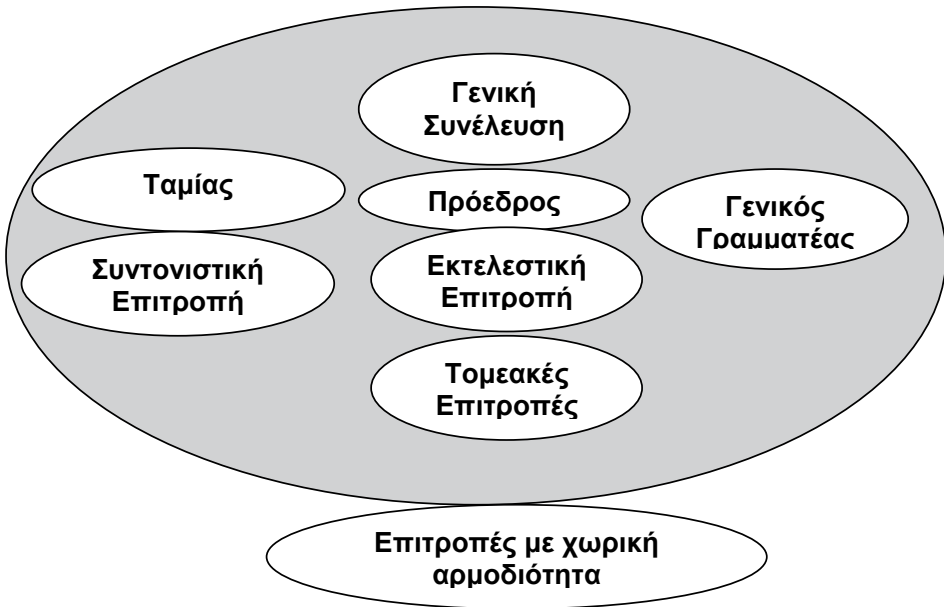
Στον εσωτερικό κανονισμό του δικτύου καθορίζονται τα εξής:

- ο Οι σκοποί του δικτύου.
- ο Οι όροι συμμετοχής στο δίκτυο (π.χ. ενεργά, επίτιμα, μόνιμα, προσωρινά, συνδεδεμένα μέλη, ύψος οικονομικής συνδρομής ανά κατηγορία μελών, τερματισμός ιδιότητας μέλους, υποχρεώσεις και δικαιώματα μελών).
- ο Η οργανωτική διάρθρωση του δικτύου. Η διεθνής εμπειρία έχει καταδείξει ότι ένα δίκτυο πόλεων διαθέτει, συνήθως, τα ακόλουθα όργανα:
 - Γενική Συνέλευση: Στη Συνέλευση συμμετέχουν τα πλήρη μέλη του δικτύου. Ρόλος της Συνέλευσης είναι να καθορίζει τις γενικότερες κατευθύνσεις και να παρέχει καθοδήγηση στα υπόλοιπα όργανα του δικτύου. Επίσης, είναι αρμόδια για την αναθεώρηση θεμάτων του εσωτερικού κανονισμού του δικτύου.
 - Εκτελεστική Επιτροπή: Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διοίκηση και διαχείριση των θεμάτων του δικτύου. Αποφασίζει για το προσωπικό και τον προϋπολογισμό του δικτύου, τη στελέχωση και το συντονισμό της δράσης των Τομεακών Επιτροπών, τον ορισμό ή την εκλογή του Ταμία και του Γενικού Γραμματέα του δικτύου, και τον

ορισμό των μελών που εκπροσωπούν το δίκτυο σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς.

- Πρόεδρος: Ο Πρόεδρος εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση με εντολή να εκπροσωπεί το δίκτυο στις εξωτερικές του σχέσεις και αποτελεί το εκτελεστικό όργανο των αποφάσεων της Συνέλευσης και της Εκτελεστικής Επιτροπής.
- Γενικός Γραμματέας: Ο Γενικός Γραμματέας εκλέγεται συνήθως από τη Γενική Συνέλευση, ή ορίζεται απευθείας από την Εκτελεστική Επιτροπή, και ασχολείται με την καθημερινή λειτουργία του δικτύου.
- Ταμίας: Ο Ταμίας είναι υπεύθυνος για την επίβλεψη της οικονομικής στρατηγικής και της διαχείρισης των πόρων του δικτύου.
- Η Συντονιστική Επιτροπή ή το Γραφείο Επικοινωνίας παρέχει την γραμματειακή υποστήριξη του δικτύου.
- Τομεακές Επιτροπές: Συστήνονται και οργανώνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Γραμματέα και αναλαμβάνει η καθεμία έναν συγκεκριμένο τομέα πολιτικής.
- Επιτροπές με χωρική αρμοδιότητα: Συστήνονται κυρίως σε δίκτυα στα οποία συμμετέχουν, ως εταίροι, πόλεις ή οργανώσεις από διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες (ευρωπαϊκή, ασιατική, αμερικανική, αφρικανική κ.ο.κ.).

Διάγραμμα 1: Η Δομή ενός Δικτύου Πόλεων

4.6 Δημοσιοποίηση της συνεργασίας (communication)

Από τις πρώτες ενέργειες της διοικούσας επιτροπής είναι η δημοσιοποίηση της συνεργασίας προς άλλες πόλεις ή άλλα δίκτυα πόλεων που ενδεχομένως έχουν εμπειρία για την υλοποίηση ανάλογων δράσεων σε τοπικό επίπεδο ή θα επιθυμούσαν να συμμετάσχουν σε αυτό. Η δημιουργία ιστοσελίδας για το δίκτυο πόλεων, η έκδοση ενημερωτικού δελτίου (newsletter), η δημοσίευση άρθρων στον εθνικό Τύπο και η κάλυψη των εκδηλώσεων από τον ηλεκτρονικό εθνικό και διεθνές Τύπο αποτελούν ενδεικτικά μέσα δημοσιοποίησης της συνεργασίας.

Μια ολοκληρωμένη επικοινωνιακή εκστρατεία ενός δικτύου θα πρέπει να διαθέτει, μεταξύ άλλων, τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να είναι συλλογική και οργανωμένη.

- Να είναι πολυκαναλική, δηλαδή να κάνει χρήση πολλών Μέσων για την κάλυψη οποιασδήποτε δραστηριότητας.
- Να είναι σκοπίμως καθοδηγούμενη από συγκεκριμένους στόχους
- Να απευθύνεται σε πολλές κατηγορίες κοινού με σκοπό την κινητοποίηση του συνόλου της τοπικής κοινωνίας.

Πάνω απ' όλα *εκστρατεία σημαίνει εμπιστοσύνη*. Η εμπιστοσύνη είναι το βασικό συστατικό της σύγχρονης πολιτικής, γι' αυτό και είναι δύσκολο να την αποκτήσεις και να τη διατηρήσεις. Οι άνθρωποι έχουν γίνει ιδιαίτερα σκεπτικιστές, νιώθουν αποξενωμένοι και ξεκομμένοι. Για να κερδίσεις την εμπιστοσύνη τους χρειάζεσαι νέους και διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας και εκστρατείας. Οι παλιοί δεν αρκούν πλέον. Αυτό σημαίνει το πέρασμα από τη ρητορική στη δράση. Επίσης, σημαίνει μεγαλύτερη συμμετοχή του κοινού στις δράσεις του δικτύου. Και, φυσικά, σημαίνει διαφάνεια στη διαχείριση του δημοσίου χρήματος και λογοδοσία των αιρετών σε μεγαλύτερη συχνότητα.

Παράλληλα, η διοικούσα επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε να εξασφαλιστούν τα εξής:

- Στελέχωση του γραφείου δημοσίων και διεθνών σχέσεων του δικτύου με άτομα που διαθέτουν εμπειρία από επαφές με ξένες αντιπροσωπείες στο παρελθόν και έχουν καλλιεργήσει καλές σχέσεις με τα τοπικά ΜΜΕ.
- Ορισμό αιρετού ως επικεφαλής εκπροσώπου του δικτύου για τα διεθνή θέματα.
- Τακτική και έγκαιρη έκδοση δελτίων Τύπου για την καλύτερη προώθηση των δραστηριοτήτων του δικτύου. Τα περισσότερα ΜΜΕ προτιμούν την αποστολή των δελτίων με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.
- Παραγωγή φωτογραφικού υλικού και αφισών που συνειρμικά να παραπέμπουν στη λειτουργία και στις δράσεις του δικτύου. Αυτά θα μπορούσαν να αναρτηθούν σε συγκεκριμένα σημεία των πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο καθώς και στην ιστοσελίδα του.

4.7 Παρακολούθηση-αξιολόγηση δράσεων (monitor-review)

Βασική προϋπόθεση επιτυχίας του όλου εγχειρήματος συνιστά η συνεχής παρακολούθηση των δραστηριοτήτων, η αναθεώρηση και, αν κρίνεται αναγκαίο, η βελτίωση των διαδικασιών υλοποίησής τους. Προς τούτο, χρήσιμο είναι να γίνονται σε τακτική βάση οι παρακάτω ενέργειες:

- Διανομή ερωτηματολογίων και διενέργεια δημοσκοπήσεων στις τοπικές κοινωνίες για την καταγραφή προβλημάτων και ανίχνευση διάθεσης εκ μέρους του πληθυσμού για την παροχή εθελοντικής εργασίας.
- Σχεδιασμός δράσεων βάσει των ληφθέντων απαντήσεων.
- Συνεχής αναζήτηση πληροφοριών και τεχνογνωσίας για κάθε δράση.
- Συνεχής πληροφόρηση/ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων με σκοπό τη διαρκή συμμετοχή και ευαισθητοποίησή τους.

4.8 Συμπεράσματα

Επομένως, η σύσταση και η λειτουργία των δικτύων πόλεων προϋποθέτουν τα εξής στοιχεία:

- Όραμα (vision).
- Υποστήριξη (support).
- Συνεργασία (partnership).
- Σχέδιο Δράσης (action plan).
- Δομή (structure).
- Επικοινωνία (communication).
- Παρακολούθηση (monitor)
- Συνεχή επαφή με τοπικές κοινωνίες (contact).

III. Η Επιδότηση των Γαλάζιων Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Η ΕΕ χρηματοδοτεί τις πολιτικές προτεραιότητες της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής, όπως έχουν διατυπωθεί από την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στον Κανονισμό 508/2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Η χρηματοδότηση υλοποιείται μέσω:

- ετήσιων προγραμμάτων εργασίας με συνολικό προϋπολογισμό 259 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020,
- συνολικού ποσού 71 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020 στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΤΘΑ .

Επιπλέον, η θαλάσσια πολιτική υλοποιείται, ενδεικτικά, μέσω:

- των Ευρωπαϊκών Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων (Ευρωπαϊκά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας),
- του προγράμματος Ορίζοντας 2020,
- του προγράμματος LIFE+,
- του προγράμματος COSME.

1. Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας

Τα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) αποτελούν βασικό εργαλείο για την ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, αλλά και με τρίτες χώρες και συνιστούν μια από τις κύριες επιλογές για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία σε επίπεδο κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υλοποιείται μέσω προγραμμάτων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Τα εν λόγω προγράμματα διακρίνονται σε διμερή και πολυμερή. Τα **διμερή** προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας στοχεύουν στο να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι διασυνοριακές περιοχές, να αξιοποιήσουν τις προοπτικές ανάπτυξης και φυσικά να ενδυναμώσουν τη συνεργασία προς όφελος της αρμονικής πορείας της Ένωσης. Τα **πολυμερή** προγράμματα βασίζονται σε ευρύτερες πολιτικές και μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ. Επιδιώκουν να δώσουν λύσεις σε κοινά προβλήματα που

αντιμετωπίζουν χώρες που βρίσκονται σε μία ευρύτερη περιοχή ή βρέχονται από μία κοινή υδάτινη λεκάνη. Στοχεύουν σε έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και εδαφική συνοχή μεταξύ των επιλέξιμων περιφερειών. Οι επιλέξιμες περιοχές για την περίοδο 2014 – 2020 έχουν ως εξής:

ADRION (Αδριατική–Ιόνιο): Το τει περιοχές από τέσσερα κράτη μέλη της ΕΕ: Κροατία, Ελλάδα, Ιταλία, Σλοβενία και περιοχές από τέσσερις τρίτες χώρες: Αλβανία, Βοσνία–Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Σερβία.

Balkan – Mediterranean: Στο πρόγραμμα συμμετέχουν περιοχές από τρία κράτη– μέλη της ΕΕ: Ελλάδα, Κύπρος, Βουλγαρία και περιοχές από δύο υποψήφιες χώρες: Αλβανία και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Black Sea Basin: Στο πρόγραμμα συμμετέχουν περιοχές από τρία κράτη – μέλη της ΕΕ: Βουλγαρία, Ελλάδα, Ρουμανία και περιοχές από τις χώρες: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Μολδαβία, Ουκρανία, Τουρκία, Ρωσία.

INTERREG EUROPE:

Το πρόγραμμα καλύπτει 30 χώρες, τις 28 της ΕΕ συν την Ελβετία και τη Σουηδία.

Το πρόγραμμα INTERREG EUROPE, το οποίο ενισχύεται οικονομικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τη διαδικασία της μάθησης της πολιτικής μεταξύ των δημόσιων αρχών για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πολιτικών και των προγραμμάτων για την περιφερειακή ανάπτυξη.

MED:

Στο πρόγραμμα συμμετέχουν περιοχές από τα κράτη-μέλη της ΕΕ: Κύπρος, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Μάλτα, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο-Γιβραλτάρ, Σλοβενία, καθώς και οι υποψήφιες και δυνητικά υποψήφιες χώρες Κροατία, Μαυροβούνιο, Αλβανία.

MED ENI:

Περιλαμβάνονται περιοχές από χώρες που επηρεάζονται από τη στρατηγική ENI(2*) στη Μεσόγειο, όπως Ισπανία, Ηνωμένο

Βασίλειο-Γιβραλτάρ, Πορτογαλία, Γαλλία, Ιταλία, Μάλτα, Ελλάδα, Κύπρος, Τουρκία, Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτος, Ιορδανία, Παλαιστίνη, Συρία.

Οι άξονες προτεραιότητας σε αυτήν την ομάδα των προγραμμάτων, καθώς και το περιεχόμενο των προτάσεων έχουν σημαντικό προσανατολισμό στην υποστήριξη πολιτικών της ΕΕ, όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και μακροπεριφερειακών στρατηγικών και συνοψίζονται σε θέματα:

- Προστασίας περιβάλλοντος – Προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή – Μετάβασης σε οικονομίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

- Έρευνας – Τεχνολογίας – Καινοτομίας – Έξυπνες περιφέρειες.
- Αποδοτικότητας των πόρων – Βιώσιμες περιφέρειες – μπλε και πράσινης ανάπτυξης.
- Συνδεσιμότητας περιφερειών – εδαφική συνεργασία.
- Επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης Μικρο-Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ).
- Υποστήριξης διακυβέρνησης της EUSAIR, CBC – ENI.

2. Ανταγωνιστικά Ευρωπαϊκά Προγράμματα

ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Περίληψη

Το πρόγραμμα στοχεύει στην προώθηση της ενεργούς ευρωπαϊκής ιδιότητας του πολίτη και τη μείωση του χάσματος μεταξύ πολιτών και της ΕΕ, μέσα από τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων. Σκοπός του είναι η ενθάρρυνση της συνεργασίας πολιτών-οργανισμών από διάφορες χώρες και η προώθηση της Ευρωπαϊκής συνοχής. Το πρόγραμμα απευθύνεται στην ανάγκη για γνήσιες συζητήσεις σε θέματα που αφορούν την Ένωση σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, που μπορούν να μεταφερθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Περιγραφή Προγράμματος

Το Πρόγραμμα αποτελείται από τους ακόλουθους δύο πυλώνες:

- "Ευρωπαϊκή Μνήμη" – στοχεύει στη στήριξη οργανισμών για την προώθηση συζητήσεων και δραστηριοτήτων σε θέματα Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ιστορίας σε διακρατικό επίπεδο.
- "Δημοκρατική Δέσμευση και Συμμετοχή των πολιτών" – στοχεύει στην ανάπτυξη της κατανόησης των πολιτών και της ικανότητας για συμμετοχή στη λήψη πολιτικών της Ένωσης και την ανάπτυξη ευκαιριών για δημοκρατική συμμετοχή, εθελοντισμός και αλληλεγγύη.

Οι δύο αυτοί πυλώνες συμπληρώνονται από οριζόντιες δράσεις ανάλυσης, διάχυσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων των έργων.

Συνολικός Προϋπολογισμός: €185,470,000

Ποσοστό Επιχορήγησης/Συγχρηματοδότησης: Ενδεικτικά για: Σκέλος 1 - Ευρωπαϊκή Μνήμη και Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια: μέγιστο ποσοστό 70%, Σκέλος 2 - Δημοκρατική δέσμευση και συμμετοχή των πολιτών: μέγιστο ποσοστό 50-90% Σκέλος 3 - αξιοποίηση: μέγιστο ποσοστό 50%

Θεματικές Κατηγορίες:

- Μετανάστευση και Ιθαγένεια

Εθνικό Σημείο Επαφής:

Δρ. Αντώνιος Καρβούνης

Υπουργείο Εσωτερικών

Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής

Τμήμα Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Κρατικών Ενισχύσεων

Τηλ.: 213 136 4710

E-mail: a.karvounis@ypes.gr , antonioskarvounis@gmail.com

Ιστοσελίδα Εκτελεστικού Οργανισμού Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού:

http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.php

Ιστοσελίδα ΥΠΕΣ:

https://efc.ypes.gr/?page_id=30

HORIZON 2020

Περίληψη

Ο «Ορίζοντας 2020» έχει ως γενικό στόχο την οικοδόμηση μιας κοινωνίας και παγκοσμίως πρωτοπόρας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία σε ολόκληρη την Ένωση, συμβάλλοντας παράλληλα στη βιώσιμη ανάπτυξη. Στηρίζει τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και άλλες πολιτικές της Ένωσης, καθώς και την επίτευξη και λειτουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE).

Περιγραφή Προγράμματος

Ο γενικός στόχος του Ορίζοντα 2020 είναι να συμβάλλει στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας και μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία σε ολόκληρη την Ένωση, προσελκύοντας επιπλέον έρευνα, ανάπτυξη και χρηματοδότηση στην καινοτομία και συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της έρευνας και της ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένου του στόχου του 3% του ΑΕΠ για την έρευνα και την ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ένωση έως το 2020. Έτσι, στηρίζει την εφαρμογή της στρατηγικής Ευρώπη 2020 και των άλλων πολιτικών της Ένωσης, καθώς και την επίτευξη και λειτουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA).

Ο Ορίζοντας 2020 είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα που καλύπτει το σύνολο της χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας που παρέχεται μέσω του Προγράμματος Πλαισίου για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία (CIP) και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT) κατά την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο 2007-2013. Οι διάφοροι τύποι χρηματοδότησης που παρέχονταν από τα προηγούμενα προγράμματα έχει συγκεντρωθεί σε ένα ενιαίο και συνεκτικό,

ευέλικτο πλαίσιο που στόχο έχει να παράσχει χρηματοδότηση για κάθε στάδιο της διαδικασίας της καινοτομίας από τη βασική έρευνα στην αφομοίωση από την αγορά.

Το πρόγραμμα Ορίζοντας 2020 αποτελείται από τα ακόλουθα μέρη:

Επιστήμη Αριστείας (Προϋπολογισμός: 24.441 εκ. ευρώ):

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ)
- Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες (MAT)
- Δράσεις Marie Skłodowska-Curie
- Ερευνητικές υποδομές

Βιομηχανική υπεροχή (Προϋπολογισμός: 17.016 εκ. ευρώ):

- Υπεροχή στις γενικής εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας
- Νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, προηγμένη κατασκευή και μεταποίηση, και βιοτεχνολογία
- Διάστημα
- Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου
- Καινοτομία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Κοινωνικές Προκλήσεις (Προϋπολογισμός: 29.679 εκ. ευρώ):

- Υγεία, δημογραφική μεταβολή και ευεξία
- Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, έρευνα στον τομέα της θάλασσας, της ναυτιλίας και των εσωτερικών υδάτων, και βιοοικονομία
- Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια
- Έξυπνες, οικολογικές και ενοποιημένες μεταφορές
- Δράση για το κλίμα, περιβάλλον, αποδοτικότητα της χρήσης των πόρων και πρώτες ύλες
- Η Ευρώπη σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο – πολυδεκτικές, καινοτόμες και στοχαστικές κοινωνίες
- Ασφαλείς κοινωνίες – προσπάθεια της ελευθερίας και εγγύηση της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της.

Συνολικός Προϋπολογισμός: €77,030,000,000 (77.03 δισ. ευρώ)

Ποσοστό Επιχορήγησης/Συγχρηματοδότησης: 20%-100%

Θεματικές Κατηγορίες:

- Αγροτική Ανάπτυξη
- Αλιεία/ Υδατοκαλλιέργεια και Θαλάσσια Πολιτική
- Άλλες Υπηρεσίες
- Βιομηχανία
- Διάστημα
- Δικαιοσύνη - Ασφάλεια
- Ενέργεια
- Ερευνά, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
- Κοινωνικές Υποθέσεις & Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Μεταφορές
- Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και Ανταγωνιστικότητα
- Νεολαία
- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή
- Περιφερειακή Ανάπτυξη
- Πληροφορική
- Τηλεπικοινωνίες
- Υγεία

Εθνικό Σημείο Επαφής

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
Εθνικό Σημείο Επαφής για το πρόγραμμα "Ορίζοντας 2020"
Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα
τηλ.: 210 7273925
E-mail: horizon2020@ekt.gr

Ιστοσελίδα

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (COSME)

Περίληψη

Το πρόγραμμα COSME αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ, στην ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος και στην προαγωγή της δημιουργίας και ανάπτυξης ΜΜΕ. Το εν λόγω πρόγραμμα απευθύνεται σε επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται για χρηματοδότηση της εταιρείας τους, σε πολίτες που ενδιαφέρονται να ιδρύσουν ή να αναπτύξουν μια επιχείρηση, αλλά και σε κρατικές αρχές που διαμορφώνουν ή εφαρμόζουν σχετικές πολιτικές. Το πρόγραμμα αποτελεί τη συνέχεια του Προγράμματος Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία (CIP) και διασφαλίζει τη συνέχεια των πρωτοβουλιών και δράσεων που έχουν υιοθετηθεί κάτω από το πρόγραμμα Επιχειρηματικότητα και καινοτομία (EIP), όπως το Enterprise Europe Network.

Περιγραφή Προγράμματος

Το πρόγραμμα στοχεύει στα εξής:

- Διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση.
- Δημιουργία ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των ΜΜΕ.
- Ενθάρρυνση επιχειρηματικής κουλτούρας στην Ευρώπη.
- Ενδυνάμωση της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

- Υποστήριξη της διεθνοποίησης των ΜΜΕ και βελτίωση της πρόσβασης τους στις αγορές.

Το πρόγραμμα COSME υποστηρίζει, συμπληρώνει και συντονίζει δράσεις των κρατών- μελών. Το πρόγραμμα αγγίζει ιδιαίτερα προβλήματα διακρατικού χαρακτήρα τα οποία, λόγω των οικονομιών κλίμακας ή ως αποτέλεσμα της επίδειξης τους, μπορούν να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως:

- Η αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς στην ενιαία αγορά.
- Η διευκόλυνση της υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών σε όλα τα κράτη μέλη.

Κύριες δράσεις στο πλαίσιο του προγράμματος:

- Η πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, μέσω εξειδικευμένων χρηματοδοτικών εργαλείων. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία στοχεύουν εταιρείες σε διαφορετικές φάσεις του κύκλου ζωής τους: τη δημιουργία, επέκταση και μεταβίβαση επιχείρησης. Μια διευκόλυνση μετοχικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη, θα παρέχει επιχειρηματικά κεφάλαια σε επιχειρήσεις, ιδίως κατά τη φάση ανάπτυξης τους.
- Enterprise Europe Network: Δίκτυο Κέντρων Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων. Το δίκτυο αυτό είναι ένα «one-stop shop» για τις επιχειρηματικές ανάγκες των ΜΜΕ στην ΕΕ και πέρα από αυτήν.
- Επιχειρηματικότητα. Η υποστήριξη δίνεται, για την ενθάρρυνση των εθνικών δικτύων, την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και εντοπισμό δυνατοτήτων για επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση του πλαισίου των συνθηκών για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και πολιτικής ανάπτυξής τους.
- Διεθνοποίηση των ΜΜΕ.

Το πρόγραμμα COSME παρέχει στις ΜΜΕ υποστήριξη για διευκόλυνση της επέκτασης επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά της ΕΕ και στις αγορές εκτός της ΕΕ. Διεθνείς επιχειρηματικές συνεργασίες ενισχύονται, ιδίως, για μείωση

των διαφορών στο κανονιστικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, μεταξύ της ΕΕ και των κυριότερων εμπορικών εταίρων της.

Συνολικός Προϋπολογισμός: €2,300,000,000 (τουλάχιστον 60% σε χρηματοδοτικά μέσα)

Ποσοστό Επιχορήγησης/Συγχρηματοδότησης: Ανάλογα με το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Θεματικές Κατηγορίες:

- Βιομηχανία
- Εμπόριο
- Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και Ανταγωνιστικότητα
- Οικονομία-Χρηματοπιστωτικά
- Πληροφορική
- Τουρισμός

Εθνικό Σημείο Επαφής

Δίκτυο ΠΡΑΞΗ

Αρμόδιο στέλεχος: Παναγιώτης Καρνιούρας, Συντονιστής δικτύου Enterprise Europe Network Hellas, τηλ.: 210 3607690, E-mail:karniouras@help-forward.gr

Ιστοσελίδα

<http://ec.europa.eu/growth/smes/cosme/>

LIFE (ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ)

Περίληψη

Το νέο «Πρόγραμμα LIFE για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα» έχει κοινοτικό προϋπολογισμό €3.4 δις για τη στήριξη περιβαλλοντικών έργων που υλοποιούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, την περίοδο 2014-2020.

Περιγραφή Προγράμματος

Οι γενικοί στόχοι το Προγράμματος LIFE είναι οι ακόλουθοι:

- Να συμβάλλει στη στροφή προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με αποδοτικότητα των πόρων και ανθεκτικότητα στην αλλαγή του κλίματος, στην προστασία και στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, καθώς και στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της στηρίξεως του δικτύου Natura 2000, και στην αντιμετώπιση της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων.
- Να βελτιώσει την ανάπτυξη, την υλοποίηση και την επιβολή της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής και νομοθεσίας της Ένωσης καθώς και να ευνοήσει και να προωθήσει την ολοκλήρωση και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων σε άλλες πολιτικές της Ένωσης και στην πρακτική του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων και μέσω της αύξησης των δυνατοτήτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
- Να υποστηρίξει τη βελτίωση της περιβαλλοντικής και κλιματικής διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της βελτιωμένης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, των ΜΚΟ και τοπικών παραγόντων.
- Να υποστηρίξει την υλοποίηση του 7^{ου} Περιβαλλοντικού Προγράμματος Δράσης.

Επιδιώκοντας τους εν λόγω στόχους, το πρόγραμμα LIFE θα συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην επίτευξη των στόχων και σκοπών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», του 7^{ου} Περιβαλλοντικού Προγράμματος Δράσης και άλλων ευρωπαϊκών στρατηγικών και σχεδίων σχετικών με περιβάλλον και κλιματική αλλαγή. Το νέο Πρόγραμμα LIFE με δύο υποπρογράμματα: ένα για το Περιβάλλον και άλλο για τη Δράση Κλίμα θα προωθήσει τους πιο πάνω γενικούς στόχους. Σημειώνεται ότι η δημιουργία του υποπρογράμματος για τη Δράση Κλίμα αναβαθμίζει την πρώτην θεματική ενότητα της “κλιματικής αλλαγής” στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Πολιτικής και του μέρους της Διακυβέρνησης του LIFE+ . Το μέρος του «Περιβάλλοντος» του νέου προγράμματος καλύπτει τρεις τομείς προτεραιότητας: περιβάλλον και αποδοτικότητα των πόρων; φύση και βιοποικιλότητα; και περιβαλλοντική διακυβέρνηση και πληροφόρηση. Το μέρος της «Δράσης για το Κλίμα» καλύπτει τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής; την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή; και κλιματική διακυβέρνηση και πληροφόρηση.

Το πρόγραμμα αποτελείται επίσης από μια νέα κατηγορία έργων, που χρηματοδοτούνται από κοινού, και τα οποία θα λειτουργήσουν σε μεγάλη περιφερειακή κλίμακα. Τα έργα αυτά θα έχουν ως στόχο την υλοποίηση της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής και να ενσωματωθούν καλύτερα σε άλλους τομείς πολιτικής.

Συνολικός Προϋπολογισμός: €3,456,655,000

Ποσοστό Επιχορήγησης/Συγχρηματοδότησης: 55%-100% ανάλογα με το είδος του έργου που υποβλήθηκε.

Θεματικές Κατηγορίες:

- Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή

Δικαιούχοι:

- Ερευνητές/Ερευνητικά Κέντρα/Οργανισμοί
- Ιδιωτικοί Φορείς
- Κρατικοί Οργανισμοί και Κρατικές Επιχειρήσεις
- Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί

Εθνικά Σημεία Επαφής

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

-για το Περιβάλλον: Γιώργος Πρωτόπαπας,

E-mail: g.protopapas@prv.ypeka.gr, τηλ.: 210-5241903

-για τη Δράση για το Κλίμα: Δημήτρης Νιαβής,

E-mail: d.niavis@prv.ypeka.gr, τηλ.: 210-8665998

Ιστοσελίδα

<http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm>

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ "ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ"

Περίληψη

Το Πρόγραμμα Συνδέοντας την Ευρώπη (ΔΣΕ), θα υποστηρίξει έργα στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας και θα αξιολογήσει τη δυνατότητα πιθανών συνεργιών μεταξύ των τομέων αυτών. Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος (21,936,759,000 ευρώ) κατανέμεται ως εξής:

1. Μεταφορές: €14,945,082,000
2. Ενέργεια: €5,850,075,000
3. Τηλεπικοινωνίες: €1,141,602,000

Περιγραφή Προγράμματος

Το πρόγραμμα Συνδέοντας την Ευρώπη (ΔΣΕ) θα καθιστά δυνατή την προετοιμασία και υλοποίηση έργων κοινού ενδιαφέροντος στα πλαίσια της πολιτικής των διευρωπαϊκών δικτύων στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Ειδικότερα, το ΔΣΕ θα υποστηρίξει την υλοποίηση εκείνων των έργων του κοινού ενδιαφέροντος που στοχεύουν στην ανάπτυξη και κατασκευή νέων υποδομών και υπηρεσιών, ή στην αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών, στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας. Θα δοθεί προτεραιότητα στους ελλείποντες κρίκους στον τομέα των μεταφορών. Το ΔΣΕ θα συνεισφέρει επίσης στην υποστήριξη έργων με Ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία και σημαντικά κοινωνικά οφέλη τα οποία δεν λαμβάνουν ικανοποιητική χρηματοδότηση από την αγορά. Οι πιο κάτω γενικοί στόχοι θα εφαρμόζονται στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας:

(α) συμβάλουν στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, σύμφωνα με την Στρατηγική Ευρώπης 2020, αναπτύσσοντας μοντέρνα και υψηλής απόδοσης Ευρωπαϊκά δίκτυα τα οποία λαμβάνουν υπόψη αναμενόμενες μελλοντικές κυκλοφοριακές ροές, ωφελώντας κατά συνέπεια ολόκληρη την Ευρώπη σε σχέση με την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παγκόσμια αγορά και οικονομία, κοινωνική και περιφερειακή συνοχή στην εσωτερική αγορά και δημιουργίας ενός περιβάλλοντος ευνοϊκότερου για δημόσιες ή ιδιωτικές επενδύσεις ή συμπράξεις δημόσιων – ιδιωτικών επενδύσεων, μέσω ενός συνδυασμού χρηματοδοτικών εργαλείων και της άμεσης στήριξης της Ένωσης όπου έργα θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τέτοιους συνδυασμούς εργαλείων και ανάλογες συνέργειες αξιοποίησης διαμέσου των τομέων.

(β) καθιστούν δυνατή στην Ένωση την επίτευξη βιώσιμων αναπτυξιακών στόχων, που περιλαμβάνουν ελάχιστο ποσοστό μείωσης κατά 20% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα επίπεδα του 1990 και μιας αύξησης στην ενεργειακή απόδοση του 20%, καθώς και αύξησης του μεριδίου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας του 20% μέχρι του 2020, συνεισφέροντας με αυτό τον τρόπο στους μεσοπρόθεσμους και μακροχρόνιους στόχους της Ένωσης για απεξάρτηση από τον άνθρακα και παράλληλα διασφαλίζοντας μεγαλύτερη αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Το ΔΣΕ θα εφαρμοστεί με ένα ή περισσότερους τύπους χρηματοδοτικής βοήθειας που προνοούνται στον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) Νο. 966/2012, ειδικά σε χορηγίες, δημόσιες προσφορές και χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η Διευκόλυνση θα τελεί υπό κεντρική διαχείριση από μέρους της Επιτροπής με την υποστήριξη εκτελεστικού οργανισμού (όπως ο εκτελεστικός οργανισμός ΔΕΔ-Μ) και ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Η τεχνική εκτέλεση των έργων (π.χ. δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) θα γίνεται από τους αναδόχους των έργων. Η διευκόλυνση θα συμπληρώνεται με επιπρόσθετο ποσό 11,3 δισ. ευρώ που θα διατεθεί αποκλειστικά για συναφείς επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών στο πλαίσιο του Ταμείου Συνοχής.

Συνολικός Προϋπολογισμός: €21,936,759,000

Ποσοστό Επιχορήγησης/Συγχρηματοδότησης: 20%-75%

Θεματικές Κατηγορίες:

- Ενέργεια
- Μεταφορές
- Τηλεπικοινωνίες

Δικαιούχοι:

- Διεθνείς Οργανισμοί
- Ιδιωτικοί Φορείς
- Κεντρική Κυβέρνηση
- Κρατικοί Οργανισμοί και Κρατικές Επιχειρήσεις

Εθνικό Σημείο Επαφής

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής (ΕΥΣΕ)

Τηλ: 210 3332546, 3332577

E-mail: scos@mne.gr

Ιστοσελίδα

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

IV. Το Προφίλ των Γαλάζιων Διεθνών Δικτύων Πόλεων

Ένωση Αρχαίων Λιμένων της Μεσογείου

Η Ένωση Αρχαίων Ελληνικών Λιμανιών της Μεσογείου ιδρύθηκε το 1996 με πρωτοβουλία του Δήμου της πόλης της Agde (αρχαία Αγάθη), Ν. Γαλλία, – πρώτη έδρα του Σωματείου

– και τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός της είναι η ανάπτυξη οικονομικών και πολιτισμικών σχέσεων ανάμεσα στα μέλη της, πόλεις-λιμάνια της περιοχής της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου που έχουν ως κοινό χαρακτη-

ριστικό, ιστορικά τεκμηριωμένο, ότι ιδρύθηκαν στην αρχαιότητα από Έλληνες²³. Η ιδέα της ίδρυσης της Ένωσης ήταν ότι κατά το μακρινό παρελθόν και για πολλούς αιώνες οι λαοί που κατοικούσαν στα παράλια της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, παρά τις όποιες διαφορές τους, ανέπτυξαν μεταξύ τους ιδιαίτερα γόνιμες εμπορικές, αλλά και πολιτιστικές σχέσεις και ανταλλαγές. Αποφασιστικό ρόλο στην ανάπτυξη αυτών των σχέσεων και ανταλλαγών έπαιξαν οι Αρχαίοι Έλληνες, οι οποίοι από τον 8^ο αι. π.Χ. δημιούργησαν εμπορικά λιμάνια σε όλο τον περίγυρο της Μεσογειακής Λεκάνης και του Εύξεινου Πόντου και συντέλεσαν στην οικονομική και την πολιτιστική αναβάθμιση της ευρείας αυτής περιοχής. Οι ποικίλες δραστηριότητες της Ένωσης, που εμπνέονται από το ελληνικό πρότυπο, αναπτύσσονται σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης και στοχεύουν στην ισχυροποίηση των σχέσεων ανάμεσα στις πόλεις της περιοχής αυτής στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας, της οικονομίας, της τεχνολογίας και της επικοινωνίας των κατοίκων τους, ειδικότερα των νέων. Παράλληλα, μέσα από αυτές τις δραστηριότητες, το ευρύ κοινό έχει την ευκαιρία να γνωρίσει καλύτερα τον ελληνικό πολιτισμό. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του δικτύου δημιουργήθηκε «Δίκτυο Εστιών Γνώσης και Πολιτισμού». Οι Εστίες Γνώσης είναι χώροι

²³ Ιδρυτικά μέλη της Ένωσης είναι οι δήμοι της Agde (Αγάθη), της Αλεξάνδρειας (Αίγυπτος), της Arles (Θηλίνη-Γαλλία) του Castelvetro (Σελινούς-Σικελία), του Πυθαγορείου (Σάμος), της Τζέρμπας (Τυνησία) της Escala-Empruries (Ισπανία), της Λάρνακας και της Πάφου (Κύπρος), της Mangalia (Ρουμανία) και του Poti (Γεωργία).

ελεύθερης γνώσης ανοιχτοί και προσιτοί στη νεολαία. Εστίες Γνώσης έχουν ήδη δημιουργηθεί και λειτουργούν στις πόλεις Agde (Γαλλία) και Χαλκίδα (Ελλάδα). Στο άμεσο μέλλον πρόκειται να δημιουργηθούν αντίστοιχες εστίες και στα υπόλοιπα μέλη-πόλεις του δικτύου.

Για παράδειγμα, η Εστία Γνώσης και Πολιτισμού Χαλκίδας αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. του Δήμου Χαλκιδέων. Η διοικητική της ευθύνη ανήκει σε 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο και η επιστημονική της στο Επιστημονικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από πανεπιστημιακούς καθηγητές και ειδικούς επιστήμονες. Είναι ένας χώρος γνώσης και αναζήτησης σε ζητήματα Επιστήμης και Παιδείας που προωθεί την ερευνητική σκέψη και εφευρετικότητα, συμπληρώνοντας τη διδασκαλία που γίνεται στο σχολείο. Οργανώνει επιστημονικές και εκπαιδευτικές ημερίδες σε συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα και επιστημονικά κέντρα, στις οποίες συμμετέχουν εκπαιδευτικοί και μαθητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Απευθύνεται σε μαθητές και εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά και στο ευρύτερο κοινό, καθώς φιλοξενεί κάθε χρόνο μεγάλο αριθμό μαθητών και εκπαιδευτικών από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό²⁴.

Η Ένωση αριθμεί σήμερα τριάντα πέντε (35) πόλεις, με προεδρεύουσα την πόλη της Νίκαιας. Η Γενική Συνέλευση της Ένωσης αποτελείται από τους δημάρχους των πόλεων-μελών, η οποία ανά διετία εκλέγει το Διοικητικό της Συμβούλιο.

Περισσότερες πληροφορίες:

http://www.eduscience.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=149&lang=Gr

²⁴ Βλ. αριθ.156684/30-9-2014 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Εκπαιδευτικά προγράμματα 2014-15 Εστίας Γνώσης και Πολιτισμού Χαλκίδας-Τηλεκπαίδευση».

Διεθνές Δίκτυο Λιμένων για τον Πολιτισμό και την Οικονομία (Si tous les ports du monde)

SI TOUS LES PORTS DU MONDE

Η ιστορία του διεθνούς δικτύου λιμένων για τον πολιτισμό και την οικονομία ανατρέχει στο 1997 σε φεστιβάλ στο Saint-Malo της Βρετάνης όπου διοργανώθηκαν πολιτιστικές, τουριστικές, οικονομικές και γαστρονομικές εκδηλώσεις με τη συμμετοχή ευρωπαϊκών και διεθνών εταίρων από Ασία και Βόρεια Αμερική. Με μέλη που προέρχονται από τη Βραζιλία, τον Καναδά, τη Δανία, τη Γαλλία, την Ινδία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Ακτή Ελεφαντοστού, την Νορβηγία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιαπωνία, βασικοί στόχοι του δικτύου είναι η ενθάρρυνση και η διευκόλυνση των επαφών μεταξύ των μελών του και η προώθηση νέων ταλαντούχων επαγγελματιών από τις θαλάσσιες περιφέρειες-μέλη του.

Περισσότερες πληροφορίες:

<http://www.sitouslesportsdumonde.com/en/le-reseau/>

Ένωση για τη Συνεργασία μεταξύ Λιμένων και Πόλεων (RETE)

Με πρωτοβουλία ισπανικών, πορτογαλικών και ιταλικών

λιμενικών και τοπικών αρχών συστήθηκε στη Λισαβόνα το 2001 η διεθνής μη κερδοσκοπική ένωση RETE με σκοπό να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ λιμένων και πόλεων, να αναλύει και

να διερευνά τα διακριτά χαρακτηριστικά των σχέσεων μεταξύ τους και να σχεδιάζει μελλοντικές στρατηγικές για τις αρμόδιες αρχές. Βασική αποστολή του δικτύου είναι η δικτύωση πόλεων και λιμανιών της Μεσογείου και της Λατινικής Αμερικής. Με τουλάχιστον 40 μέλη από χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου και της Λατινικής Αμερικής, το έργο του δικτύου υλοποιείται μέσω τοπικών κόμβων (nodes), της διοργάνωσης εργασιών και εξειδικευμένων σεμιναρίων και της πραγματοποίησης ερευνών σε θέματα συναφή με τα προβλήματα των λιμανιών.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://retedigital.com/>

Συνεργασία μεταξύ Λιμένων του Ειρηνικού (PPCAC)

Με πρωτοβουλία του Λος Άντζελες και της Σαγκάης συστήθηκε το 2006 η εθελοντική ένωση για τη συνεργασία των λιμένων του Ειρηνικού (PPCAC) με τη συμμετοχή λιμενικών αρχών, ιδιωτικών επιχειρήσεων και περιβαλλοντικών φορέων από την Κεντρική και Βόρεια Αμερική και τις χώρες του Ειρηνικού. Στόχος

αυτής της πρωτοβουλίας είναι η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις προτεραιότητες των εκπροσώπων του εμπορίου, η συνεργασία σε περιβαλλοντικά ζητήματα, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση

πολιτικών για τους λιμένες. Η φιλοσοφία αυτής της συνεργασίας είναι ότι κανένα λιμάνι στον κόσμο δεν μπορεί να διαχειριστεί πολύπλοκα προβλήματα μόνο του και γι' αυτό η Ένωση συνιστά μια πλατφόρμα για την ανταλλαγή και επίλυση προβλημάτων θαλάσσιας πολιτικής.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.ppcac.org/>

Διεθνής Ένωση Πόλεων και Λιμανιών (ΑΙVP)

Με περισσότερα από 150 μέλη από 40 χώρες από όλον τον κόσμο, η Διεθνής Ένωση Πόλεων και Λιμανιών (ΑΙVP) εδώ και 25 χρόνια αποτελεί σημείο αναφοράς για τοπικές και λιμενικές

αρχές. Βασική αποστολή της Ένωσης είναι η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ τοπικών και λιμενικών αρχών μέσω διαλόγου και αμοιβαίας συνεργασίας.

Επιχειρησιακά, η Ένωση υποστηρίζει τα μέλη της για την υλοποίηση νέων αναπτυξιακών στρατηγικών με οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο για τις πόλεις-λιμάνια, ιδιαίτερα στους τομείς της κοινωνικής ένταξης, της κλιματικής αλλαγής, της ενεργειακής μετάβασης, της αγοράς του τουρισμού κρουαζιέρας.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.aivp.org/en/>

Θαλάσσιο Δίκτυο Πόλεων (Maritime City Network)

Με πρωτοβουλία του Μπιλμπάο, της Γένοβας, του Σαουθάμπτον και της Βρέμης συστήθηκε το Θαλάσσιο Δίκτυο Πόλεων το Δεκέμβριο του 1998 με σκοπό την καλύτερη προβολή και προώθηση των συμφερόντων των πόλεων-λιμανιών. Τα βασικά

ενδιαφέροντα των μελών του δικτύου εστιάζονται στο χωροταξικό σχεδιασμό των πόλεων-λιμανιών· στις σχέσεις και

διασυνδέσεις μεταξύ παγκόσμιων και τοπικών συστημάτων μεταφορών· στον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών· στις διαφορετικές παραμέτρους της εφαρμοσμένης θαλάσσιας έρευνας· και στην ανάπτυξη μιας σύγχρονης παράκτιας οικονομίας υπηρεσιών στους τομείς του πολιτισμού, του τουρισμού και της ψυχαγωγίας.

Περισσότερες πληροφορίες: www.maritime-city.net

Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Μικρών Νησιών (ESIN)

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Μικρών Νησιών αποτελεί τον καρπό της επιτυχημένης συνεργασίας μεταξύ κοινοτήτων μικρών νησιών. Το Μάιο του 2001, έξι εθνικές οργανώσεις μικρών νησιών αποφάσισαν να συστήσουν ένα δίκτυο, στο οποίο συμμετείχαν μικρά νησιά από τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, τη Σκωτία και τη Σουηδία. Το

2005, τα έξι ιδρυτικά μέλη του δικτύου αποφάσισαν να του προσδώσουν επίσημη μορφή με την έγκριση του καταστατικού λειτουργίας και τη μετεξέλιξή του σε Ομοσπονδία. Ένα χρόνο αργότερα, οι εθνικές ενώσεις μικρών νησιών από Εσθονία, Ιταλία και Ελλάδα διέυρυναν τον κύκλο των μελών της Ομοσπονδίας. Το 2009 οι Νήσοι Ωλαντ της Φινλανδίας και το 2014 τα νησιά από την Κροατία αύξησαν τον αριθμό των νησιών που συμμετέχουν στην Ομοσπονδία σε 1.640, τα οποία εκπροσωπούν συνολικά 359.357 κατοίκους. Βασικοί στόχοι της Ομοσπονδίας είναι οι εξής:

- Σε τοπικό επίπεδο, η ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας των νησιών, η διάχυση της πληροφόρησης μεταξύ των μελών της και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας.
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενημέρωση των οργάνων της ΕΕ και η άσκηση επιρροής (lobbying) κατά το σχεδιασμό των ενωσιακών πολιτικών.

Περισσότερες πληροφορίες:

<https://europeansmallislands.com/>

Σύνδεσμος Καναατικών, Φοινικικών και Καρχηδονιακών Πόλεων

Στις 30 Μαρτίου 2009 ιδρύθηκε στην έδρα της UNESCO στο Παρίσι ο Σύνδεσμος Καναατικών, Φοινικικών και Καρχηδονιακών Πόλεων ("League of Canaanite, Phoenician and Punic Cities" (LCPPC). Ο Σύνδεσμος αποτελεί ένα δίκτυο αλληλεγγύης μεταξύ των 55 συμμετεχουσών πόλεων-μελών του που μοιράζονται κοινή ιστορία, πολιτισμό και κοινές αξίες. Άλλωστε, οι Φοίνικες

ήταν χαρακτηριστικό παράδειγμα ανταλλαγών και συνεργασίας μεταξύ πολιτισμών. Το σχέδιο δράσης του Συνδέσμου επικεντρώνεται στα εξής πεδία πολιτικής: πολιτισμός και εκπαίδευση· έρευνα και ηλεκτρονική μάθηση· πολιτιστικός τουρισμός· παραδοσιακά επαγγέλματα και μικρομεσαίες επιχειρήσεις· και περιβάλλον.

Περισσότερες πληροφορίες:

<http://lcppc.com/en/institute/>

V. Στοιχεία Επικοινωνίας- Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

i. Επιτροπή του άρθ.4 παρ.2β του ν.3345/2005 για τις διεθνείς συνεργασίες των ΟΤΑ*

Αντώνιος Καρβούνης (Πρόεδρος της Επιτροπής & Εθνικό Σημείο Επαφής Ευρωπαϊκού Προγράμματος 'Ευρώπη για τους Πολίτες, 2014-2020')

Υπουργείο Εσωτερικών

Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής

Τμήμα Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Κρατικών Ενισχύσεων

Τηλ.: 213 136 4710

E-mail: a.karvounis@ypes.gr , antonioskarvounis@gmail.com

Δημήτριος Τζανάκης (Μέλος της Επιτροπής)

Υπουργείο Εξωτερικών

Ε'1 Δ/ση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων

Τηλ.: 2103682280

E-mail: e01@mfa.gr

Μιχαήλ Αγγελόπουλος (Μέλος της Επιτροπής)

Δήμαρχος Σάμου

Αντιπρόεδρος Κογκρέσου Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης

E-mail: dimvath@otenet.gr

ii. Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy_en

iii. Ιστοσελίδα του ΥΠΕΣ για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ευρώπη για τους Πολίτες, 2014-2020»

http://efc.ypes.gr/?page_id=30

*Η ανωτέρω σύνθεση της Επιτροπής συνέρχεται αποκλειστικά και μόνον για θέματα που αφορούν τον α' βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

**iv. Ιστοσελίδα του ΥΠΕΣ για το Νομικό Πλαίσιο της
Διεθνούς Δράσης των ΟΤΑ**

<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Actions/DiethEuroThemOTA/NomPIDiethDrOTA/>

**v. Δελτίο Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων και
Αναπτυξιακού Σχεδιασμού της Τοπικής
Αυτοδιοίκησης**

http://www.ypes.gr/el/Ministry/Actions/DiethEuroThemOTA/deltio_diethnon_kai_europaikon_thematon/

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Γαλάζια Ανάπτυξη: ευκαιρίες βιώσιμης
ανάπτυξης στον θαλάσσιο και ναυτιλιακό
τομέα (13.09.2012)**

Βρυξέλλες, 13.9.2012
COM(2012) 494 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Γαλάζια ανάπτυξη

ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

EL

EL

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Γαλάζια ανάπτυξη

ενκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΛΟΓΗ

Εάν συνεκτιμήσουμε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που εξαρτώνται από τη θάλασσα, τότε η γαλάζια οικονομία της ΕΕ¹ αντιπροσωπεύει 5,4 εκατ. θέσεις εργασίας και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που ανέρχεται σε περίπου 500€ δις εκ. ετησίως². Συνολικά, 75% του εξωτερικού εμπορίου της Ευρώπης³ και 37% του εμπορίου εντός της ΕΕ⁴ διεξάγεται διά θαλάσσης. Μεγάλο ποσοστό αυτής της δραστηριότητας, όχι όμως το σύνολό της, είναι συγκεντρωμένο γύρω από τις ακτές της Ευρώπης. Ορισμένες χώρες που δεν βρέχονται από θάλασσα διαθέτουν πολύ αξιόλογους παραγωγούς εξοπλισμού πλοίων.

Η θάλασσα και οι ακτές είναι σημαντικοί φορείς ανάπτυξης της οικονομίας. Λόγω του εξωστρεφούς γεωγραφικού τους χαρακτήρα, οι λιμένες και οι παράκτιες κοινότητες υπηρξαν παραδοσιακά κέντρα νέων ιδεών και καινοτομίας. Εκτός από αυτή την παραδοσιακή τάση για καινοτομία, υφίστανται πλέον και τρεις νέοι παράγοντες.

- Πρώτον, έχει σημειωθεί ραγδαία τεχνολογική πρόοδος ως προς την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ανοικτή θάλασσα, σε ολόινα και πιο βαθιά ύδατα. Η τεχνολογία αυτοποιημένου χειρισμού (ρομπωτική), η βεντοεπιτήρηση και η τεχνολογία καταδυόμενου εξοπλισμού ενσωματώνονται πλέον συστηματικά σε μηχανήματα που χρησιμοποιούνται για δραστηριότητες που δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθούν πριν από μια δεκαετία.
- Δεύτερον, συνειδητοποιούμε ολόινα και περισσότερο ότι η γη και το γλυκό νερό είναι πεπερασμένοι πόροι. Η περαιτέρω απονύλιση των δασών ή η αποστράγγιση υγροτόπων θα στερήσει τις μελλοντικές γενιές από τα οφέλη που προσφέρουν. Πρέπει να εξετάσουμε τρόπους με τους οποίους το μέρος του πλανήτη που καλύπτεται από океανό σε ποσοστό 71% μπορεί να προσφέρει αγαθά πρώτης ανάγκης για τον άνθρωπο, όπως είναι τα τρόφιμα και η

¹ Μη περιλαμβανομένων των στρατιωτικών δραστηριοτήτων.

² Με βάση δεδομένα από τη μελέτη για την Γαλάζια Ανάπτυξη με τίτλο: «Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts» («Σενάρια για τη βιώσιμη ανάπτυξη από τους океανούς, τις θάλασσες και τις ακτές και φορείς ώθησής της»), ECORYS, 2012. https://webgate.ec.europa.eu/imis/index.php?option=com_content&view=article&id=2846

³ σε όγκο.

⁴ ανά τόννο-χιλιόμετρο.

ενέργεια, με πιο βιώσιμο τρόπο. Η υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων μπορεί επίσης να αποτελέσει πηγή καινοτομίας και ανάπτυξης.

- Τρίτον, η ανάγκη να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου δεν είχε ως αποτέλεσμα μόνον την ανάπτυξη εγκαταστάσεων ανοικτής θαλάσσης για την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά προσέφερε και περαιτέρω ώθηση για την εξοικονόμηση ενέργειας και έναν καλύτερο λόγο για να προωθηθούν οι θαλάσσιες μεταφορές σε σχέση με τις χερσαίες μεταφορές λόγω των χαμηλότερων εκπομπών αερίων ανά τόνο-χιλιόμετρο. Είναι σε μεγάλο βαθμό δυνατή η μείωση αυτών των εκπομπών που ανέρχονται σε ποσοστό περίπου 3% επί του συνόλου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μέσω της περαιτέρω βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των αλυσίδων.

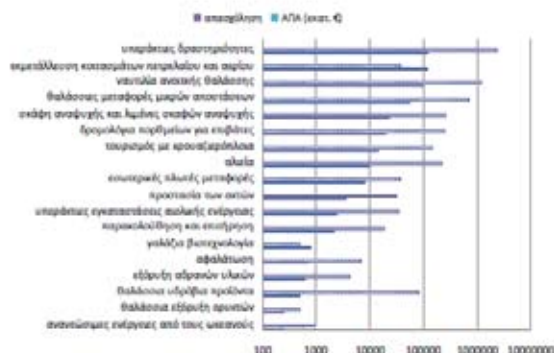
Αυτά τα στοιχεία δημιουργήσαν ευνοϊκές συνθήκες για μια γαλάζια ανάπτυξη – μια πρωτοβουλία για εκμετάλλευση του αναζωογονητικού δυναμικού των ακτών, των θαλασσών και των ακτών της Ευρώπης με σκοπό τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη. Το δυναμικό θα είναι σημαντικό, εφόσον πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες επενδύσεις και έρευνα. Η ανάπτυξη στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας προσφέρει νέους και καινοτόμους τρόπους που θα συμβάλουν ώστε η ΕΕ να ελπίσει από τη σημερινή οικονομική κρίση. Αντιπροσωπεύει τη θαλάσσια διάσταση της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Μπορεί να συμβάλει στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, στην αποδοτικότητα των πόρων, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και σε νέους πόρους ανάπτυξης, διατηρώντας παράλληλα τη βιωσιμότητα και προστατεύοντας το θαλάσσιο περιβάλλον, υποσφαλίζοντας έτσι τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα υγιή και ανθεκτικά θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα.

Η παρούσα ανακοίνωση δίνει νέα ώθηση στην Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της Επιτροπής και κηρύσσει την έναρξη μιας διαδικασίας με την οποία η γαλάζια οικονομία θα εδραιωθεί στην ατζέντα των κρατών μελών, των περιφερειών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη και οι πολιτικές της ΕΕ στηρίζουν ήδη τη γαλάζια οικονομία. Ακολουθώντας, εντοπίζει ειδικούς τομείς που μπορεί να τονιστούν περαιτέρω μέσω στοχευμένων μέτρων. Ακολούθως, θα ληφθεί ένα σύνολο πρωτοβουλιών ώστε να διερευνηθεί και να αναπτυχθεί το δυναμικό ανάπτυξης στους εν λόγω τομείς.

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΓΑΛΑΖΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ;

Οι μεμονωμένοι τομείς της γαλάζιας οικονομίας είναι αλληλεξαρτώμενοι. Βασίζονται σε κοινές δεξιότητες και μερζόμενη υποδομή, όπως είναι οι λιμένες και τα δίκτυα διανομής ηλεκτρισμού. Εξαρτώνται, δε, από τη βιώσιμη χρήση της θάλασσας από τον άνθρωπο.

⁹ Βλ.: Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη, COM(2011) 571.

Σχήμα 1 Αποσύνθεση και οικονομικό μέγεθος των θαλάσσιων και ναυτιλιακών οικονομικών δραστηριοτήτων. Εξισορροπία η προσέγγιση στην λειτουργία κώδικα.

Το σχήμα 1 δείχνει τις αλυσίδες αξίας της γαλάζιας οικονομίας ως προς την προστιθέμενη ακαθάριστη αξία και την απασχόληση. Στο σχήμα περιλαμβάνονται και οι δραστηριότητες που αφορούν τα αρχικά ή τα μεταγενέστερα στάδια δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, η δραστηριότητα των σημαντικών τομέων της ναυπηγικής και του θαλάσσιου εξοπλισμού έχει καταταχθεί στις συνοφείες αλυσίδες αξίας.

Η εικόνα μπορεί να φαίνεται διαφορετική έως το 2020. Πρέπει να προσεγγιστούμε για τεχνολογική πρόοδο, για δημογραφικές αλλαγές, για αυξημένη έλλειψη φυσικών πόρων και ανάπτυξη σε έως τότε υποανάπτυκτες οικονομίες, μεταξύ άλλων και στις γειτονικές μας χώρες. Μια σειρά παραδοσιακών δραστηριοτήτων θα εξακολουθήσουν να αποτελούν σημαντικούς εργαλόμενους, ενώ αναδυόμενοι τομείς θα προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας.

Η γαλάζια οικονομία πρέπει να είναι βιώσιμη και να λαμβάνει υπόψη ενδεχόμενους περιβαλλοντικούς προβληματισμούς δεδομένου του ευαίσθητου χαρακτήρα του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Απαιτούνται προσπάθειες για τη μείωση του αρνητικού περιβαλλοντικού αντικτύπου θαλάσσιων δραστηριοτήτων όπως είναι οι εκπομπές ρύπων και η απόρριψη επιβλαβών ουσιών.

3. Η ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΑΖΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα κράτη μέλη πραγματοποιούν ήδη στρατηγικές επενδύσεις ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της γαλάζιας οικονομίας. Αυτές περιλαμβάνουν το πρόγραμμα

INFOMAR⁴ της Ιρλανδίας για τη χαρτογράφηση των θαλάσσιων πόρων και την αναδιαμόρφωση των λιμένα Βρεμενίαντεν, ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των κατασκευαστών και των προμηθευτών του κλάδου της αλιευτικής ενέργειας ανυψωτής θαλάσσης. Το σχέδιο ύψους 8 € δισεκ. «MOSE», η κατάρτιση του οποίου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, αποσκοπεί στην προστασία της Βενετίας από πλημμύρες και μορφολογική υποβάθμιση.

Τα νομοθετικά μέτρα που αποσκοπούν στο να καθησυχάσουν τους επενδυτές ότι δεν θα υπάρξουν απορριπτικές καθυστερήσεις στις διαδικασίες σχεδιασμού ή στις συνδέσεις υποδομής μπορεί να προσφέρουν στις επενδύσεις τοση ώθηση και η οικονομική στήριξη. Ένα «δύαγμα περί εξουσιοδότησης λιμένων» («*Harbour Empowerment Order*») του υπουργείου μεταφορών του ΗΒ παρέχει στην εταιρεία «London Gateway» αρμοδιότητες βάσει του νόμου όσον αφορά τη λειτουργία του ως λιμένα και κέντρου διανομής. Αυτή η υψωτική επένδυση ύψους 1,5 £ δισεκ. όχι μόνον θα οδηγήσει στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα καθώς θα συμβάλει ώστε τα εμπορευματοκιβώτια να βρεθούν εγγύτερα στον τελικό τους προορισμό, αλλά θα προσφέρει και περίπου 12000 νέες θέσεις εργασίας έως τα τέλη του 2013.

Η απουσία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και η ανεπάρκεια κατάλληλα καταρτισμένων εργαζομένων έχουν εντοπιστεί ως παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη σε σχεδόν όλους τους οικονομικούς τομείς. Στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα μέσα της ανάπτυξης συναφών προς τη θάλασσα πόλων συνεργασίας. Αυτοί είναι σχηματισμοί που συμπεριλαμβάνουν μεγάλες βιομηχανίες, μικρούς προμηθευτές και εκπαιδευτικά πρόγραμμα που αλληλοσυμπληρώνονται χάρη στην μεταξύ τους εγγύτητα. Καθώς αυτή η γεωγραφική εγγύτητα θα οδηγήσει σε καλύτερη επικοινωνία, η κατάρτιση και η έρευνα θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του κλάδου σε τοπικό επίπεδο ενώ οι προμηθευτές θα κατανοούν την αγορά και θα προβλέπουν τις μελλοντικές τάσεις. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη βιομηχανία ενέργειας στην ανοικτή θάλασσα στη Σκωτία και τις δραστηριότητες επισκευής πλοίων στη Βρέστη, που φιλοξενεί τον μεγαλύτερο θαλάσσιο ποιο συνεργασίας στη Γαλλία, τον γνωστό ως «*Pôle de compétitivité mer*» («Πόλος ανταγωνιστικότητας στη θάλασσα»). Στην Οστανόη υπήρξε μέριμνα ώστε ορισμένες εκτάσεις και αποβάθρες να διατεθούν σε εταιρείες ανανεώσιμης ενέργειας, κοντά σε ερευνητικά ιδρύματα: στο δε «*Marine Institute*» στο Galway αναπτύσσονται νέες ιδέες όσον αφορά την παρατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την επικοινωνία με μεγάλες πολυεθνικές και μικρές επιχειρήσεις στο πρόγραμμα με τίτλο «*SmartBay*».

Για να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά τα σημαντικά ερευνητικά θέματα μέσω κοινών συμφωνημένων προγραμμάτων εργασίας, τα κράτη μέλη συνεργάζονται πάνω σε μια κοινή προγραμματική πρωτοβουλία με τίτλο «Υγεία και παραγωγικά θαλάσσιος και ακανόνιστο».

⁴ Ολοκληρωμένη χαρτογράφηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων πόρων της Ιρλανδίας

4. ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΟΝΥΛΠΕ ΤΗΣ ΕΕ

Οι πολιτικές της ΕΕ χαράσσονται με στόχο την ενίσχυση των προσαρμοσμένων κρατών μελών και των περιφερειών και προσφέρουν κοινές βάσεις για μια επιτυχή γαλάζια οικονομία. Στις δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται:

- (1) Μια πρωτοβουλία της Επιτροπής σχετικά με το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, που αναμένεται να προσφέρει στις επιχειρήσεις τη νομική ασφάλεια που απαιτείται για την πραγματοποίηση επενδύσεων.
- (2) Η πρωτοβουλία με τίτλο «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020»⁷. Αυτή θα προσφέρει μια ολοκληρωμένη υποδομή γνώσεων με βάση τα εθνικά συστήματα συλλογής δεδομένων, που θα διανεμούν προϊόντα δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω διαδικτύου. Θα περιλαμβάνει επίσης, έως το 2020, έναν εμβληματικό, πολλαπλής ανάλυσης, υψομετρικό χάρτη του θαλάσσιου βυθού των ευρωπαϊκών υδάτων, καθώς και επικαιροποιούμενες πληροφορίες σχετικά με τη στήλη ύδατος. Χάρη στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της καινοτομίας, αναμένονται κέρδη ύψους τουλάχιστον 500 € εκατ. ετησίως⁸.
- (3) Ένα κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE)⁹. Αυτό θα επιτρέψει στις θαλάσσιες αρχές που είναι αρμόδιες για δραστηριότητες όπως είναι η ασφαλή, κλισηση ή ο έλεγχος της αλιείας, να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με κινδύνους και απειλές. Έτσι θα μειωθούν οι δαπάνες τους και ο κίνδυνος για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη θάλασσα.
- (4) Η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική¹⁰, που προβλέπει μια προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα με στόχο να εξασφαλιστεί ότι η συλλογική άσκηση πίεσης στο περιβάλλον από την ανθρώπινη δραστηριότητα θα παραμείνει σε επίπεδα που θα συνάδουν με την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης έως το 2020. Οι δεσμεύσεις της διάσκεψης κορυφής του Rio+20 αφορούν επίσης την αντιμετώπιση της βιώσιμης χρήσης ενός ποικιλόμορφου θαλάσσιου οικοσυστήματος.
- (5) Το σχέδιο δράσης «ευρωπαϊκός χώρος θαλάσσιων μεταφορών χωρίς σύνορα», που αποσκοπεί στην απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές¹¹ το οποίο πρέπει να ελεγχθεί περαιτέρω σε «Γαλάζια Ζώνη» ελεύθερης θαλάσσιας κυκλοφορίας εντός και εκτός της Ευρώπης.
- (6) Ένα σχέδιο δράσης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τα 23 εκατ. ΜΜΕ στην ΕΕ, που εγκρίθηκε από την Επιτροπή το Δεκέμβριο

⁷ COM(2012) 473 τελικό.

⁸ Επίσημη επίθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Παρατηρήσεων και Δεδομένων της Θάλασσας, 8.9.2010, SEC(2010) 998.

⁹ COM(2010) 584 τελικό.

¹⁰ 2008/56/ΕΚ.

¹¹ COM(2009) 10.

του 2011¹² και πρόταση για νέο πλαίσιο στην ΕΕ για τη δημιουργία μιας γνήσιας ενιαίας αγοράς κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου¹³.

- (7) Δράσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το μελλοντικό πρόγραμμα «Εταπια για όλους», όπως η δράση «συμμεχίες γνώσης» και «συμμεχίες τομέων δεξιοτήτων»· μέσα για τη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης δεξιοτήτων και προσόντων όπως είναι τα Ευρωπαϊκά Πλαίσια Προσόντων· τέλος, ο καλύτερος εντοπισμός των αναγκών της αγοράς όσον αφορά τις δεξιότητες και το εργατικό δυναμικό, μέσω των ευρωπαϊκών τομεακών συμβουλίων για τις δεξιότητες και του πανοράματος δεξιοτήτων στην ΕΕ.
- (8) Τα προγράμματα της ΕΕ για έρευνα και καινοτομία στη θάλασσα και στη ναυτιλία¹⁴ που χρηματοδοτούνται μέσω του προγράμματος πλαισίου. Αυτά περιλαμβάνουν εξειδικευμένες πρωτοβουλίες όπως είναι οι προσκλησεις υποβολής προτάσεων του 7ου προγράμματος πλαισίου: «Ωκεανοί του μέλλοντος», για την περαιτέρω κατανόηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των κλιματικών και μη κλιματικών παραγόντων επιδράσεώς του και την προαγωγή της βιώσιμης χρήσης θαλάσσιων πόρων. Το μελλοντικό πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα στοχεύει στην έρευνα και στην καινοτομία όσον αφορά την επιστημονική αφοσίωση, την καθαρή ενέργεια, τις οπλογακτικές μεταφορές, τη δράση για το κλίμα και την αποδοτικότητα των πόρων, καθώς και στη διαθεματική έρευνα όσον αφορά την έρευνα στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας.
- (9) Η πρωτοβουλία «LeaderSHIP 2015» η οποία επανεξετάζεται σήμερα με στόχο την προσαρμογή της στρατηγικής της για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο τομέας της ναυτιλίας στην ΕΕ¹⁵.

Η ενωσιακή χρηματοδότηση με βάση το δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 μπορεί να ενισχύσει αυτές τις προσπάθειες. Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα είναι σε θέση να επενδύσουν τις επενδύσεις με χρηματοδότηση από την ΕΕ σε αβύσσους οικονομικής δραστηριότητας του τομέα της θάλασσας καθώς και στις συνοδευτικές τους υποδομές.

Στρατηγικές επέκτασης θαλάσσιας λεκάνης, όπως αυτές για τη Βαλτική, τον Αιγαίο και τη θαλάσσια λεκάνη Αδριατικής-Ιονίου, συμπληρώνουν τις προετοιμασίες για το νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο μέσω του εντοπισμού κοινών προβλημάτων, λύσεων και δράσεων. Προσφέρουν δε μια πλατφόρμα στα κράτη μέλη, την οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε αρχικό στάδιο για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων. Για παράδειγμα, μέσω της στρατηγικής της Επιτροπής για τον Αιγαίο, οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές κατά μήκος των ακτών του Αιγαίου καθορίζουν ποιες επενδύσεις προτεραιότητας μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση στο πλαίσιο του διαρθρωτικού δημοσιονομικού κενδρίσιου για το 2014-2020 και ποια κενά γνώσεων μπορούν να συμπληρωθούν μέσω της έρευνας στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Ορίζοντας 2020». Η προσέλαση δε κεφαλαίων του

¹² COM(2011) 870.

¹³ COM(2011) 860.

¹⁴ COM(2006) 514.

¹⁵ COM(2003) 717.

ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων μέσα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, θα συμβάλει επίσης στην αξιοποίηση του δυναμικού της γαλάζιας οικονομίας.

5. ΓΩΜΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Υστερα από ανάλυση του δυναμικού για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης²⁴, καθώς και του δυναμικού για την έρευνα και την ανάπτυξη με στόχο την επίτευξη βελτιστοποιήσεων ως προς την τεχνολογία και την καινοτομία και ανάλυση της ανάγκης για δράση σε επίπεδο ΕΕ, προέκυψε ότι οι ελγής πέντε αλουσιδές προστιθέμενης αξίας μπορεί να οδηγήσουν σε βιώσιμη ανάπτυξη και σε θέσεις εργασίας στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας. Οι εν λόγω αλουσιδές συνεπώς, θα μπορούσαν να εσπεριποιηθούν από μια πολιτική με σαφείς στόχους που θα επέτρεπε στον ιδιωτικό τομέα να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στο να βοηθήσει τη γαλάζια οικονομία να αξιοποιήσει το δυναμικό της ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στον κατάλογο αυτό υπάρχει περιθώριο για την προσθήκη και άλλων αλουσιδών προστιθέμενης αξίας. Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ ενθαρρύνουν ήδη την καινοτομία σε τομείς όπως οι θαλάσσιες μεταφορές. Άλλες αλουσιδές προστιθέμενης αξίας μπορεί να προσκλήνουν με την παρούσα του χρόνου, ως καταλλήλως τομείς για τον περαιτέρω εντοπισμό προτεραιοτήτων πολιτικής.

5.1. Γαλάζια ενέργεια

Η θαλάσσια ενέργεια μπορούν να συμβάλλουν στην αύξηση της αποδοτικότητας όσον αφορά την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της Ευρώπης, στην ελαχιστοποίηση των απαιτήσεων όσον αφορά τη χρήση γης από τον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη (κατά 65 Mt CO₂ περίπου έως το 2020). Χάρη στους στόχους της ΕΕ όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια και τα κίνητρα για επενδύσεις όπως είναι τα τιμολόγια προφοδότησης ή τα «πράσινα πιστοποιητικά», η παραγωγή αιολικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης άρχισε να εξαπλώνεται ραγδαία στην Ευρώπη. Το 2011, η αιολική ενέργεια ανοικτής θαλάσσης ανερχόταν σε ποσοστό 10% της εγκατεστημένης ισχύος, ενώ απασχολούνταν άμεσα και έμμεσα σε αυτή 35.000 εργαζόμενοι στην Ευρώπη και αντιστοιχούσε σε 2,4 € ύψους, σε ετήσιες επενδύσεις. Έως το τέλος του 2011 η συνολική ισχύς που παράγονταν στην ανοικτή θαλάσσια ανερχόταν σε 3,9 GW. Με βάση τα εθνικά σχέδια δράσης των κρατών μελών για την ανανεώσιμη ενέργεια, η ηλεκτρική ενέργεια που θα παράγεται από αιολική ενέργεια το 2020 θα ανέρχεται σε 494,6 TWh, εκ των οποίων 133,3 TWh θα παράγονται στην ανοικτή θάλασσα. Έως το 2030 η ετήσια εγκατάσταση ισχύος στην ανοικτή θάλασσα μπορεί να υπερβαίνει εκείνη που παράγεται στην ξηρά. Η αιολική ενέργεια στην ανοικτή θάλασσα μπορεί να ανέλθει σε ποσοστό 4% της ζήτησης για ηλεκτρική ενέργεια στην ΕΕ έως το 2020 και σε ποσοστό 14% έως το 2030. Αυτή η αύξηση μπορεί να μεταφραστεί σε 170.000 θέσεις εργασίας έως το 2020, αριθμός που μπορεί να αυξηθεί σε 300.000 έως το 2030. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες για τη μείωση του κόστους της αιολικής τεχνολογίας ανοικτής θαλάσσης θα επιταχύνει αυτή την αύξηση. Αυτός είναι ο πρωταρχικός στόχος του στρατηγικού σχεδίου

²⁴ Βλ. Μελέτη για την Γαλάζια Ανάπτυξη, ECORYS, 2012.

ενεργειακών τεχνολογιών (SET-Plan)¹⁷ μιας Ευρωπαϊκής Προτοβουλίας της Βιομηχανίας, για την Ατομική Ενέργεια. Πολλά κράτη μέλη δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο αυτού του σχεδίου.

Άλλες τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας ανοικτής θαλάσσης βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης, καθώς ορισμένα κράτη μέλη προτίθενται να εγκαταστήσουν μια μέτρια μόνον ισχύ, ύψους 2 με 4 GW, έως το 2020. Η πρόκληση συνίσταται στο να επιταχυνθεί η εμπορική εκμετάλλευση της ενέργειας, από τον ακριβό μέσω μείωσεων στις δαπάνες της τεχνολογίας, καθώς η ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται να διπλασιαστεί σε ετήσια βάση στο κοντινό μέλλον. Σε διαφορετικούς συνδυασμούς γεωγραφικών και οικονομικών συνθηκών αντιστοιχούν διαφορετικές τεχνολογίες. Αυτές οι τεχνολογίες επιτρέπουν την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε μια πιο προβλέψιμη βάση, με αποτέλεσμα να αντιμετωμίζεται η προμήθεια ατομικής ενέργειας που παρουσιάζει διακυμάνσεις.

- Εγκατάσταση για την παραγωγή παλιμορικής ενέργειας, μια διάταξη τύπου φράγματος που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενέργειας από μάζες υδάτινου όγκου που κινούνται με κατεύθυνση προς το εσωτερικό ενός όρμου ή μιας εμβολής κοιτασμού ή αντίθετα. Το καλύτερο παράδειγμα αυτής της τεχνολογίας στην Ευρώπη είναι ο σταθμός ηλεκτρικής ενέργειας «La Rance» στη Γαλλία με ισχύ 240 MW, που αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη εγκατάσταση αυτού του τύπου στον κόσμο.
- Διατάξεις παραγωγής ενέργειας από τα κύματα βρίσκονται σήμερα στο στάδιο της επίδειξης και υποβλήθηκε συσκευή που τίθενται σε λειτουργία από τους στροβιλισμούς των (παλιμορικών ή άλλων) ρευμάτων θα μπορούν σύντομα να διατεθούν στο εμπόριο. Συνολικά, 22 MW διατάξεων που λειτουργούν μέσω της ενέργειας που παράγεται από κύματα και ρεύματα εγκαταστάθηκαν το 2012.
- Η μετατροπή της ακτίνας θερμικής ενέργειας, η οποία χρησιμοποιεί τη διαφορά της θερμοκρασίας μεταξύ των πιο ψυχρών βόθρων ακτών των υδάτων και των πιο θερμών και ριχτών ή επιφανειακών ακτών των υδάτων για τη λειτουργία ενός θερμικού κινητήρα, μπορεί να αποτελεί εφικτή επιλογή για τα υπερπόντια εδάφη της ΕΕ στην Καραϊβική και στον Ινδικό Ωκεανό.

Η εμπορική εκμετάλλευση των τεχνολογιών παραγωγής γαλάζιας ενέργειας θα απαιτήσει επενδύσεις, όσον αφορά τις συνδέσεις με το δίκτυο και την ικανότητα μεταφοράς. Μηχανισμοί μακροπρόθεσμης στήριξης, που συνέβαλαν με επιτυχία στην ενθάρρυνση επενδύσεων σε άλλους τύπους ανανεώσιμης ενέργειας, πρέπει να χρησιμοποιηθούν και για τις αναδυόμενες τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας από τα κύματα και από τα παλιμορικά ρεύματα.

Όπως τονίστηκε πρόσφατα στην ανακοίνωση: «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: σημαντικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας»¹⁸, απαιτούνται

¹⁷ COM(2007) 723 και COM(2008) 519.

¹⁸ COM(2012) 271.

περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της έρευνας και της ανάπτυξης στον τομέα της ωκεάνιας ενέργειας. Αυτές οι προσπάθειες θα επιτρέψουν να μειωθούν περαιτέρω οι δαπάνες, να επιμηκυνθεί η διάρκεια ζωής του εξοπλισμού και να βελτιωθεί η επιμελητεία στις τεχνολογίες που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του 2020. Δεδομένου του χρόνου που απαιτείται για τα προγράμματα έρευνας της ΕΕ, πρέπει πλέον να αφιερωθεί περισσότερος χρόνος σε τεχνολογίες που θα ωριμάσουν πλήρως στις επόμενες δεκαετίες, όπως είναι αυτή που επιτρέπει την παραγωγή ενέργειας από κύματα και ρεύματα.

Τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ, μεταξύ των οποίων και η χρηματοδότηση, μπορεί να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στο να προσφέρουν στους επενδυτές την εμπιστοσύνη που χρειάζονται για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δάνεισε 3,3 € δισεκ. για έργα παραγωγής αιολικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης μεταξύ του 2005 και του 2011. Η πώληση των πρώτων 200 εκατ. δικαιωμάτων για το χρηματοδοτικό μέσο NER300¹⁹ θα αποφέρει κέρδη ύψους 1,5 € δισεκ. έως τον Οκτώβριο του 2012. Ένα μέρος αυτού του ποσού προορίζεται για τη στήριξη έργων επίδειξης για την ενέργεια ανοικτής θαλάσσης στα κράτη μέλη. Αυτές οι προσπάθειες που καταβάλλονται στις νέες τεχνολογίες πρέπει να ενταθούν, ενώ θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία για έργα επίδειξης. Ταυτόχρονα, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη συμφύλιση των εγκαταστάσεων για την παραγωγή παλιρροϊκής ενέργειας με τη νομοθεσία της ΕΕ όσον αφορά την προστασία της φύσης, πιθανότατα στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών ή του στρατηγικού σχεδιασμού.

Η βιομηχανία της ΕΕ είναι πρωτοπόρος στον τομέα της γαλάζιας ενέργειας και μπορεί να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα εκτός της Ευρώπης μέσω των εξαγωγών. Επιπλέον, συνέργειες μπορούν να αναζητηθούν και με τον τομέα της συμβατικής ενέργειας ανοικτής θαλάσσης, για παράδειγμα, μέσω της από κοινού αντιμετώπισης προβλημάτων που αφορούν την ασφάλεια και τις υποδομές. Η πρόταση της Επιτροπής για την ενίσχυση των προδιαγραφών ασφάλειας στον τομέα των υπεράκτιων δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου σε ολόκληρη την ΕΕ²⁰ αποτελεί καίρια πρωτοβουλία. Η συνεργασία με τον τομέα της συμβατικής ενέργειας θα συμβάλει στην προστασία του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ σε προσιτές τιμές.

5.2. Υδατοκαλλιέργεια

Τα ψάρια αντιστοιχούν στο 15,7% περίπου των ζωικών πρωτεϊνών που καταναλώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για τα τρόφιμα και τη γεωργία εκτιμά ότι²¹ η υδατοκαλλιέργεια προσφέρει το ήμισυ από αυτές και ότι μέχρι το 2030 το ποσοστό αυτό θα ανέλθει σε 65%. Σήμερα το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 25% στην ΕΕ. Παγκοσμίως, παρουσιάζει αύξηση 6,6% ετησίως, κάτι που την καθιστά τον πιο ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα παραγωγής τροφίμων ζωικής προέλευσης, και ταχύτερα

¹⁹ http://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ner300/index_en.htm

²⁰ COM(2011) 688 τελικό.

²¹ Η κατάσταση της παγκόσμιας αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σύμφωνα με τον FAO για το 2010.

αναπτυσσόμενο από την ετήσια παγκόσμια αύξηση το πληθυσμού, που ανέρχεται στο 1,8%. Έτσι, συμβάλλει στη συνολική βελτίωση της ανθρώπινης διατροφής. Η ανάπτυξη στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας στην Ασία, που αντιστοιχεί σε περισσότερο από 89% της συνολικής παραγωγής, ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 5% ετησίως, ενώ η ανάπτυξη του τομέα στην ΕΕ είναι στασιμή.

Πάνω από το 90% των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ είναι ΜΜΕ, οι οποίες παράγουν περίπου 80 000 θέσεις εργασίας.²² Η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να αναπτυχθεί προσφέροντας εμπορεύματα καλύτερης ποιότητας στους καταναλωτές που επιθυμούν να επιλέγουν ορέσκα, αλγώπηστα προϊόντα, στα οποία περιλαμβάνονται ολιόενα και περισσότερο εκείνα που παράγονται με βιώσιμο ή βιολογικό τρόπο. Επιπλέον, μπορεί να βοηθήσει τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις δραστηριότητές τους μελώνοντας ταυτόχρονα την πίεση που ασκείται λόγω της αλιείας, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση των υψυποθεμάτων.

Η έλλειψη διαθέσιμου θαλάσσιου χώρου για δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας, ο ανταγωνισμός στην παγκόσμια αγορά και οι διοικητικοί περιορισμοί, ειδικότερα όσον αφορά τις διαδικασίες χορήγησης άδειας, είναι μερικά από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται όσον αφορά την ανάπτυξη. Για την βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ο πιθανός αντίκτυπος στα αποθέματα των μη εκτρεφόμενων πληθυσμών και στην ποιότητα του νερού. Από την αρχή της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, οι επενδύσεις περιορίστηκαν λόγω της έλλειψης κεφαλαίων.

Ως μέρος της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής²³, η Επιτροπή προτείνει την προώθηση της υδατοκαλλιέργειας μέσω μιας «ανοχτής μεθόδου συντονισμού» που θα βασίζεται σε μη δεσμευτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, σε πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια και στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Υπάρχει μεγάλο πεδίο βελτίωσης των δυναμικών πρακτικών, ειδικότερα όσον αφορά τη χορήγηση αδειών. Τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν γνώση τρόπων αύξησης της παραγωγής που είναι βιώσιμοι και να αναδιοργανώσουν τις αλιευτικές άλλων χρηστών παράκτιου ή θαλάσσιου χώρου – για παράδειγμα, εγκαθιστώντας κλωβούς δίπλα σε υακρίνια αλιευτικά πάρκα ή μέσω ολοκληρωμένων πολιτιστικών συστημάτων υδατοκαλλιέργειας. Τα μέτρα αυτά θα λαμβάνουν οικονομική στήριξη από το προταθέν Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας²⁴. Το μελλοντικό πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 για την έρευνα και την καινοτομία πρέπει επίσης να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εκμετάλλευση του δυναμικού ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη, για παράδειγμα μέσω της εκτροφής νέων ειδών ή της δυνατότητας για περαιτέρω απομάκρυνση από τις ακτές.

²² 70258 βελωθήσαν με θέση το κλάσσο αλλιστής, δεδομένων της ΕΕ.

²³ COM(2011)417 και COM(2011)425.

²⁴ COM/2011/0804.

5.3. Θαλάσσιος, παράκτιος τουρισμός και τουρισμός με κρουαζιερόπλοια

Η εξαιρετική ομορφιά και η ποικιλομορφία των ακτών της Ευρώπης, καθώς και το ευρύ φάσμα εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων που προσφέρονται, τις καθιστά προτιμώμενο προορισμό διακοπών για το 63% των ευρωπαίων τουριστών²⁵. Ο υπο-τομέας του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού έχει πλέον καταστεί η μεγαλύτερη θαλάσσια οικονομική δραστηριότητα, στην οποία απασχολούνται 2,35 εκατ. άνθρωποι, ήτοι ποσοστό 1,1% επί του συνόλου της απασχόλησης στην ΕΕ²⁶. Πάνω από το 90% των επιχειρήσεων απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα. Σε ορισμένες περιοχές ο τουρισμός αποτελεί πρόσθετη πηγή εισοδήματος για τις παράκτιες κοινότητες, ενώ σε άλλες μπορεί να κυριαρχεί στην τοπική οικονομία.

Παρόλο ότι πολλοί από αυτούς τους τουρίστες μπορεί να μην απομακρύνονται πολύ από την ακτή, οι δραστηριότητες στη θάλασσα γνωρίζουν αύξηση. Η κλιμάκωση με σκάφη αναψυχής αναμένεται να αυξηθεί κατά 2-3% ετησίως. Ο κλάδος των κρουαζιερόπλοιων γνωρίζει επίσης ανάπτυξη. Εντός της Ευρώπης απασχολεί περίπου 150.000 άτομα και παρουσιάζει άμεσο κίνηλο εργασιών ύψους 14,56 δισεκ.²⁷ Τα ναυπηγεία της ΕΕ εξοπλίζουν με επιτυχία αυτή την εξειδικευμένη αγορά – τόσο όσον αφορά τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια όσο και όσον αφορά τα μικρά σκάφη αναψυχής.

Ένα υγιές περιβάλλον είναι θεμελιώδες για οιαδήποτε μορφή «γαλάζιου» τουρισμού και ενισχύει την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού. Τα υψηλά ποιοτικά όπλα καλύψεως και τα παρθένα παράκτια και θαλάσσια ενδιαιτήματα έχουν υψηλή αξία αναψυχής. Έτσι, οι παράκτιες περιοχές γίνονται πιο ελκυστικές, γεγονός το οποίο ενισχύει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως είναι ο θαλάσσιος τουρισμός και τα σπλιτς καθώς και ο οικολογικός τουρισμός, π.χ. η παρατήρηση φαλαινών. Η μεγάλη ποικιλία του ευρωπαϊκού τουρισμού σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των προτοβουλιών που προωθούν την ανάπτυξη θα είναι τοπικής ή περιφερειακής κλίμακας. Η καθεμιά από τις θαλάσσιες λεκάνες της Ευρώπης παρουσιάζει διαφορετικές προκλήσεις και ευκαιρίες που απαιτούν συγκεκριμένες προσεγγίσεις. Οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να υποστηρίξουν μια στρατηγική προώθηση στις επενδύσεις ώστε να ενισχυθούν υποδομές όπως είναι η δυνατότητα προσδέσεως, οι λιμενικές εγκαταστάσεις και η μεταφορά. Η ανώτερη παύση πρέπει να προσφέρει στερεή βάση ως προς τα εικάζα προσόντα που απαιτούνται για τη διατήρηση και την αύξηση του μεριδίου αγοράς σε μια απαιτητική και ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. Αυτό πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που θα συμβάλουν ώστε να αυξηθεί η τουριστική προσφορά για την χαμηλή περίοδο και να μειωθεί το υψηλό αποτύπωμα ανθρώπου και ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος του παράκτιου τουρισμού.

Λόγω της μεγάλης σημασίας της δραστηριότητας, του εποχικού χαρακτήρα της δραστηριότητας και του χαμηλού επιπέδου δεινότητας μεγάλου μέρους

²⁵ «Facts and figures on the Europeans on holiday 1997-98», («Γραμμά με το προφίλ και τη συμπεριφορά των Ευρωπαίων στις διακοπές») Eurobarometer 48, Βρυξέλλες, 1998.

²⁶ με βάση δεδομένα από τη Μελέτη για τη Γαλάζια Ανάπτυξη.

²⁷ European Cruise Council (2011).

http://download.econcs.com/Download/Europe_cruise_industry_market_2011_ecc_jun11.pdf

του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού καθώς και του κυρίαρχου αντικτύπου των υφιστάμενων σε πολλές παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές της Ευρώπης, τα μέτρα σε επίπεδο θαλάσσιας λεκάνης ή σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να έχουν σημαντικό θετικό αντίκτυπο. Ο διασυννομητικός συντονισμός, ως μέρος μιας στρατηγικής θαλάσσιας λεκάνης, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη τουριστικών περιοχών υψηλής αξίας. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει ήδη ζητήματα όπως είναι οι ρυθμιστικές επιβαρύνσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Συντόμα θα ξεκινήσει αξιολόγηση των περαιτέρω ειδικών μέτρων για την ανάπτυξη του τομέα.

5.4. Θαλάσσιοι ορυκτοί πόροι

Μεταξύ 2000 και 2010 σημειώθηκε ετήσια αύξηση ύψους 15% περίπου στην τιμή πολλών μη ενεργειακών πρώτων υλών²⁸, κυρίως ως αποτέλεσμα της ζήτησης των καταναλωτών στις αναδυόμενες οικονομίες. Υπάρχει κίνδυνος ανεπάρκειας του ανεφοδιασμού για πολλές από αυτές, μεταξύ των οποίων και εκείνων που θεωρούνται ως κρίσιμες σημασίας για την οικονομία της Ευρώπης²⁹.

Η πρόοδος στην τεχνολογία καθώς και οι ανησυχίες ως προς την ασφάλεια του ανεφοδιασμού ενθάρρυναν τις επιχειρήσεις εξόρυξης να εξετάσουν τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η θάλασσα. Η εκμετάλλευση και η εξόρυξη ορυκτών, εκτός της άμμου και του αμμογάλκου, από τη θάλασσα, έχει μόλις ξεκινήσει. Η πιο πρόσφατη δραστηριότητα αναπτύσσεται σε ρηχά ύδατα. Έως το 2020, το 5% των ορυκτών σε παγκόσμιο επίπεδο, περιλαμβανομένου του κοβάλτιου, του χαλκού και του νικελίου μπορεί να παράγεται από τον βυθό του ωκεανού. Αυτό το ποσοστό μπορεί να ανέλθει σε 10% έως το 2030. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών της θαλάσσιας εξόρυξης ορυκτών σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται να αυξηθεί από σχεδόν μηδενικό επίπεδο σε 5 € δισεκ. κατά την επόμενη δεκαετία και έως 10 € δισεκ. έως το 2030³⁰.

Μπορεί επίσης να καταστεί οικονομικά εφικτό η αφαίρεση διαλυμένων ορυκτών, όπως είναι το βόριο ή το λίθιο, από το θαλασσινό νερό. Οι αποθέσεις με τις καλύτερες προοπτικές συναντώνται σε κοιταστές μετάλλων τα οποία αναδύονται από υδροθερμικά μεταλλεύματα (όπως είναι οι υδροθερμικοί πόροι «black smokers») σε περιοχές ενεργών ηφαιστειών. Οι θερμοκρασίες και οι πιέσεις σε αυτές τις περιοχές είναι πολύ υψηλές και ο αντίκτυπος της διαταραχής σε αυτά τα θερμά σημεία θαλάσσιας βιοποικιλότητας, που με βάση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) πρέπει να προστατεύονται³¹, είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστος. Αυτού του είδους η δραστηριότητα εντοπίζεται σήμερα περισσότερο σε περιοχές υπό

²⁸ IOE (2016) «Trade growth to ease in 2011 but despite 2010 record surge, crisis looms on periphery», (η έλλειψη του εμπορίου αναμένεται να μειωθεί το 2011 αλλά, παρά τη σημαντική αύξηση που σημειώθηκε το 2010, οι αποθέματα της κρίσης συνεχίζονται) PRESS-24, 7 Απριλίου 2011.

²⁹ Το Χρηματιστήριο Μετάλλων του Λονδίνου (London Metal Exchange (LME)) αναφέρει αύξηση των τιμών υψους περίπου 250% για την αμιάντ από το 2000 έως το 2010 για τα μη εύφλεκτα βασικά μέταλλα. Βλ. επίσης το COM(2011) 25 τελικό και το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

³⁰ Με βάση εκτιμήσεις που βασίζονται στη δραστηριότητα στο πλαίσιο της καλής για τη ναύαρχο ανάπτυξη.

³¹ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Άρθρο 194 παράγραφος 5.

εθνική δοκιμοδοσία (αποκλειστικές οικονομικές ζώνες και υφαλοκρηπίδα) όπως είναι πιο εύκολο να μεταφερθούν μεταλλεύματα στην ξηρά. Εντούτοις, υφίστανται δυνατότητες και εκτός των περιοχών θαλάσσιας δοκιμοδοσίας. Στις περιοχές αυτές η Διεθνής Αρχή Θαλάσσιου Βυθού (ISA) είναι αρμόδια για τη διαργάνωση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένου και του ελέγχου όλων των δραστηριοτήτων που συνδέονται με ορυκτά. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος σύμφωνα με τις διατάξεις της UNCLOS, στις οποίες η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη.

Εάν πραγματοποιηθεί αυτή η επέκταση στην εξόρυξη ορυκτών από τον βυθό, οι ευρωπαϊκές εταιρείες, με την μακρά εμπειρία τους σε εξηλεκτιζόμενα πλοία και σε υποβρύχιους γεωμοστούς, βρίσκονται σήμερα στην κατάλληλη θέση για να προσφέρουν υψηλής ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Η συνεχής ανταγωνιστικότητα τους εξαρτάται από την πρόσβαση στη χρηματοδότηση σε μια εγγενώς ρινοκτινόμενη αγορά, στη στοχευμένη έρευνα και στην ανάπτυξη τεχνικών εξόρυξης, από την ικανότητα έκδοσης αδειών σε διεθνή ύδατα και από ισχυρά μέτρα για την αποφυγή της καταστροφής μοναδικών οικοσυστημάτων. Ο τομέας των θαλάσσιων ορυκτών θα επωφεληθεί από την πείρα που θα ανιληθεί από τον τομέα της εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ανοικτή θάλασσα.

Η στήριξη της ΕΕ μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα για την εξασφάλιση του ότι οι ευρωπαϊκές εταιρείες δεν θα αθρούνται εκτός της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας των θαλάσσιων ορυκτών από ανταγωνιστές που λαμβάνουν στήριξη σε εθνικό επίπεδο. Στα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνεται δοκιμαστικό σχέδιο δράσης εντός του πλαισίου της προτεινόμενης ευρωπαϊκής σύμβασης κανονιστικής σχετικά με τις πρώτες ύλες³², που θα στηριχτεί από συντονισμένη ερευνητική προσπάθεια της ΕΕ που θα εξετάζει τις κύριες τεχνολογικές προκλήσεις. Η συμμετοχή της ΕΕ θα συμβάλει στο να εξασφαλιστεί ότι θα εφαρμόζονται αυστηρές νομικές διατάξεις όσον αφορά το περιβάλλον και την ασφάλεια.

5.5. Γαλάζια βιοτεχνολογία

Η ανεξερνήτη και όχι επαρκώς μελετημένη φύση μεγάλου ποσοστού του βυθού σημαίνει ότι η ικανότητα των θαλάσσιων οργανισμών εκτός των ψαριών και των οστρακοδέρμων να προσφέρουν στοιχεία στη γαλάζια οικονομία αρχίζει, πλέον, σήμερα να εκτιμάται, εν μέρει μέσω νέων τεχνολογιών για τον προσδιορισμό της αλληλουχίας του γονιδιώματος των ζωντανών οργανισμών. Έχουν ήδη σημειωθεί κάποιες επιτυχίες. Τα αντιικά φάρμακα Zovirax και Acyclovir προέκυψαν από νουκλεοτίδια που απομονώθηκαν από σπύγγους της Καραϊβικής. Το «Yondelis», που αναπτύχθηκε από μικρά, ασπόνδυλα θαλάσσια είδη ήταν το πρώτο φάρμακο θαλάσσιας προέλευσης για την καταπολέμηση του καρκίνου. Η εξερεύνηση της βιοποικιλότητας της θάλασσας μας βοηθά σήμερα να κατανοήσουμε, για παράδειγμα, το πώς οι οργανισμοί που μπορούν να αντέξουν ακραίες συνθήκες θερμοκρασίας και πίεσης και αναπτύσσονται χωρίς φως μπορούν να

³² COM(2013) 82.

χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών ενζύμων ή φαρμακευτικών ουσιών. Ταυτόχρονα, λόγω της ανησυχίας σχετικά με τον αντίκτυπο από τη χρήση του εδάφους και της ανάγκης για νερό των χερσαίων καλλιεργειών που προορίζονται για βιοκαύσιμα, καταβάλλονται προσπάθειες για τη διερεύνηση της δυνατότητας χρήσης των φυτικών ως πηγής βιοκαυσίμων, καθώς και για τη δυνατότητα χρήσης χημικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και βιοενεργών ενώσεων.

Μολονότι το εκτιμώμενο ποσοστό της απασχόλησης στον εν λόγω τομέα στην Ευρώπη σήμερα εξακολουθεί να είναι σχετικά χαμηλό και η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του εκτιμάται σε 0,8 € δισεκ., η ανάπτυξη του τομέα θα προσφέρει απασχόληση υψηλών προσόντων, ειδικότερα εάν αναπτυχθούν πρωτοποριακά φάρμακα από θαλάσσιους οργανισμούς και σημαντικές ανάντη εκκαυρίες. Βραχυπρόθεσμα, ο τομέας αναμένεται να αναδειχθεί ως μικρή αγορά που θα επικεντρώνεται σε προϊόντα υψηλής ποιότητας για τους τομείς της υγείας, των καλλυντικών και των βιομηχανικών βιο - υλικών. Έως το 2020, μπορεί να αναπτυχθεί ως αγορά μεσαίου μεγέθους, που θα εκτεθεί προς την παραγωγή μεταβολιτών και πρωτεϊνών ενώσεων (λιπιδίων, ζάχαρης, πολυμερών, πρωτεϊνών) με προσορισμό τη βιομηχανία παραγωγής τροφίμων, ζωοτροφών και για τη χημική βιομηχανία. Σε ένα τρίτο στάδιο, περίπου 15 έτη από σήμερα, και εφόσον σημειωθεί σημαντική τεχνολογική πρόοδος, ο τομέας της βιοτεχνολογίας μπορεί να εξελιχθεί σε προηγμένη μαζικών προϊόντων στην αγορά, παράλληλα με μια σειρά ειδικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η επιτάχυνση αυτής της διαδικασίας θα απαιτήσει τον συνδυασμό βασικής έρευνας στον τομέα της θαλάσσιας ζωής και εφαρμοσμένης έρευνας σε πιθανές βιομηχανικές εφαρμογές οι οποίες, μολονότι έχουν χαμηλές πιθανότητες επιτυχίας, θα είναι πολύ αποδοτικές σε περίπτωση επιτυχίας.

Μια στρατηγική προσέγγιση στην έρευνα και στην καινοτομία θα προσφέρει τις επιστημονικές και τεχνολογικές βάσεις για την τεκμηρίωση των στρατηγικών αποφάσεων που χρειάζονται οι αναδυόμενοι βιομηχανικοί τομείς. Μέσω της μείωσης των τεχνικών εμποδίων στον εν λόγω τομέα το σύνολο του τομέα θα καταστεί πιο ελκυστικό για τους επενδυτές, θα βοηθήσει επίσης την βιομηχανία στην ΕΕ να μετακινηθεί από το στάδιο της ανάπτυξης στην εμπορική εκμετάλλευση των καινοτόμων προϊόντων. Μια ευρωπαϊκή προσέγγιση θα συνέβαλε στην αύξηση της ευσταθιστοποίησης μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, του ιδιωτικού τομέα και του γενικού κοινού σχετικά με το όνομα των θαλάσσιων υδρόβιων προϊόντων.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η παρούσα ανακοίνωση εντόπισε πέντε τομείς στους οποίους η καταβολή πρόσθετων προσπαθειών σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να τονώσει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και τις θετικές εργασίες στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας, σε συνδυασμό με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Μέσω της αύξησης της ευσταθιστοποίησης σχετικά με την γαλάζια οικονομία και μέσω της πιο εμπνευσμένης, ανάλογης, μπορεί να προκύψουν άλλοι αξιολογικοί τομείς χάραξης πολιτικής για την ΕΕ.

Για καθένα από τις πέντε δραστηριότητες που περιγράφονται η Επιτροπή θα αναλύσει επιλογές πολιτικής και θα εξετάσει το ενδεχόμενο λήψης περαιτέρω πρωτοβουλιών. Μεταξύ άλλων η Επιτροπή:

- Θα αξιολογήσει τις επιλογές που διαθέτει με στόχο να εμπεδώσει εμπιστοσύνη στη βιομηχανία ώστε να επενδύσει στην παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας από τον αιετανό, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο που παρέχει το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών, με στόχο να εκδοθεί ανακοίνωση το 2013 σχετικά με την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας από τον αιετανό.
- Θα συνεργαστεί στενά με τα κράτη μέλη ώστε να αναπτύξει βέλτιστες πρακτικές και να συμφωνήσει σχετικά με στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ, που θα εγκριθούν στις αρχές του 2013.
- Θα αξιολογήσει τρόπους με τους οποίους ο θαλάσσιος και ο παρειακός τουρισμός μπορούν να συμβάλουν περαιτέρω στην οικονομική ανάπτυξη και να προσφέρουν λιγότερο επισφαλείς θέσεις εργασίας, βελτιώνοντας παράλληλα την περιβαλλοντική τους βιωσιμότητα. Το 2013 η εκτίμηση του αντικτύπου θα συνοδεύεται από ανακοίνωση.
- Θα καθορίσει τρόπους με τους οποίους η ευρωπαϊκή βιομηχανία μπορεί να καταστεί ανταγωνιστική στον τομέα της εξόρυξης ορυκτών από τον βυθό της θάλασσας και τρόπους με τους οποίους μπορεί να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω δραστηριότητα δεν θα στερήσει τις μελλοντικές γενιές από τα οφέλη που μπορούν να αντλήσουν από ανέπαρα οικοσυστήματα. Το 2014 θα δημοσιευθεί εκτίμηση του αντικτύπου συνοδευόμενη από ανακοίνωση.
- Θα αξιολογήσει τις εναλλακτικές επιλογές στη διάθεση της γαλάζιας βιοτεχνολογίας για αξιοποίηση της ποικιλομορφίας της θαλάσσιας ζωής. Το 2014 θα δημοσιευθεί επίσης εκτίμηση του αντικτύπου συνοδευόμενη από ανακοίνωση.

Σε καθέναν από αυτούς τους τομείς η αξιολόγηση των εναλλακτικών επιλογών θα ξεκινήσει με διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και τη βιομηχανία καθώς και με άλλους συναφείς ενδιαφερόμενους φορείς ώστε να αναπτυχθούν κοινές προεργασίες που θα προσφέρουν την επιπλέον ώθηση που χρειάζεται η γαλάζια οικονομία ώστε να συνεισφέρει θετικά στο οικονομικό μέλλον της Ευρώπης, προστατεύοντας ταυτόχρονα το μοναδικό θαλάσσιο περιβάλλον μας για τις μελλοντικές γενιές.

Ευρώπη για
τους Πολίτες

Με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος 'Ευρώπη για τους Πολίτες'